

มันช่วยรบ

ความเป็นมาและปัญหาสถานะบุคคล

คณะวิจัย

- ประสิทธิ์ สุปริษา
- สันติพงษ์ มูลฟอง
- แสง แสงยาอรุณ
- พิชยานี ศรีนวล

มั่งช่วยรบ

ความเป็นมาและปัญหาสถานะบุคคล

คณะนักวิจัย

ประสิทธิ์ ลิปิธิชา
สันติพงษ์ มูลฟอง
แสง แสงยาอรุณ
พัชยานี ศรีนวล

องค์กรร่วมวิจัย

CESD
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดลป.

มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล
Legal Status Network Foundation (LSN)

องค์กรสนับสนุน

มีนาคม 2560

มังช่วยรบ

ความเป็นมาและปัญหาสถานะบุคคล

คณะนักวิจัย

ประสิทธิ์ ลิปรีชา
สันติพงษ์ มูลฟอง
แสง แสงยาอรุณ
พชยานี ศรีนวล

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา
โครงการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้สัญชาติ
และ มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล

พิมพ์ครั้งที่ 1

มีนาคม 2560

จำนวน

1,000 เล่ม

ออกแบบ/พิมพ์ที่

วนิดาการพิมพ์ จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 0 5311 0503-4

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ประสิทธิ์ ลิปรีชา และคณะ.

มังช่วยรบ ความเป็นมาและปัญหาสถานะบุคคล.-- เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษา
ชาติพันธุ์และการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560.
150 หน้า.

1. มัง. 2. มัง--ความเป็นอยู่และประเพณี. I. ชื่อเรื่อง.

305.89591

ISBN 978-616-398-188-2

คำนำ

ในระดับนโยบาย สถานะบุคคลเป็นข้อกำหนดทีู่กกำหนดขึ้นโดยรัฐ เพื่อบ่งบอกสถานภาพของปัจเจกบุคคลที่อยู่ภายใต้ดินแดนของรัฐ ว่าเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร ส่วนในระดับปฏิบัติ สถานะบุคคลเป็นกฎเกณฑ์ในทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของทางราชการที่กำหนดการใช้ชีวิตของปัจเจกบุคคล ว่าบุคคลที่มีสถานะแตกต่างกันจะมีสิทธิและสามารถเข้าถึงโอกาสหรือบริการขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ รัฐเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดข้อกำหนดและระเบียบกฎเกณฑ์ กับทั้งบังคับใช้กับปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีสถานะแตกต่างกัน ซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐ

ปัญหาสถานะบุคคลเป็นหนึ่งในปัญหาที่ผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยกำลังประสบอยู่ ที่ผ่านมาสังคมมักจะรับรู้ว่ามีเพียงกลุ่มชาวเขาดั้งเดิม กลุ่มไทยพลัดถิ่น กับกลุ่มลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทย แต่ในทางกฎหมายและนโยบายแล้วมีการแบ่งกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคลออกเป็น 18 กลุ่ม โดยเดิมทีนั้นรัฐได้ใช้บัตรสีต่าง ๆ มาจำแนกความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ยกเลิกบัตรสีดังกล่าว แล้วเปลี่ยนมาใช้ตัวเลขในรหัส 13 หลักที่ทางราชการออกให้แต่ละบุคคล เป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางสถานะของแต่ละบุคคลและกลุ่มคนแทน

กลุ่มม้งช่วยรบ หรือกลุ่มชาวม้งที่ฝ่ายทหารเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง เป็นหนึ่งใน 18 กลุ่มที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ซึ่งในอดีตนั้นหน่วยงานด้านความมั่นคงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 ในการแก้ไขปัญหาชาวม้งกลุ่มดังกล่าว ขณะนั้นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี โดยเฉพาะม้งกลุ่มที่ 1 ที่เคยทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ด้วยการประสานกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มม้งช่วยรบดังกล่าว รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวด้วย อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความกดดันทางการเมืองทั้งจาก

ต่างประเทศและภายในประเทศให้มีการสลายชุมชนมั่งที่ถ้ากระบอก ทำให้ชาวมั่งที่นั่นต่างตื่นตระหนกช่องทางในการอพยพด้วยการแยกย้ายกันไปอาศัยอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในหลายจังหวัดทางภาคเหนือ โดยที่กระบวนการดำเนินการเพื่อให้สัญชาติแก่กลุ่มมั่งช่วยรบดังกล่าวยังไม่เสร็จสิ้น จึงนำมาสู่ความสับสนวุ่นวายและปัญหาการตกค้างของสมาชิกกลุ่มมั่งช่วยรบบางส่วนคือประมาณ 300-400 คนที่ปัจจุบันยังไม่ได้รับสัญชาติไทย นอกจากนั้นแล้วมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้นยังถูกลบล้างด้วยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553 ส่งผลให้กลุ่มมั่งช่วยรบกลายเป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกันกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งกระบวนการยื่นคำร้องและดำเนินการเพื่อให้ได้รับสัญชาติไทยกลายเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและล่าช้ามากขึ้นสำหรับกลุ่มอดีตมั่งช่วยรบดังกล่าว

หนังสือเล่มนี้เป็นผลจากความพยายามของคณะนักวิจัยจากศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา ร่วมกับโครงการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ และมูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล ในการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา สถานะบุคคลในปัจจุบัน และบทเรียนการจัดการปัญหาสถานะบุคคล กับทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มมั่งช่วยรบที่ในอดีตนั้นทางราชการเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคงแต่จนถึงปัจจุบันส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับสัญชาติไทย

ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา ขอขอบคุณคณะนักวิจัย เจ้าหน้าที่องค์กรสนับสนุนด้านทุน สมาชิกกลุ่มอดีตมั่งช่วยรบ กับเจ้าหน้าที่ในองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความร่วมมือกับการรวบรวมเอกสารและข้อมูลพื้นฐาน ดำเนินการจัดเตรียมต้นฉบับและตีพิมพ์กับเผยแพร่รายงานวิจัยชิ้นนี้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่ส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางและความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาด้านสถานะบุคคลและปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่กลุ่มมั่งช่วยรบดังกล่าวต่อไป

อาจารย์ ดร. ชยันต์ วรรธนะภูติ
หัวหน้าศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา

สารบัญ

บทที่ 1 ความเป็นมาของกลุ่มมั่งช่วยรบ	1
• ชื่อเรียกและที่มา	2
• มั่งช่วยรบ	4
• มั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก	21
• การสำรวจ ลงทะเบียน และสถานะทางทะเบียน ของมั่งถ้ำกระบอก	28
บทที่ 2 สถานะทางทะเบียนของกลุ่มมั่งช่วยรบในปัจจุบัน	37
• ปัญหาจากการสำรวจ ทำทะเบียนประวัติ และการแจ้งย้าย	38
• สถานะทางทะเบียนราษฎรของกลุ่มมั่งช่วยรบในปัจจุบัน	43
บทที่ 3 บทเรียนการจัดการปัญหาสถานะบุคคลของกลุ่มมั่งช่วยรบ	53
• กลุ่มอดีตมั่งช่วยรบในจังหวัดน่าน	53
• กลุ่มที่อำเภอแม่ริมและอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่	58
• กลุ่มที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก	70
• กลุ่มที่บ้านธารทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	83
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	105
• สรุป	105
• แนวทางที่ควรจะเป็นในการแก้ไขปัญหา	110
• ข้อเสนอเชิงนโยบาย	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	122

ความเป็นมา ของกลุ่มมั่งช่วยรบ

เนื้อหาในบทนี้ต้องการนำเสนอให้เห็นว่ากลุ่มมั่งช่วยรบ ซึ่งปัจจุบันยังมีส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาการไม่มีสัญชาติไทยนั้นเป็นใคร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร กับทั้งอธิบายให้เห็นถึงการที่ครั้งหนึ่งพวกเขาได้สร้างประโยชน์ให้กับประเทศไทยด้วยการเป็นกลุ่มมั่งที่ฝ่ายทหารเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง นอกจากนั้นแล้วจะได้อธิบายถึงสถานการณ์ทางการเมืองทั้งในระดับชาติและนานาชาติที่ทำให้ช่วงหนึ่งพวกเขาต้องออกจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก แยกย้ายกันออกไปอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย กับทั้งการดำเนินการด้านหลักฐานและสถานะทางทะเบียนของกลุ่มมั่งช่วยรบบดงกล่าว

ชื่อเรียกและที่มา

คำว่า “มั่งช่วยรบ” ในที่นี้เป็นคำที่ทางคณะนักวิจัยเลือกใช้ ในรายงานชิ้นนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มมั่งดังกล่าวเป็นกลุ่มที่อยู่ในยุคหนึ่งพวกเขาเคยทำประโยชน์ให้กับประเทศไทย ซึ่งปรากฏในเอกสารและหนังสือได้ตอบอย่างเป็นทางการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องว่าพวกเขาเป็น “กลุ่มชาวมั่งที่ฝ่ายทหารเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง” และเนื่องจากครั้งหนึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมั่งช่วยรบบดังกล่าวเคยเข้าไปอาศัยอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก แล้วจึงได้แยกย้ายกันไปอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในหลายจังหวัดทางภาคเหนือ ดังนั้น ปัจจุบันจึงเป็นที่รู้จักกันในนามของ “กลุ่มมั่งจากวัดถ้ำกระบอก” ที่ยังไม่มีสัญชาติไทย ประเด็นที่หลายฝ่ายเกิดข้อสงสัยก็คือ คนมั่งเหล่านั้นเป็นใคร? และมาจากที่ไหน?

แม้ในช่วงปลายทศวรรษ 2530 ต่อดันทศวรรษ 2540 ที่ได้รับการร้องขอจากรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้รัฐบาลไทยพยายามหาทางออกในการจัดการกับกลุ่มมั่งที่อาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ซึ่งมีจำนวนประมาณกว่า 20,000 คน พระจำรูญ ปานจันทร์ ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าอาวาส และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ออกมาให้ข่าวอยู่ตลอดเวลาว่าคนมั่งเหล่านี้เป็นชาวมั่งจากหมู่บ้านมั่งในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่เข้ามารับการบำบัดยาเสพติด แล้วมาใช้ชีวิตอยู่ในสำนักสงฆ์ยาวนาน จนขาดการติดต่อกับชุมชนเดิม และเอกสารของทางราชการที่พวกเขาเคยมีก็สูญหายไป แต่ในอีกด้านหนึ่งที่เป็นที่รับรู้กันของทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่

รัฐ สื่อมวลชน และชาวม้งที่อ้างกระบอกเอง ก็คือส่วนใหญ่แล้ว พวกเขามีต้นทางที่มาจากศูนย์รับผู้ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะศูนย์อพยพบ้านวินัย ในอำเภอปากชม จังหวัดเลย (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2540)

ในกลุ่มที่เป็นอดีตผู้อพยพ หากย้อนกลับไปถึงที่มาของม้งกลุ่มนี้ ซึ่งไกลไปกว่าศูนย์อพยพบ้านวินัย พวกเขาเป็นผู้ลี้ภัยสงครามจากประเทศเพื่อนบ้าน ตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2518 ที่ประเทศเพื่อนบ้านเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ทำให้ชาวม้งที่เคยต่อสู้ร่วมกับฝ่ายรัฐบาลเสรีและซีไอเอ (C.I.A.) ของสหรัฐอเมริกามายาวนานตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 2500 ได้กลายมาเป็นผู้อพยพลี้ภัยสงคราม เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยทยอยเข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงช่วงทศวรรษ 2520 เช่นเดียวกับผู้อพยพจากประเทศกัมพูชาและเวียดนามใต้ กับทั้งชาวลาวและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ จากประเทศลาว

ระหว่างที่อยู่ในศูนย์อพยพ ชาวม้งอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านนั้นส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศที่สาม บางส่วนสมัครใจกลับไปใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศต้นทาง ขณะที่บางส่วนไม่ได้ตัดสินใจที่จะเลือกแนวทางแรกและแนวทางที่สอง ทั้งนี้ รัฐบาลไทยไม่มีนโยบายที่จะรับผู้อพยพเหล่านั้นเป็นคนไทย จึงพยายามหาแนวทางในการกดดันให้พวกเขาตัดสินใจระหว่างไปประเทศที่สามและกลับประเทศต้นทาง (พอล ราเบ้ 2533) รัฐบาลไทยได้ทยอยปิดศูนย์อพยพตามแนวชายแดน

ไทย-ลาวและชายแดนไทย-เขมร โดยศูนย์อพยพบ้านวินัยที่มีผู้อพยพเป็นชาวม้งอาศัยอยู่นั้นได้ถูกปิดลงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2535 (สุภาวงศ์ 2554 และสิทธิเดช 2554) ท่ามกลางการถูกกดดันดังกล่าว ชาวม้งบางส่วนได้ลักลอบออกจากศูนย์อพยพบ้านวินัย ไปยังสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกที่จังหวัดสระบุรี ด้วยความช่วยเหลือของกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ขณะที่ชาวม้งบางส่วนได้รับการร้องขอและสนับสนุนจากทางกองทัพไทยให้ออกไปช่วยรบตามแนวชายแดน

มังช่วยรบ

บริบททางการเมืองในยุคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงต้นทศวรรษ 2530 ยังคงอยู่ในยุคสงครามเย็น ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ร้อนระอุไปด้วยสงครามการต่อสู้ระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่หนุนหลังโดยสหภาพโซเวียตกับจีน กับฝ่ายประชาธิปไตยที่มีสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปอื่นๆ เป็นแกนนำ เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ายึดประเทศลาว เวียดนามใต้ และกัมพูชาได้ในปี พ.ศ. 2518 ฝ่ายประชาธิปไตยจึงกังวลว่าประเทศไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์จะกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ต่อไป ตามทฤษฎีโดมิโน รัฐบาลไทยจึงต้องเฝ้าระวังและป้องกันแนวชายแดนฝั่งลาวกับกัมพูชาเป็นพิเศษ ด้วยการใช้ทั้งกองทัพไทยและกองกำลังกู้ชาติที่เป็นผู้อพยพจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น

นอกจากนั้นแล้วกองทัพไทยยังได้ใช้กลุ่มนักรบที่เป็นผู้อพยพดังกล่าวมาช่วยรบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนไหวต่อสู้อยู่ในป่าในประเทศไทยด้วย เช่น ที่ภูเมียง-ภูสอยดาวในจังหวัดอุดรดิตถ์ และที่เขาค้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2540)

สถานการณ์ทางการเมืองในยุคนั้นกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มมั่งช่วยรบ สอดคล้องกับเนื้อหาในจดหมายของนายประชา โภาษา แก่นนำชาวมั่งช่วยรบที่เขียนถึงเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2541 มีใจความสำคัญว่า

ข้าพเจ้า นายประชา โภาษา พร้อมด้วยนักรบชาวมั่ง ได้ช่วยเหลือทางราชการ เพื่อความมั่นคงของประเทศไทย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2532 โดยนำกองกำลังชาวมั่งอาสาสมัครประมาณ 1 กองพัน เข้าร่วมปฏิบัติการกิจลับกับกองทัพภาคที่ 3 ทำการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ชักจูง โนมน้าวผู้ที่หลงผิดเข้ามาอบตัวต่อทางราชการ เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และทำลายไร่ฝิ่นที่ดอยผาหม่น บ.ห้วยหาญ ต.ปอ อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย เมื่อปี พ.ศ. 2524 และช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ กรณีสงคราม 3 หมู่บ้าน อ.บ้านโคก จ.อุดรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ. 2527 และกรณีสงครามร่มเกล้า ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2531 จนประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งจริง

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยผู้ร่วมปฏิบัติภารกิจกลับตามบัญชาของทางราชการ กระทำไปเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศไทย ต้องต่อสู้กับระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังแพร่ขยายลัทธิเข้าสู่พระราชอาณาจักรไทย โดยไม่เสียดายชีวิต เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชียที่ยังคงมีอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น (ประชา โภาษา 2541 คู่มือภาคผนวก)

เฉพาะในส่วนของชาวม้งอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง มีสองกลุ่มหลักที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์ใหม่ของประเทศนั้น นั่นคือกลุ่มแนวโฮมของอดีตนายพลวังเปา ที่เคลื่อนไหวอยู่ในประเทศไทยและประเทศตะวันตก ส่วนกลุ่มที่สองคือกลุ่มเจ้าฟ้า ที่เริ่มจากการรวมตัวกันที่ภูเบี่ยนในเขตเชียงขวาง แต่ต่อมาบางส่วนได้หนีข้ามมาฝั่งประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอีก แต่ทั้งหมดนี้เป็นที่รับรู้และได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่บางฝ่ายของกองทัพไทย มีการออกบัตรพิเศษเพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐท้องถิ่นอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่คนเหล่านั้น ระหว่างปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2536 (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

เหตุการณ์สู้รบสำคัญตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง ที่เป็นที่รับรู้กันทั่วไป คือที่บ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี

พ.ศ. 2530-2531 ท่ามกลางความตึงเครียดของสงครามร่มเกล้า ในปีปลายปี พ.ศ. 2530 นายทหารจากกองทัพบกของไทย ได้เข้าไปที่วัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เพื่อทาบทามและร้องขอนายประชา โกษา (เยี่ยง ล่ง หมั่ว) ถึง สามครั้ง ให้ชักชวนชายฉกรรจ์ชาวม้งเข้าร่วมเป็นกองกำลังช่วยรบ นายประชา โกษา ได้ตอบปฏิเสธ แต่หลวงพ่ोजำรูญ ปานจันทร์ เจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอกในขณะนั้นได้รับทราบ จึงได้โน้มน้าว นายประชา โกษา ให้ออกไปช่วยรบตามที่คนของทางกองทัพ ได้มาร้องขอ โดยหลวงพ่ोजำรูญบอกว่าท่านมีที่ดิน 3,000 ไร่ อยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ หากภายหลังจากช่วยเหลือทางกองทัพ แล้วกลุ่มทหารม้งไม่ได้รับการดูแลที่ดีพอ หลวงพ่ोजำรูญจะยกที่ดิน ดังกล่าวให้ชาวม้งอยู่อาศัยและทำกิน ดังนั้น นายประชา โกษา จึงตกลงที่จะช่วยเหลือทางกองทัพไทย (คำบอกเล่าของนายประชา โกษา ผ่านชายชาวม้ง เมื่อปี พ.ศ. 2531)

เพื่อเป็นการช่วยเหลือประเทศชาติ นายประชา โกษา ได้ชักชวนชายฉกรรจ์ชาวม้งที่ยังไม่มีสัญชาติไทยในเขตภาคเหนือ กับบางส่วนจากศูนย์อพยพบ้านวินัย จังหวัดเลย รวมจำนวน ทั้งหมด 494 คนเข้าร่วมการทำงานกับทางกองทัพ¹ โดยกองทัพบก ได้จัดตั้ง บก. 3091 ขึ้นที่จังหวัดน่าน มีนายทหารระดับนายพัน ของกองทัพภาคที่สามเป็นผู้บัญชาการ โดยการประสานงานกับ

¹ ในจำนวนนี้ แบ่งออกเป็นหลายกลุ่มด้วยกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มเข้าร่วมการฝึก ในระยะเวลาที่แตกต่างกันไป แต่ถูกส่งไปทำงานที่ชายแดนร่วมกัน

สนับสนุนระดับนโยบายจากนายทหารระดับนายพลคนหนึ่งที่เป็นเลขานุการรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งเป็นคนจังหวัดน่าน นายฉกรรจ์ ชาวม้งกลุ่มดังกล่าวได้เข้ารับการฝึกที่ค่ายกองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน ด้วยระยะเวลาสั้นๆ แล้วถูกส่งตัวข้ามไปฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ทางช่องน้ำปุน เขตอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นฐานปฏิบัติการกองโจร เพื่อโอบเข้าไปตัดเส้นทางลำเลียงอาวุธและทหารของฝ่ายข้าศึกที่ส่งมาสู้รบที่บ้านร่มเกล้า กับทั้งชุ่มใจดีจากด้านหลัง จนทำให้ฝ่ายข้าศึกเสียหายหนักและต้องเร่งการเจรจาเพื่อยุติสงครามกับฝ่ายไทย

ทำไมจึงต้องตั้งเป็นกองกำลังลับ? ทำไมจึงไม่ใช่ทหารไทย แต่กลับใช้ทหารชาวม้งช่วยรบ? รายละเอียดบางตอนของจดหมายส่วนตัวจากอดีตนายทหารระดับนายพันคนหนึ่งถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อตอบคำถามกรณีในอดีตชาวม้งช่วยรบ ร้องเรียนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากทางกองทัพ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2545 ว่า

... กระผม ในอดีตช่วงปี พ.ศ. 2528-2533 ขณะดำรงตำแหน่ง รอง ผบ. จทบ. อต. (ส่วนแยกน่าน) ทำการแทน ผบ. จทบ. อต. ได้เกิดเหตุการณ์สู้รบที่บ้านร่มเกล้า มีหน้าที่จัดการส่งกำลังบำรุงฯ รักษาพยาบาลและการส่งกลับให้กับหน่วยทหารในพื้นที่ อันได้แก่ กองพันทหารม้าที่ 10 กองพันทหารม้าที่ 15 และกรมทหารพรานที่ 32 และหน่วยงานของกองทัพบก อันได้แก่ บก. 3091 อันมี

พ.อ. เป็นหัวหน้า บก. และใช้บ้านพักของกระผมเป็น
บก. 3091 จึงได้รับฝากให้ช่วยดูแลแทน หน.บก. 3091
ด้วยวาจา ทำให้ทราบรายละเอียดดังนี้

1. บก. 3091 จัดตั้งขึ้นโดยมีคำสั่ง ศปก. ทบ.
ในปลายปี พ.ศ. 2530 โดยพลเอก เสธ. ทบ. เป็น
ผู้ลงนามออกคำสั่ง งานที่ทำ เป็นงานราชการลับที่สุด
อันเป็นความเป็นความตายของประเทศชาติ ภารกิจ คือ
การจัดตั้งฐานกองโจรเร่งด่วน และขยายพื้นที่ในเขต
ให้มากที่สุด เพื่อกดดันให้ ยอมยุติสงครามและ
เร่งเจรจา

2. ใน บก. 3091 ไม่มีเจ้าหน้าที่ทหารไทย กำลังรบ
ทั้งหมดใช้อาสาสมัครคนไทยภูเขา อุปรณ์สำนักงานไม่มี
อาวุธยุทโธปกรณ์ ใช้ของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ที่มอบตัว
จึงไม่มีการใช้อาวุธของทางราชการทหารไทย

3. ฐานปฏิบัติการของกองโจร ตั้งลึกเข้าไปในเขต
ทางช่องน้ำป่วน เขตอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ลึกประมาณ
12 กิโลเมตร การติดต่อสื่อสารกับ บก. 3091 ใช้เอกสาร
โดยพจนานุกรม ด้วยการเดินเท้าและรถโดยสารสองแถว
ส่งมอบให้กระผม จึงทำการส่งต่อไปให้กับท่าน พันเอก
ในนามแฝง “ซัซ แสงภา” และ พลเอก เลขานุการ
รมต. ว่าการ กท. โดยผ่านนาย ในนามแฝง “เชน”
บ้านพัก ถนนราชปรารภ กทม. ทางไปรษณีย์

4. การรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บใช้รถปิคอัพจาก วัดถ้ำกระบอก จว.สระบุรี ซึ่งหลวงพ่ोजำรูญ ปานจันทร์ ส่งมาช่วย ทำการขนส่งโดยใช้เวลากลางคืน เข้า รพ. ค่ายสุริยพงษ์ และส่งต่อ รพ.น่าน การตาย ให้ใช้การเผา และฝังทำลายซากในพื้นที่ ไม่มีการส่งกลับ

5. การส่งกำลังบำรุง ไม่มี ให้แสวงหาในพื้นที่ ตลอดจนจากข้าศึก

6. ได้มีการโทรสาร ปิด บก. 3091 เมื่อ ขอเปิด การเจรจา โดย หน.ชโลมปี (พลโท) จนท. ศปก. ทบ. 309 ประจำ จว.น่าน เปิดตัว บก. ในทางลับ ในค่ายสุริยพงษ์ จทบ. อต. (ส่วนแยกน่าน) นำมาให้ กระผมดูและนำโทรสารกลับไป ต่อมาท่านเลขาธิการ รมต. ว่าการ กท. ได้ขึ้นมาที่ จว.น่าน และขอให้ผม ช่วยดูแลแทน และรายงานให้ท่านทราบเมื่อมีเหตุการณ์ สำคัญๆ

กล่าวโดยสรุป งานของ บก. 3091 จัดตั้งขึ้นโดยมี คำสั่งของ ศปก. ทบ. เป็นราชการลับที่ไม่พึงเปิดเผย ปฏิบัติการนอกประเทศ จำเป็นที่จะต้องใช้คนไทยที่ ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทหารไทย งานธุรการด้านกำลังพล จะทำให้เสียความลับ สำหรับ สำเนาคำสั่งปฏิบัติหน้าที่ คาดว่า ศปก. ทบ. 309 จะไม่มีการออกคำสั่ง เนื่องจากการระดมสรรพกำลัง ในงานราชการลับของทหาร ซึ่งในชั้นศาล ให้ใช้การรับรอง

ตัวบุคคลแทน โดยใช้เจ้าหน้าที่ทหารที่ประจำในพื้นที่
เกิดเหตุ อนึ่ง หน่วยงาน บก. 3091 เมื่อหลังจาก
มีการปิด บก. แล้ว ได้มีการโอนมอบงานในทางลับ
เนื่องจาก พลเอก เสธ. ทบ. จะเกษียณอายุราชการ
ให้กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบ โดย พลเอก ได้ให้
แนวทางในการทำงานแก่ นายประชา โกษา กระผม
ไม่ทราบ แต่แนวทางปฏิบัติงานได้ล้มเหลว ก็คงจะเกิด
จากความไม่ปรองดองกันใน ทบ. และ กห. เอง

ข้อเสนอแนะของกระผม จึงเห็นควรให้ประสานกับ
ศปก. ทบ. และ อผศ. จำเป็นต้องมีข้อยกเว้นในบางเรื่อง
หรือออกคำสั่งย้อนหลังฯ กระผมสามารถรับรอง
ตัวบุคคลได้ เพราะได้เดินทางเข้าไปยังฐานที่มั่น บก.
3091 ใน สปป.ลาว ทุกครั้งที่มีการสรุปผลงาน รวม 1 เดือน
และ 3 เดือน เป็นประจำ

ลงชื่อ พันเอก

น. นอกราชการประจำ จทบ. ลำปาง

จากการสัมภาษณ์ชาวม้งที่ เป็นผู้ช่วยรบเก่า ต่างเล่าตรงกันว่า
มีนายทหารไทยเข้าไปชวนพวกเขาถึงในศูนย์อพยพบ้านวินัย
ให้ออกมาช่วยรบกับฝ่ายศัตรู เพราะทหารไทยรู้ว่าคนม้งเหล่านั้น
มาจากประเทศเพื่อนบ้าน กับทั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญการรบแบบ
กองโจรในป่าเขา ด้วยการที่ไม่อยากไปประเทศที่สาม กับไม่อยาก

ชายฉกรรจ์ชาวม้งเข้ารับการฝึกที่กองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน

ครูฝึกที่เป็นนายทหารกองทัพบก กับชาวม้งช่วยรบ

กลับประเทศต้นทาง บวกกับความคาดหวังที่จะได้รับการช่วยเหลือให้ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย แกนนนำชาวม้งในศูนย์อพยพบ้านวินัยจึงชวนกลุ่มชายฉกรรจ์ให้ออกมาช่วยรบ ตามการชักชวนและสัญญาปากเปล่าของนายทหารไทยที่เข้ามาติดต่อ โดยปล่อยให้ลูกและภรรยาอยู่ในศูนย์อพยพตามลำพัง

มั่งช่วยรบกลุ่มหนึ่งให้ข้อมูลว่า ระหว่างการฝึกทหารที่กองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน เมื่อต้นปี พ.ศ. 2531 ผู้นำชาวม้งและผู้บังคับการทหารระดับนายพันของไทยสามคน กับครูฝึก รวมทั้งหมด 10 คน ได้เดินทางไปที่วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เพื่อสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่า

ทหารม้งจะเป็นฝ่ายช่วยรบ โดยฝ่ายทหารไทยจะเป็นผู้ฝึกกับสนับสนุนอาวุธให้ข้ามไปทำลายข้าศึก หากเกิดการบาดเจ็บหรือสูญเสีย ทางทหารไทยจะเป็นผู้รับผิดชอบ ภายหลังการสู้รบ ทางราชการก็จะตอบแทนด้วยการให้ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน กับให้นักรบชาวม้งได้เป็นพลเมืองไทย (สัมภาษณ์นายยี เฮ่อ – นามสมมุติ 2559)

นายทหารของกองทัพพบกับแกนนำชาวม้งขอพรและสาบาน
ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน

การใช้กองกำลังชาวม้งช่วยรบโดยกองทัพไทยดังกล่าว นอกจากการรบกับฝ่ายตรงข้ามที่อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. 2527 และบ้านร่มเกล้าในอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2531 แล้ว ทหารม้งช่วยรบยังถูกส่งไปทำงานปราบปรามขบวนการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่เหลืออยู่ในพื้นที่จังหวัดน่านด้วย² จากรายงานของอดีตนายทหารที่รับผิดชอบ

² ในยุคสงครามเย็น (พ.ศ. 2510-2525) จังหวัดน่านเป็นหนึ่งในพื้นที่สีแดงที่เป็นที่ตั้งสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) มีทั้งแกนนำของพรรค แกนนำของสหพันธ์ชาวยุโรปที่ถูกปราบปรามอย่างหนักในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ นักศึกษาที่เดินขบวนต่อต้านรัฐบาลแล้วถูกปราบปรามจนต้องหนีเข้าป่า รวมทั้งส่วนหนึ่งของชาวม้งไทยที่มีประสบการณ์ไม่ดีจากการปฏิสัมพันธ์กับทหารและเจ้าหน้าที่รัฐ จนกระทั่งรัฐบาลมีนโยบาย 66/2523 ในสมัยนายกฯ เปรม ติณสูลานนท์

ชุด บก. 3091 จนถึงปี พ.ศ. 2536 ที่มีการสลายกองกำลังม้งช่วยรบ ดังกล่าวไป “สามารถสังหารศัตรูของแผ่นดินได้จำนวน 3,285 คน (โดยประมาณจากข่าวที่ได้รับ) มีการรบครั้งใหญ่ๆ รวม 17 ครั้ง การรบย่อยไม่สามารถนับได้ ฝ่ายนักรบม้งสูญเสีย ทั้งหมด 97 นาย ครอบครัว ผู้หญิงและเด็กรวม 42 คน เท่านั้น” (บันทึกของอดีตนายทหารนอกราชการคนหนึ่ง)

อย่างไรก็ตาม การเมืองในระดับนานาชาติและระดับชาติ เริ่มเปลี่ยนไปตั้งแต่ยุคปลายทศวรรษ 2520 ต่อต้นทศวรรษ 2530 นั่นคือการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียต การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศคอมมิวนิสต์อย่างจีนและเวียดนามมาเป็นแบบทุนนิยมมากขึ้น นำมาสู่การกำหนดนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ตามคำแถลงนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 (สิทธิเดช 2554) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านกลับคืนมาเป็นแบบปกติ ประเทศไทยไม่ระแวงการคุกคามจากระบอบคอมมิวนิสต์จากประเทศเพื่อนบ้านอีกต่อไป แต่เปลี่ยนมาใช้นโยบายทางการทูตและการค้าแทน ดังนั้น ในระดับพื้นที่ กองกำลังช่วยรบชาวม้ง ภายใต้ชุด บก. 3091 จึงถูกยุบและถูกเข้าทำการสลายโดยหน่วยงานอื่นของกองทัพ อดีตทหารม้งช่วยรบรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

กลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวจึงทยอยกันออกมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พรท.) ขณะที่บางกลุ่มยังไม่แน่ใจในนโยบายของรัฐบาล จึงยังคงหลบซ่อนอยู่ในเขตป่าลึกตามแนวชายแดน

“หลังจากนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลเปลี่ยนนโยบายทางการเมืองทูตกับประเทศเพื่อนบ้าน พวกเราที่เคยถูกใช้งานในพื้นที่ชายแดนก็ถูกปล่อยแพ นายทหารที่เคยทำงานใกล้ชิดพวกเราก็เริ่มไม่ค่อยเห็นเข้ามาในพื้นที่แกมยังมีหน่วยอื่นของกองทัพเข้ามาปลดอาวุธ แล้วก็ส่งกำลังมาสลายพวกเรา ทำให้ต่างคนต่างต้องดิ้นรนหาทางเอาตัวรอด กระจายกระจายกันไปหลากหลายทิศทาง” (ตังลี – นามสมมุติ 2559)

การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระดับนโยบายดังกล่าว กับความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกองทัพ นอกจากจะส่งผลต่อความไว้วางใจของกลุ่มมั่งช่วยรบแล้วยังส่งผลต่อชีวิตการรับราชการของนายทหารยศนายพันคนหนึ่งที่เคยถูกใช้ให้ทำงานกับกลุ่มมั่งช่วยรบดังกล่าวด้วย ดังนั้นทิกของอดีตนายทหารคนดังกล่าวว่า

... ในช่วงปี พ.ศ. 2530-33 ซึ่งในเหตุการณ์การสู้รบระหว่างไทย... ในยุทธการบ้านร่มเกล้า กระผมได้ช่วยราชการรองผู้บังคับชุดควบคุมที่ 32 ด้วย จึงได้มีโอกาสช่วยเหลือ ประสานงาน และให้คำปรึกษาอำนวยความสะดวกให้ บก. 3091 โดยร่วมติดตามการฝึก การจัดตั้งกองกำลังรบชาวเขา ตลอดจนติดตามการปฏิบัติงานตลอดมา ถึงแม้ว่าจะถูกย้ายไปดำรงตำแหน่ง

รองผู้อำนวยการ จังหวัดน่าน ในปี พ.ศ. 2533 ก็ยังได้รับมอบหมายในทางลับจาก พลเอก และพลตรี ให้เป็นผู้แทนเข้ารับฟังและให้คำปรึกษาในการประชุมสรุปผลงานรอบ 1 เดือนและ 3 เดือน ณ สถานที่ที่บ้านน้ำปุย ตลอดมา นอกจากนั้นได้เข้ารับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของกำลังพลนักรบและครอบครัว จนในต้นปี 2536 จำเป็นต้องออกนอกพื้นที่ จว.น่าน เนื่องจากขัดนโยบายของกองทัพฯ เป็น หน. ขบวนการต่อต้าน...ฯ

งานนี้ เป็นงานลับมากที่ไม่พึงเปิดเผย อันเป็นความ เป็นความตายของประเทศชาติตลอดมา ถึงอนาคตความเป็นอยู่ในชีวิตทหารของกระผมจะเดือดร้อนไม่ก้าวหน้าในชีวิตราชการ ได้รับโทษกักบริเวณถึง 2 ครั้งๆ ละ 1 เดือน ไม่ได้รับความไว้วางใจและหรือมอบหมายงานราชการให้กระผมเลยมาตลอดรวม 10 ปี จนกระผมต้องขอลาออกจากราชการทหาร กระผมยังมีจิตถือนั่น ในความภูมิใจ ในการรักษาแผ่นดิน กระผมมีความสุขเสมอเหมือนนักรบชาวม้งทุกคน ที่สามารถสังหารศัตรูของแผ่นดิน ตลอดระยะเวลา 8 ปี ที่ฐานปฏิบัติการบ้านน้ำปุย ในยุทธการร่มเกล้าฯ

(บันทึกส่วนตัวของพันเอก

นายทหารนอกราชการประจำ จทบ.ลำปาง)

ที่ฐานปฏิบัติการชายแดนในพื้นที่จังหวัดน่าน

กองกำลังม้งช่วยรบเดินเท้าเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการในประเทศเพื่อนบ้าน

กองกำลังม้งช่วยรบเข้ายึดและเผาทำลายฐานของฝ่ายข้าศึก

อาวุธของฝ่ายข้าศึกที่กองกำลังม้งช่วยรบยึดได้

ความสูญเสียของฝ่ายตรงข้าม

ความสูญเสีย
ของกองกำลังมิ่งช่วยรบ

ที่ศูนย์อพยพบ้านวินัยในจังหวัดเลย ระหว่างที่ชายมิ่งที่เป็น
กองกำลังช่วยรบออกมาประจำการอยู่ที่ชายแดน ประเทศไทย
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามกดดันผู้อพยพด้วยวิธีการต่าง ๆ
เพื่อให้ตัดสินใจออกไปยังประเทศที่สาม หรือเดินทางกลับประเทศ
ต้นทาง ด้วยการปิดศูนย์อพยพบ้านวินัยในเดือนธันวาคม 2535
ทำให้ชาวมิ่งอพยพส่วนหนึ่ง ทั้งที่มีสมาชิกของครอบครัวออกไป
เป็นผู้ช่วยรบที่ชายแดน กับที่ไม่มี ต่างทยอยหลบหนีออกจาก
ศูนย์อพยพบ้านวินัย โดยมีจุดหมายปลายทางคือที่สำนักสงฆ์
ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ดังนั้น เมื่อผู้ช่วยรบ

ชาวม้งดังกล่าวถูกทหารไทยปลดอาวุธและสลายฐานที่มั่นใน
สนามรบที่ชายแดนจังหวัดน่าน พวกเขาบางส่วนจึงกระจายไปอยู่
ตามหมู่บ้านม้งในจังหวัดทางภาคเหนือ (ดูตัวอย่างของกลุ่มอดีต
ม้งช่วยรบในจังหวัดน่าน ในบทที่ 3) ขณะที่บางส่วนได้เดินทาง
ไปสมทบกับสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้องที่สำนักสงฆ์
ถ้ากระบอก ตามที่หลวงพ่อจำรูญ ปานจันทร์ เจ้าอาวาสวัดถ้ากระบอก
ได้ให้ความหวังไว้กับนายประชา โกษา ตั้งแต่ต้น จึงเป็นที่มาของ
การเกิดชุมชนม้งในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกในเวลาต่อมา

ม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก

ถ้ากระบอก เป็นสำนักสงฆ์ ตั้งอยู่ที่ตำบลขุนโขลน อำเภอ
พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เริ่มก่อตั้งโดยแม่ชีเมี้ยน ปานจันทร์
ร่วมกับหลวงปู่พัน เมื่อปี พ.ศ. 2500 หลังจากที่แม่ชีเมี้ยน
ถึงแก่กรรม พระจำรูญ ปานจันทร์ (ปัจจุบันมรณภาพแล้ว) ซึ่ง
เป็นน้องชาย ได้เป็นผู้รับผิดชอบและดูแลสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก
ในเวลาต่อมา

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวม้งกับสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก เริ่มจาก
สมัยแม่ชีเมี้ยนที่ได้เดินทางเข้าไปในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย
 และได้พบกับให้ความช่วยเหลือด้านการบำบัดรักษาการติดยา
แก่ชาวม้งในจังหวัดตาก ส่วนพระจำรูญ ปานจันทร์ เคยรับราชการ
เป็นตำรวจกองปราบปรามและสันติบาล กอง 2 (ปฏิบัติการลับ

ทางการเมืองและอารักขาบุคคลสำคัญต่าง ๆ) ในยุคสงครามลับในประเทศเพื่อนบ้าน เคยร่วมปฏิบัติงานกับบริษัทซีอีพีเอส (S.E.A. Supplies) จึงทำให้รู้จักนายทหารม้งที่ช่วยฝ่ายซีไอเอรบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวได้สานต่อมาในยุคที่ชาวม้งอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านมาอยู่ที่ศูนย์อพยพบ้านวินัย ทั้งนี้ พระเจ้าภูมิ ปานจันทร์ อุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. 2495 และจำพรรษาที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 แล้วเปิดสำนักสงฆ์ดังกล่าวเป็นศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา และเมื่อปี พ.ศ. 2513 ได้รับรางวัลแมกไซไซในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำงานเพื่อสังคม (สิทธิเดช 2554)

การที่มีชาวม้งมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ได้สร้างปัญหาให้กับผู้คนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น การแย่งงานในโรงโม่หินและงานเกษตรกับคนในพื้นที่ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสุขภาพ และการที่เด็กชาวม้งไปเข้าโรงเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีสัญชาติ เป็นต้น ขณะเดียวกัน ในระดับรัฐบาลก็ได้รับการกดดันจากประเทศเพื่อนบ้านที่กลายมาเป็นพันธมิตรทางการค้าและการทูตตั้งแต่ยุคต้นทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา นั่นคือรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านขอให้รัฐบาลไทยกวดขันการเคลื่อนไหวกของกลุ่มก๊วยชาติที่เคลื่อนไหวกอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกที่สงสัยว่ามีขบวนการต่อต้านประเทศต้นทางช่องสุ่มหรือปะปนอยู่

เพราะมีการเชื่อมโยงทางเครือญาติและการส่งสินค้าระหว่างม้งในถ้ากระบอกกับม้งในประเทศตะวันตกด้วย (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2540)

ท่ามกลางปัญหาความแออัดของพื้นที่และการกดดันทั้งจากรัฐบาลไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ช่วงปลายทศวรรษ 2530 ต่อดันทศวรรษ 2540 ดังนั้น เพื่อที่จะให้รู้จำนวนและมีการแยกประเภทให้ชัดเจน กระทรวงมหาดไทยจึงได้ทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมกลุ่มคนม้งดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2539 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลไทยจึงได้พยายามหาทางออกด้วยแผนการนำเอาม้งกลุ่มที่ 1 (ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ซึ่งถูกใช้งานโดยหน่วยงานความมั่นคงของชาติ) จำนวน 200 ครอบครัว 1,441 คน ย้ายออกจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกไปอยู่ในพื้นที่อำเภอพบพระ ทำสองยาง หรืออำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ขณะที่อีกจำนวนกว่า 12,000 คนที่เหลือนั้นรัฐบาลมีแผนการจะย้ายไปอยู่ที่ศูนย์อพยพบ้านนาโพธิ์ จังหวัดนครพนม เพื่อเตรียมการผลักดันกลับประเทศต้นทาง หรือประสานเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามต่อไป อย่างไรก็ตาม แผนการของรัฐบาลนี้เกิดกระแสการต่อต้านจากคนท้องถิ่นในสองพื้นที่ดังกล่าว จนในที่สุดความพยายามดังกล่าวของรัฐบาลก็ได้เลิกล้มไป (ดูรายละเอียดการอภิปรายในสถานิติบัญญัติ ในภาคผนวก)

ปิดชุมชนมั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

เมื่อไม่มีความชัดเจนในนโยบายการแก้ปัญหา กับการมีชีวิตอยู่อย่างไร้อนาคตในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็กดดันให้สลายชุมชนมั่งที่นั่น ดังนั้น ชาวมั่งบางส่วนที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกจึงต่างหาช่องทางออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว โดยออกไปอยู่อาศัยในชุมชนมั่งตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2542 กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกหนังสือแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดใน 20 จังหวัดทางภาคเหนือที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ “ให้จังหวัดสั่งการให้นายอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เทศบาล เมื่อได้รับการแจ้งย้ายเข้าของมั่งวัดถ้ำกระบอกแล้วให้ดำเนินการรับย้ายเข้าไว้ทุกราย เพื่อให้มั่งที่อาศัยอยู่ที่วัดถ้ำกระบอกหมดไปจากจังหวัดสระบุรี” (หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0310.1/ ว 2506 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2542) แต่ในทางปฏิบัติ นายทะเบียนท้องที่ที่ปลายทางเกือบจะทุกแห่งแทบจะไม่ได้ดำเนินการรับแจ้งย้ายเข้า เพราะไม่มีความชัดเจนในเอกสารและข้อกำหนดเกี่ยวกับชาวมั่งกลุ่มนี้ เนื่องจากเอกสารบางชิ้นที่ชาวมั่งนำติดตัวมาด้วยนั้น เป็นเพียงเอกสารที่ไม่ใช่ตัวจริงของรายชื่อทะเบียนประวัติที่กรมการปกครองทำให้เมื่อปี พ.ศ. 2539 เพราะทางราชการมีนโยบาย “ห้ามคัดหรือถ่ายเอกสารทะเบียนรายชื่อมั่งถ้ำกระบอกให้กับบุคคลใดๆ ทั้งสิ้น แม้แต่ตัวมั่งถ้ำกระบอกที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนรายชื่อ... ทั้งนี้เนื่องจากปัญหามั่งถ้ำกระบอกกำลังอยู่ในการพิจารณาระดับนโยบายของหน่วยงานระดับสูงอยู่” (หนังสือสำนักงานทะเบียนกลาง ที่ มท 0313.1/ 4194 ลงวันที่ 14 ตุลาคม

2540 ถึงนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพระพุทธรบาท เรื่อง ทะเบียนรายชื่อม้งถ้ากระบอก) ขณะที่ม้งกลุ่มม้งจากถ้ากระบอกอีก เป็นจำนวนมากที่ไม่มีเอกสารที่ออกให้โดยทางราชการติดตัวไปกับการย้ายครั้งนี้ด้วย

ในอีกด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกกับม้งที่ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศตะวันตกนั้นยังคงมีมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ กับทั้งการที่ญาติพี่น้องในประเทศตะวันตกได้เดินทางกลับมาเยี่ยมถึงที่ถ้ากระบอกด้วยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า ทำให้ม้งบางส่วนที่อยู่ที่ถ้ากระบอกต้องการเดินทางไปประเทศที่สาม ขณะเดียวกัน ญาติที่อยู่ประเทศตะวันตกก็ส่งสารคนเหล่านั้นที่ต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างยากลำบากและไร้ซึ่งอนาคตท่ามกลางแรงกดดันของรัฐบาลไทยด้วย ญาติในอเมริกาจึงได้ผลักดันให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเปิดโอกาสรับชาวม้งที่ถ้ากระบอกไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในอเมริกา

วันที่ 18 ธันวาคม 2546 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศเปิดโครงการรับผู้อพยพชาวม้งที่อาศัยอยู่ที่วัดถ้ากระบอกในประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ตกค้างจากสงครามเวียดนามจำนวนประมาณ 16,000 คน เพื่อไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในสหรัฐอเมริกาในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่องค์กรของสหรัฐอเมริกากับรัฐบาลไทยได้จำกัดการเข้า-ออกของคนม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก เพื่อทำการขึ้นทะเบียนแล้วสัมภาษณ์ คัดกรองไปอยู่ในอเมริกา กระบวนการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนตามมา

สองประการ กล่าวคือ *ประการแรก* การแตกแยกของกลุ่มม้งที่อาศัยอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกตัดสินใจจะเดินทางไปอเมริกา กลุ่มนี้ได้ขึ้นทะเบียนผ่านการสัมภาษณ์เพื่อคัดกรอง ตรวจโรค ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 โดยชุดแรกเริ่มเดินทางไปถึงสหรัฐอเมริกาเมื่อเดือนมิถุนายน 2547 (BBC NEWS 2004) กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่ตัดสินใจไม่เดินทางไปอเมริกา ได้ลักลอบหนีออกจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก ออกมาอยู่ที่โป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบความแตกแยกทางความคิดและความต้องการของสมาชิกในหลายครอบครัว กล่าวคือสมาชิกบางคนของครอบครัวตัดสินใจเดินทางไปอเมริกา ขณะที่สมาชิกบางคนตัดสินใจไม่ไป (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 3)

ประการที่สอง การตื่นตัวของกลุ่มม้งที่อยู่นอกสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก กลุ่มแรกคือกลุ่มที่เคยอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก แต่ก่อนหน้านี้ได้ออกมาอยู่อาศัยในหมู่บ้านม้งในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ ซึ่งบางส่วนก็เดินทางเข้า-ออกระหว่างถ้ากระบอกกับหมู่บ้านอยู่ เมื่อรู้ข่าวว่ากลุ่มที่อยู่ถ้ากระบอกจะมีโอกาสเดินทางไปอเมริกา บางส่วนที่อยู่ในหมู่บ้านจึงเดินทางกลับเข้าไปในถ้ากระบอก แต่ถูกสกัดไม่ให้เข้าโดยเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาควบคุมถ้ากระบอกเพื่อทำการขึ้นทะเบียน กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มม้งที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อทราบข่าวจากญาติพี่น้องว่ากลุ่มที่อยู่ถ้ากระบอกจะมีโอกาสเดินทางไปอยู่ในสหรัฐอเมริกา จึงตัดสินใจ

เดินทางลักลอบข้ามชายแดนเข้ามายังประเทศไทย โดยมีจุดหมายปลายทางที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อย่างไรก็ตาม เมื่อเดินทางถึงถ้ำกระบอก กลุ่มนี้ถูกสกัดโดยเจ้าหน้าที่รัฐไทยไม่ให้เข้าไปในถ้ำกระบอก พวกเขาจึงเดินทางไปยังอำเภอเขาค้อ และไปรวมตัวกันที่บ้านห้วยน้ำขาว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สุดท้ายโดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับประเทศต้นทาง ปัญหาเรื้อรังของกลุ่มมั่งจากประเทศเพื่อนบ้านที่ห้วยน้ำขาวกลุ่มนี้ ซึ่งมีจำนวน 4,350 คน ได้ถูกส่งตัวกลับประเทศต้นทาง เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552 (นิพัทธ์ 2554)

สำหรับกลุ่มที่อยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก และตัดสินใจเดินทางไปอเมริกา ได้ผ่านกระบวนการลงทะเบียน สัมภาษณ์ ตรวจโรค แล้วถูกทยอยส่งตัวไปยังสหรัฐอเมริกา ในที่สุด ชุมชนมั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกได้ถูกปิดลงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2548 (สิทธิเดช 2554 และ Wassana Nanuam 2005) แม้ขณะที่ปิดตัวลงนั้นจะยังคงมีมั่งจำนวนหนึ่งที่ผ่านการสัมภาษณ์และเตรียมความพร้อมในการออกเดินทางไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา หากแต่ยังไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ คือต้องรับการรักษาโรคติดต่ออย่างวัณโรคอยู่ และในปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) มีเพียงหนึ่งครอบครัวที่ยังคงอาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

การสำรวจ ลงทะเบียน และสถานะทางทะเบียนของมั่งถ้ากระบอ

จากการที่มีกลุ่มชาวมั่งทยอยเข้าไปอาศัยอยู่ในสำนักสงฆ์ ถ้ากระบอมากขึ้น ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2520 กับทั้งชุมชนมั่งดังกล่าวเริ่มกลายเป็นประเด็นในการเจรจาทางการทูตและการค้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยมากขึ้น ตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ของรัฐบาลไทยตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยจึงดำเนินการสำรวจประชากรชาวมั่งที่ถ้ากระบอถึงสามครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อกลางปี พ.ศ. 2536 มีจำนวน 6,096 คน ครั้งที่สอง ปลายปี พ.ศ. 2537 มีจำนวน 13,725 คน และครั้งที่สาม เมื่อเดือนสิงหาคม 2541 พบว่ามีจำนวน 20,370 คน (สิทธิเดช 2554)

นอกจากการสำรวจประชากรมั่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ระหว่างวันที่ 21-29 พฤศจิกายน 2539 กรมการปกครองร่วมกับสำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธรบาทได้ทำทะเบียนประวัติแก่ชาวมั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอ รวมจำนวนทั้งหมด 800 กว่าครอบครัว จำนวนประชากรประมาณ 13,800 คน ครอบคลุมทุกคนโดยไม่ไดแยกเป็นกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 หรือกลุ่มที่ 3 ตามที่ฝ่ายความมั่นคงจำแนกเอาไว้ โดยสำนักงานทะเบียนกลางยืนยันว่า “ทะเบียนรายชื่อดังกล่าวมิใช่ทะเบียนบ้านตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 เพียงแต่เป็นรายชื่อเพื่อนำมาใช้แจ้งการเกิดการตายเท่านั้น” (หนังสือสำนักทะเบียนกลาง

ที่ มท 0310.1/ 4194 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2540) กับ “เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการดำเนินการได้กำหนดว่าจะไม่มีการออกบัตรประจำตัวหรือเอกสารใดๆ ให้กับชาวม้ง และที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก” กับทั้งย้ำ “ไม่ให้มีการคัดลอกหรือถ่ายเอกสารรายชื่อชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอกที่กรมการปกครองได้จัดทำไว้เมื่อ 21-29 พฤศจิกายน 2539 ให้กับบุคคลใดๆ” (บันทึกสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 51161.2/ 2430594 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541) ทั้งนี้ การสำรวจดังกล่าวทางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดรหัสที่ขึ้นต้นให้แก่ชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก คือเป็นรหัส 6 ตามด้วยรหัส 68 เพื่อเตรียมการสำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีกลุ่มม้งถ้ากระบอกในขั้นต่อไป

ท่ามกลางการกดดันจากทั้งระดับต่างประเทศและระดับรัฐบาลกับการมีชีวิตอยู่อย่างไร้อนาคตในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2545 ม้งส่วนหนึ่งจึงได้ย้ายออกจากถ้ากระบอกไปอยู่ในชุมชนม้งต่างๆ ทางจังหวัดภาคเหนือ โดยที่ไม่มีเอกสารของทางราชการแต่อย่างใด แม้ชาวม้งจะพยายามติดต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพระพุทธบาทขอคัดลอกและแจ้งย้ายไปยังปลายทาง และสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพระพุทธบาทได้ทำหนังสือหารือถึงสำนักงานทะเบียนกลางที่กรุงเทพมหานคร แต่ก็ได้รับคำตอบยืนยันไม่ให้มีการคัดหรือถ่ายเอกสารและดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น (หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0310.1/ 4194 ลงวันที่ 14 ตุลาคม

2540 และบันทึกสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 51161.2/ 2430594 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541)

อย่างไรก็ตาม ความย้อนแย้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยได้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ท่ามกลางความสับสนอลหม่านที่ชาวม้งที่สำนักงานสงฆ์ ถ้ากระบอกต่างดินร่นหาช่องทางในการแยกย้ายไปอาศัยอยู่ตาม ชุมชนต่างๆ ในจังหวัดทางภาคเหนือ อันเนื่องมาจากนโยบาย ของรัฐบาลที่ต้องการสลายชุมชนม้งที่สำนักงานสงฆ์ถ้ากระบอก กรมการปกครองจึงมีหนังสือที่ มท 0310.1/ ว 2506 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2542 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดใน 20 จังหวัดทางภาคเหนือ ที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ ความว่า “...ขณะนี้สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลตำบลพระพุทธบาท ได้ออกใบแจ้งย้ายที่อยู่ (ท.ร.7) ให้กับม้งวัดถ้ากระบอกเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม แต่เมื่อ ม้งถ้ากระบอกไปขอแจ้งย้ายเข้าในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่มี ชาวเขาอาศัยอยู่ 20 จังหวัด บางอำเภอ/กิ่งอำเภอไม่ยอมรับ การย้ายเข้าของม้งวัดถ้ากระบอก รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ ชาวเขาหรือม้งดังกล่าวกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม และแยกแยะม้ง ที่มีเชื้อชาวเขาในประเทศออกไป เพราะฉะนั้นจึงให้จังหวัดสั่งการให้ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เทศบาล เมื่อได้รับการแจ้งย้ายเข้าของม้ง วัดถ้ากระบอกแล้วให้ดำเนินการรับย้ายเข้าไว้ทุกราย เพื่อให้ม้ง ที่อาศัยอยู่ที่วัดถ้ากระบอกหมดไปจากจังหวัดสระบุรี”

ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปลายทางก็คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นที่ไม่สามารถดำเนินการใดๆ กับการขอ

แจ้งย้ายเข้าของกลุ่มมั่งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก เพราะลำเนา
เอกสารที่ชาวบ้านนำมาดำเนินการแจ้งย้ายเข้านั้นไม่ใช่สำเนา
ทะเบียนบ้านฉบับที่ใช้ได้จริง แต่เป็นเพียงทะเบียนประวัติ ซึ่ง
เชื่อถือไม่ได้ และที่มากไปกว่านั้นคือชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเอกสาร
อะไรติดมือมาด้วย จึงเป็นเรื่องของแต่ละคนและแต่ละกลุ่มในการ
หาช่องทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทยในพื้นที่ปลายทางที่ตนเอง
ย้ายเข้าไปอยู่ต่อไป

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาชุมชนมั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก
การดำเนินการสำรวจในระยะหลังจึงมีการจำแนกมั่งในสำนักสงฆ์
ถ้ากระบอกออกเป็นสี่กลุ่มด้วยกัน คือ 1) กลุ่มชาวมั่งที่ฝ้ายทหาร
เคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง 2) กลุ่มชาวมั่งซึ่งเป็นคนไทย
บนพื้นที่สูง 3) กลุ่มชาวมั่งสัญชาติลาว และ 4) กลุ่มบุคคลที่แสวงหา
ผลประโยชน์ กระทั่งวงกลมใหม่ได้ประสานกับกระทรวงมหาดไทย
แล้วเสนอให้คณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2545 ให้ “1) กำหนดสถานะ
บุคคลให้มั่งกลุ่มที่ 1 เป็นกรณีพิเศษ โดยจะขอให้มั่งกลุ่มที่ 1
ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย
และบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้รับสัญชาติไทย 2) กำหนด
สถานะให้มั่งกลุ่มที่ 3 โดยขออนุมัติให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย
ในลักษณะชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับ” (บันทึกข้อความ สำนักงาน
สภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ นร 0803/ 1761 ลงวันที่ 18 ธันวาคม
2545 เรื่อง ผลการประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา
แก้ไขปัญหาชาวมั่งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก จังหวัดสระบุรี)
ส่วนกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 4 ให้ทำการผลักดันให้กลับไปอยู่ถิ่นฐาน

หรือชุมชนต้นทางในภาคเหนือต่อไป ข้อเสนอดังกล่าวนำมาสู่การมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 เห็นตามที่สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติเสนอ (หนังสือที่ นร 0504/3504 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2546 เรื่อง การพิจารณาแก้ไขปัญหาวงศ์ในที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี ถึง เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติ)

อีกด้านหนึ่ง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนเรื่องสัญชาติไทยของกลุ่มชาววังช่วยรบ โดยเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งไม่เคยเข้าไปอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก นายจาตุรนต์ ฉายแสง ซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้สั่งการลงมาให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่ทำการ

นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี ประธานในพิธีมอบสัญชาติไทย แก่อดีตชาววังช่วยรบ ที่หอประชุมอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน วันที่ 7 สิงหาคม 2547

สำรวจและเตรียมความพร้อมภายใน 24 ชั่วโมง แล้วท่านได้เดินทาง มาทำพิธีมอบสัญชาติไทยแก่กลุ่มอดีตมั่งช่วยรบที่นั่น จำนวน 104 ครอบครัว รวม 652 คน เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2547 เพื่อเป็นการ นำร่อง โดยสั่งการเป็นแนวนโยบายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ในแต่ละท้องที่เร่งดำเนินการให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มอดีตมั่งช่วยรบ ที่เหลือซึ่งได้กระจายไปอยู่ในพื้นที่อื่นต่อไป (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ กลุ่มอดีตมั่งช่วยรบในจังหวัดน่าน ด้านท้ายนี้)

สำหรับกลุ่มมั่งช่วยรบที่ส่วนหนึ่งยังคงอาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ ถ้ำกระบอก ซึ่งรัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 เรื่อง การพิจารณาแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี หรือที่รู้จักกันว่า “กลุ่มมั่งถ้ำกระบอกที่ทำประโยชน์” ได้อนุมัติให้ม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก กลุ่มที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคย ทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการ ได้มีสถานะเป็นบุคคลต่างด้าว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ประเภทไร้สัญชาตินอกกำหนด จำนวนคนต่างด้าว โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราช บัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีเป็นผู้อนุมัติ รวมทั้งให้ชี้แนวทาง ในการกำหนดสถานะให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง และชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 และ 28 สิงหาคม 2544 ส่วนบุคคลที่เกิดในประเทศไทย ให้ได้สัญชาติไทย โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 7 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่มีหลักว่า “เป็นบุคคลที่เคยทำประโยชน์

ให้แก่ทางราชการ” (หนังสือสั่งการกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท 0310.1/ 4208 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2545 ถึงผู้ว่าราชการ จังหวัดเพชรบูรณ์ น่าน เชียงราย พะเยา และตาก)

แม้รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 เรื่อง การพิจารณาแก้ไขปัญหาวรรณบัตรในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก จังหวัดสระบุรี แต่ว่าในทางปฏิบัติแล้ว กระบวนการดำเนินการ เพื่อพิจารณาอนุมัติสัญชาติไทยแก่กลุ่มดังกล่าวยังไม่มี ความก้าวหน้ามากนัก บางคนได้รับการอนุมัติ บางคนอยู่ระหว่างการดำเนินการ ขณะที่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการโยกย้ายถิ่นฐานจาก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีไปยังจุดหมายปลายทาง ที่จังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ กระบวนการตรวจสอบเอกสารและ ดำเนินการเพื่ออนุมัติสัญชาติจึงยังไม่เสร็จสิ้น ที่มากไปกว่านั้นคือ ไม่สามารถทำการย้ายทะเบียนประวัติที่กรมการปกครองกับ สำนักงานทะเบียนท้องที่เทศบาลตำบลพระพุทธบาทได้ดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ. 2539 ไปยังสำนักทะเบียนท้องที่ปลายทางได้

อย่างไรก็ตาม ต่อมามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พร้อมกับ มติคณะรัฐมนตรีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะบุคคลของชนกลุ่มน้อย/ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำนวน 14 กลุ่ม รวม 17 มติ กลับถูกยกเลิก โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยมี สภาพความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อปรับปรุงแก้ไขเงื่อนไขให้เป็นปัจจุบันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ 23046 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2553) จึงทำให้โอกาสที่จะได้ใช้สิทธิในช่องทางของ

“บุคคลที่เคยทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการ” ของกลุ่มมั่งช่วยรบเป็นอันดับสองดูขึ้นไป ทั้งนี้ จากตัวเลขของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง เกี่ยวกับข้อมูลชนกลุ่มน้อยที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 11 มีนาคม 2556 มีกลุ่มมั่งถ้ากระบอก (กลุ่มเลข 68) จำนวนทั้งหมด 914 คน กระจายอยู่ในจังหวัด เชียงราย 223 คน จังหวัดตาก 439 คน จังหวัดเพชรบูรณ์ 14 คน และจังหวัดสระบุรี 238 คน (เอกสารการกำหนดสถานะตามกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 7 ธันวาคม 2553)

กล่าวโดยสรุป กลุ่มมั่งช่วยรบเป็นชาวมั่งที่ฝ่ายทหารไทยเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง หรือที่มักเรียกว่า “มั่งถ้ากระบอก” เป็นกลุ่มชาวมั่งที่ปัจจุบันกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ ในจังหวัดทางภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน ตาก เพชรบูรณ์ และจังหวัดอื่นๆ ครึ่งหนึ่ง คือ ระหว่างปลายทศวรรษ 2520 ถึง ต้นทศวรรษ 2530 ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยเผชิญกับการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ชายฉกรรจ์ชาวมั่งส่วนหนึ่งได้รับการร้องขอและฝึกให้ช่วยทหารไทยทำงานด้านความมั่นคงตามชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง และรบกับฝ่ายตรงข้ามในเหตุการณ์ศึกบ้านร่มเกล้าที่จังหวัดพิษณุโลก แต่เมื่อรัฐบาลหันมาใช้นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ในช่วงต้นทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา กองกำลังของชาวมั่งที่เป็นผู้ช่วยรบดังกล่าวถูกปลดอาวุธและสลายโดยหน่วยงานอื่นของกองทัพไทย กลุ่มหนึ่งได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองของ

จังหวัดน่าน ขณะที่ส่วนใหญ่ได้ไปรวมกันเป็นชุมชนม้งขึ้นที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ระหว่างปลายทศวรรษ 2520 ถึงกลางทศวรรษ 2540 ระหว่างที่อยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ส่วนใหญ่ของชาวม้งที่นั่นได้รับการสำรวจและจำแนกเป็น “ม้งกลุ่มที่ 1” ซึ่งเคยทำประโยชน์ให้กับประเทศไทย แต่กระบวนการดำเนินการให้สัญชาติแก่ม้งกลุ่มที่ 1 ดังกล่าวยังไม่สิ้นสุด ภายใต้การถูกกดดันทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ พวกเขาต้องแยกย้ายกันไปอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ แต่ละกลุ่มแต่ละที่ที่ต้องดิ้นรนดำเนินการขอสัญชาติกับเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนอำเภอในท้องที่ตามลำพัง ปัจจุบันบางกลุ่มได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย

สถานะทางทะเบียน ของกลุ่มมั่งช่วยรบในปัจจุบัน

ระหว่างกลางทศวรรษ 2530 ถึงต้นทศวรรษ 2540 ทางราชการได้ทำการสำรวจและทำทะเบียนประวัติกลุ่มมั่งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกหลายครั้ง แต่ด้วยการที่มีหลากหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาของกลุ่มมั่งถ้ากระบอก กับทั้งความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ยิ่งเข้าสู่ช่วงต้นทศวรรษ 2540 ที่ชาวมั่งที่ชุมชนถ้ากระบอกถูกกดดันอย่างหนักทั้งจากทางรัฐบาลไทยและประเทศเพื่อนบ้านด้วย มั่งส่วนหนึ่งจึงเริ่มหาช่องทางในการออกจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกไปอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดทางภาคเหนือ ความไม่พร้อมของเอกสารทางราชการ ความสับสนของเจ้าหน้าที่ทะเบียนทั้งที่ต้นทางและปลายทาง และความไม่เข้าใจในกระบวนการแจ้งย้ายเข้าและออกของชาวมั่ง ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้มั่งกลุ่มนี้ได้และไม่ได้สัญชาติไทย กับมีสถานะทางทะเบียนที่แตกต่างกันไปในปัจจุบัน

ปัญหาจากการสำรวจ ทำทะเบียนประวัติ และการแจ้งย้าย

ระหว่างที่อาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี กลุ่มชาวม้งได้รับการสำรวจอย่างเป็นทางการโดยหน่วยงานทางด้านความมั่นคงและสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จำนวน 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 24 มิถุนายน-8 กรกฎาคม 2536 มีจำนวน 6,096 คน (959 ครอบครัว)

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน-2 ธันวาคม 2537 มีจำนวน 13,725 คน (1,840 ครอบครัว)

ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 20-25 สิงหาคม 2541 มีจำนวน 20,370 คน (ชาย 10,418 คน, หญิง 9,952 คน) (สิทธิเดช วงศ์ปรีชา 2554: 85-86)

แต่ครั้งที่มีการสำรวจและทำทะเบียนประวัติอย่างละเอียดและทั่วถึงนั้นดำเนินการโดยกรมการปกครองร่วมกับสำนักงานทะเบียนท้องที่เทศบาลตำบลพระพุทธบาท ระหว่างวันที่ 21-29 พฤศจิกายน 2539 มีจำนวนประชากรกว่า 13,800 คน รวม 800 กว่าครอบครัว ทั้งนี้ การสำรวจในครั้งนี้ไม่ได้จำแนกเป็นม้งกลุ่มที่ 1, 2 หรือ 3 ตามการจำแนกของหน่วยงานด้านความมั่นคงแต่อย่างใด (ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย รายงานในที่ประชุมอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ 16 มีนาคม 2560)

จากคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำชาวม้งจากถ้ำกระบอกซึ่ง
ตอนนี้อยู่ที่อำเภอเชียงแสนในจังหวัดเชียงราย

ระหว่างวันที่ 21-29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539
กรรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนชาวม้งที่สำนักสงฆ์
ถ้ำกระบอก มีการออกหมายเลข 13 หลักให้ชาวบ้าน
แต่ละคน มีการถ่ายภาพครอบครัวด้วยการติดหมายเลข
ลำดับที่หน้าอกของสมาชิกในครอบครัว มีการถ่ายภาพ
รายบุคคล ภายหลังจากการสำรวจแล้วได้ให้หมายเลข
ลำดับการสำรวจให้เจ้าของบ้านเก็บไว้เป็นหลักฐาน แต่ว่า
ระหว่าง พ.ศ. 2540-2542 ทางรัฐบาลมีนโยบายย้ายม้ง
จากถ้ำกระบอกกลับสู่พื้นที่ในเขตภาคเหนือ ทางอำเภอ
พระพุทธบาทได้ออกหนังสือรับรองการเดินทางให้เฉพาะ
ชาวม้งที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปเท่านั้น ดังนั้น ต่อมาภายหลัง
กลุ่มที่ย้ายออกมาแต่มีอายุน้อยกว่า 15 ปีในขณะนั้น
กลายเป็นคนไม่มีเอกสารสำหรับนำไปยืนยันต่อเจ้าหน้าที่
สำนักทะเบียนในท้องที่ปลายทาง

กลุ่มม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกได้รับการสำรวจและจัดทำ
ทะเบียนประวัติโดยกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีการ
ออกเลขประจำตัวเลขที่ขึ้นต้นด้วย “6” ตามด้วยเลข “68” ซึ่ง
หมายถึงบุคคลต่างด้าวที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ
ที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี หน่วยงานด้านความมั่นคง

ให้การรับรองว่าเป็นม้งกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มชาวม้งที่ฝ่ายทหารเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง จำนวน 1,839 คน รวม 252 ครอบครัว (รายงานของผู้แทนสภาความมั่นคงแห่งชาติในที่ประชุมอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 16 มีนาคม 2560) ดังนั้น เมื่อปลายปี พ.ศ. 2545 สภาความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 ให้กำหนดสถานะบุคคลให้ม้งกลุ่มที่ 1 เป็นกรณีพิเศษโดยขอให้ม้งกลุ่มที่ 1 ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้รับสัญชาติไทย

อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่กระบวนการดำเนินการให้สัญชาติแก่ม้งกลุ่มที่ 1 ยังไม่มีความคืบหน้า ทางรัฐบาล โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงได้กดดันให้สลายชุมชนม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก และความพยายามของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 193/ 2546 ลงวันที่ 10 กันยายน 2546) และคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก (คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก ที่ 1/ 2546 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546) ไม่สามารถหาพื้นที่รองรับการอพยพชาวม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกเข้าไปอยู่ โดยเฉพาะที่จังหวัดตากและที่จังหวัดนครพนมที่มีองค์กรในพื้นที่ออกมาคัดค้าน ดังนั้น ชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจึงต่างดิ้นรนหาช่องทางในการออกไปปักหลักอยู่ตามชุมชนม้งต่างๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย

ท่ามกลางความวุ่นวายดังกล่าว นอกจากกรมการปกครอง จะออกหนังสือที่ มท 0310.1/ ว 2506 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2542 ถึงผู้ว่าราชการ 20 จังหวัดที่มีชาวเขาอยู่ ให้รับการแจ้งย้ายเข้า ของกลุ่มม้งที่อพยพออกจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกแล้ว ทางอำเภอ พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้ทำหนังสือส่งตัวชาวม้งให้ไปอยู่ ตามจังหวัดต่าง ๆ ด้วยการระบุนสถานที่ที่จะให้ไปอยู่ใหม่ 3 ลักษณะ คือ

1) ระบุอำเภอและจังหวัดที่ชัดเจน เช่น ให้ไปอยู่ที่อำเภอ อัมพาง จังหวัดตาก

2) ระบุเฉพาะจังหวัด เช่น ให้ไปอยู่ที่จังหวัดตาก จังหวัด เชียงราย จังหวัดน่าน เป็นต้น

3) ระบุเฉพาะเขตจังหวัดภาคเหนือ

แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นที่ปลายทางนั้น บางส่วนก็ได้ไป อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาที่ระบุในหนังสือส่งตัว บางส่วนก็ไม่ได้ไปตาม ที่หนังสือส่งตัวระบุเอาไว้ ด้วยเหตุผลหลายประการ นั่นคือบางคน ไปแล้วไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน บางคนต้องไปตามหาญาติ พี่น้องหรือคนที่รู้จักเพื่อขออาศัยอยู่ด้วย บางคนก็มีคนที่รู้จักและ คิดว่าเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ พาไปอาศัยอยู่เฉพาะจุด ดังกรณี กลุ่มที่ออกจากถ้ากระบอกไปอยู่ที่เอราวัณรีสอร์ท ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับกระบวนการแจ้งย้ายออกที่ต้นทางและแจ้งย้ายเข้าที่ ปลายทางอย่างเป็นทางการนั้น มีเพียงส่วนน้อยที่ได้แจ้งย้ายและ นำทะเบียนประวัติกับทะเบียนบ้านมาด้วย ขณะที่ส่วนใหญ่มิได้

ย้ายด้วยเอกสารของทางราชการแต่อย่างใด ชาวบ้านบางคนให้เหตุผลว่าเพราะเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท บอกว่าจะดำเนินการย้ายไปให้ภายหลัง เหล่านี้คือจุดเริ่มต้นของปัญหาใหม่อีกครั้งหนึ่งที่สำคัญ เป็นสาเหตุที่นำมาสู่การพิสูจน์ตัวบุคคลที่ยุ่งยากและมีความสลับซับซ้อนมาจนถึงปัจจุบัน

ชาวบ้านบางคนได้เก็บสำเนาทะเบียนประวัติเอาไว้กับตัวเอง แล้วนำติดตัวมาด้วย บางคนมีเพียงทะเบียนประวัติที่สำนักสงฆ์ ถ้ากระบอกสำรวจไว้ (ไม่ใช้การสำรวจของกรมการปกครอง) บางคนต้องกลับไปตามหาต้นฉบับที่สำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท แล้วดำเนินการแจ้งย้ายออกและย้ายเข้าด้วยตัวเอง ซึ่งแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมที่แตกต่างกัน ที่เลวร้ายกว่านั้นคือเมื่อปี พ.ศ. 2552 ที่กรมการปกครองมีนโยบายเปลี่ยนแปลงบัตรประจำตัวของคนต่างด้าวที่เป็นสีตามประเภทต่าง ๆ มาเป็นบัตรสีชมพู แล้วใช้รหัสเป็นตัวกำกับบุคคลต่างด้าวแต่ละกลุ่มแทน ชาวม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวและนโยบายดังกล่าว เมื่อไม่มีการเคลื่อนไหวทางทะเบียน ชาวม้งจำนวน 13,650 คนจึงถูกเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนจำหน่ายชื่อออกจากระบบฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยที่เคยสำรวจสถานะบุคคลและออกเลข 6 กับ 68 ให้พวกเขา (ผู้แทนกระทรวงมหาดไทยรายงานต่อคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ 16 มีนาคม 2560)

ขณะที่บางคนก็ได้มาดำเนินการสำรวจใหม่ที่ปลายทาง โดยได้รับคำแนะนำจากผู้นำและเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ให้ดำเนินการ

จดทะเบียนเป็นกลุ่มสถานะหรือเลขอื่นแทน เช่น กลุ่มเลข 0 ซึ่งเป็นกลุ่มที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ประการสำคัญคือนอกจากคนรุ่นที่ย้ายออกจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกยังไม่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว เมื่อกาลเวลาผ่านไป ลูกหลานของคนเหล่านี้ก็ได้เกิดใหม่และเพิ่มจำนวนประชากรคนไร้สัญชาติมากขึ้นตามมาด้วย อันเป็นปัญหาที่ยังคงเรื้อรังมาจนถึงทุกวันนี้

สถานะทางทะเบียนราษฎรของกลุ่มมั่งช่วยรบในปัจจุบัน

สำหรับบุคคลที่ยังไม่มีสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่าที่ไดรวบรวมเอกสารและศึกษาข้อเท็จจริงพร้อมกับวิเคราะห์เบื้องต้น สามารถจำแนกได้เป็นหลายกลุ่มที่มีสถานะแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การกำหนดสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายในหลายลักษณะ กล่าวคือบางกลุ่มก็สามารถดำเนินการยื่นพิสูจน์สถานะเพื่อให้ได้เลขประจำตัวบุคคลผู้ซึ่งมีสิทธิได้สัญชาติไทย บางคนก็มีสิทธิขอสถานะเป็นคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย ขณะที่บางคนยังต้องรอรัฐบาลกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคล ส่วนบางคนก็มีหลักฐานเป็นเอกสารหลายชิ้นที่มีความขัดแย้งกันเอง ซึ่งจะต้องตรวจสอบว่าหลักเกณฑ์ไหนที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ทั้งนี้ โดยภาพรวมแล้ว อาจพอจัดกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่มีเลขประจำตัวบุคคลเป็นเลข “68” (6xxxx68xxxx..) ที่ได้รับการสำรวจที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งยังคงใช้เลขประจำตัวชุดเดิม มีสำเนาเอกสารของทะเบียนประวัติ (ส่วนทะเบียนประวัติตัวจริงเท่าที่สอบถามชาวบ้านบอกว่ายังคงอยู่ที่สำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่เมื่อทำการสอบถามไปที่สำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท ปรากฏว่าไม่มีเอกสารแล้ว ได้รับคำชี้แจงว่าทางกรมการปกครองได้นำไปไว้ที่ส่วนกลางแล้ว โดยบอกว่าจะนำไปดำเนินการแจ้งย้ายให้ชาวบ้านตามภูมิลำเนาปลายทางที่ได้ย้ายไปอยู่อาศัย) บางรายได้รับคำชี้แจงว่า ตอนที่ทหารมาปิดล้อมแล้วควบคุมชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกนั้น ทหารได้นำเอาทะเบียนประวัติและเอกสารของกลุ่มชาวม้งไปด้วย กลุ่มนี้มีเพียงส่วนน้อยพบที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สำหรับที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่ามีเฉพาะสำเนาทะเบียนบ้าน ประเภท ท.ร.13 ซึ่งเป็นทะเบียนสำหรับบุคคลผู้ซึ่งยังไม่มีสัญชาติไทย แต่สิ่งที่พบ ปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้ไม่มีบัตรประจำตัว ตามหลักแล้วบุคคลเหล่านี้จะต้องมีบัตรประวัติตัว และจะต้องมีบัตรประจำตัวประเภทบุคคล ซึ่งยังไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู)

ปัจจุบันส่วนหนึ่งของบุคคลเหล่านี้ได้ยื่นคำร้องขอพิจารณาสถานะของตนเอง มีทั้งการขอสถานะต่างด้าว ตามมาตรา 17 ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัตินี้ ในกรณีใด ๆ ก็ได้ (พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522) และกลุ่มที่ขอสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 และตามมาตรา 7 ทวิวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 หลายคนได้รับการอนุมัติให้ได้รับสัญชาติไทยแล้ว ซึ่งมีทั้งที่อำเภอเชียงแสนและอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย อำเภอวังเจ้าและอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก กับที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มม้งมีเลขประจำตัวที่เป็นกลุ่ม “68” (6-xxxx-68x-xx-x) ที่ได้รับการสำรวจที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่ไม่ได้ดำเนินการย้ายทะเบียนบ้านไปตามที่อยู่ปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งที่อำเภอวังเจ้า อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก อำเภอแมริมและอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย อำเภอเขาค้อและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ กับอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น กลุ่มดังกล่าวไม่ได้ติดต่อกับสำนักทะเบียนราษฎร เพราะได้รับคำแนะนำว่ามีส่วนราชการจะดำเนินการย้ายไปให้ภายหลัง เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี ได้พยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงและฝ่ายสำนักทะเบียนราษฎร แต่แล้วในที่สุดได้ปรากฏข้อมูลในระบบทะเบียนราษฎรว่าบุคคลดังกล่าวถูกระงับเลขประจำตัวด้วย ท.ร.97 เมื่อปี พ.ศ. 2552 นั้นความหมายว่าข้อมูลบุคคลดังกล่าวไม่มีความเคลื่อนไหว ซึ่งในความเข้าใจของเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนคืออาจมีความเป็นไปได้ว่าบุคคลดังกล่าว

ไม่มีตัวตนแล้ว หรือได้มีการเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นอย่างอื่นไปแล้ว จากข้อมูลของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ชาวม้งถ้ากระบอกจำนวน 13,650 คนถูกเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนจำหน่ายชื่อออกจากระบบฐานข้อมูล (ผู้แทนกระทรวงมหาดไทยรายงานในที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 16 มีนาคม 2560)

ทั้งนี้ ในระยะที่ผ่านมาได้มีการยื่นคำร้องขอคืนเลขประจำตัวซึ่งค่อนข้างมีความยุ่งยากมาก เพราะต้องไปดำเนินการด้วยตัวเอง บางคนต้องไปสำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี บางคนไปดำเนินการที่สำนักทะเบียนอำเภอที่อยู่ปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่ได้เลขประจำตัวคืน ดังกรณีของนายปลั่ง ที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ขณะที่ส่วนใหญ่ยังไม่ดำเนินการ ต่อมาได้มีการยื่นหนังสือขอให้กรมการปกครองมีคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาของกลุ่มดังกล่าว ในที่สุดจึงได้มีหนังสือสั่งการเรื่องการแก้ไขปัญหาให้แก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มม้งถ้ากระบอก ที่ มท 1309.1/ ว 37 ลงวันที่ 28 กันยายน 2558 โดย นายดลเดช พัฒนรัฐ (รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง) สาระสำคัญคือ ให้สำนักทะเบียนจังหวัด แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอ และสำนักทะเบียนท้องถิ่น ที่มีกลุ่มม้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ให้ดำเนินการดังนี้

1) รับคำร้องขอคืนสถานภาพรายการบุคคล สำหรับม้งถ้ากระบอกที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้ที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่รายการถูกจำหน่าย โดยเรียกตรวจเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย

ทะเบียนบ้านผู้ไม่มีสัญชาติไทย (ท.ร.13) เอกสารซึ่งมีรูปถ่ายที่ทางราชการออกให้ ฯลฯ ตลอดจนสอบสวนผู้ร้องและบุคคลที่น่าเชื่อถืออีกจำนวน 3 คน เช่น เจ้าบ้านของบ้านหลังที่มั่งอาศัยอยู่ ซึ่งจะต้องยินยอมให้ย้ายเข้า ให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของครอบครัว ญาติ พี่น้องของผู้ร้อง ที่อยู่ปัจจุบัน และเลขรหัสประจำบ้านที่อยู่ปัจจุบัน ซึ่งเจ้าบ้านให้ความยินยอมให้ย้ายเข้า สาเหตุของการถูกจำหน่ายรายการของบุคคล ได้รับการสำรวจเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลขประจำประเภท 0 กลุ่ม 89 (0-89) ที่สำนักทะเบียนใด เมื่อใด และได้เดินทางออกนอกประเทศไทยหรือไม่ ตลอดจนให้ถ้อยคำยืนยันตัวบุคคลและรับรองภาพถ่ายใบหน้าของผู้ร้องปัจจุบันด้วย

2) กรณีบุคคลตามประเภท 1) มีเลขประจำตัวประเภท 0 กลุ่ม 89 (0-89) ซึ่งได้มาจากการสำรวจภายหลังการย้ายภูมิลำเนาไปจากสำนักสงฆ์วัดถ้ำกระบอก ให้แจ้งบุคคลดังกล่าวดำเนินการยื่นคำร้องขอจำหน่ายรายการบุคคล ณ สำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติ ท.ร.38 (ก) ก่อน แล้วจัดส่งเอกสารหลักฐานการจำหน่ายรายการบุคคลแนบมาพร้อมด้วย

3) เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้สำเนาหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งนายทะเบียนรับรองสำเนาถูกต้อง รวมทั้งรวบรวมรายชื่อผู้ยื่นคำร้องจัดทำตามแบบสรุปข้อมูลส่งให้สำนักทะเบียนกลาง เพื่อพิจารณาปรับปรุงรายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรต่อไป

4) สำหรับบุคคลที่ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 หรือกรณีอื่น และอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ไม่จำเป็นต้องขอคืนสถานภาพรายการบุคคลเพื่อกลับไปใช้ เลขประจำตัว 13 หลัก หมายเลขเดิมก็ได้ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติม ในภาคผนวก)

จากการรายงานของผู้แทนกระทรวงมหาดไทยต่อคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2560 มีชาวม้งจากสำนักสงฆ์ ถ้ำกระบอกเพียง 100 กว่าคน (จากทั้งหมด 13,650 คนที่ถูก จำหน่ายออกเมื่อปี พ.ศ. 2552) ที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นต่างๆ รายงานกลับมายังกระทรวงมหาดไทย จนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินการ ให้สัญชาติไปแล้ว 30 กว่าคน ยังคงค้างอีกประมาณ 70 กว่าคน ทั้งนี้ บางส่วนได้ไปจดทะเบียนใหม่เป็นกลุ่มเลขอื่นแล้ว

กลุ่ม 3 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสำรวจใหม่เป็นกลุ่มบุคคล บนพื้นที่สูง ซึ่งมีเลขประจำตัวเป็น “50” คือ 6-5007-50xxx-xx-x ดำเนินการที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2549 กลุ่มนี้ได้รับการดำเนินการทำบัตรประจำตัว จำนวน 18 คน ซึ่งได้ทำตามคำแนะนำของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ในการปรับปรุงรายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรให้กลุ่ม บุคคลดังกล่าว แต่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่จากกรมการปกครอง โดยชุดปฏิบัติการภาคสนาม ได้ออกไปจัดทำทะเบียนประวัติให้

กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มที่ดำเนินการจัดแจ้ง ทำการสำรวจเป็น บุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือประเภทกลุ่มเลข “0” ซึ่ง

ตามข้อเท็จจริงบุคคลดังกล่าว บางคนได้เคยมีเลขประจำตัวเลขที่อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ประเภทเลข “6” อย่าง “68” ที่เป็นกลุ่มมั่งถ้ากระบอก แต่ด้วยความสำคัญผิดและรอการดำเนินการที่ล่าช้าเป็นเวลาหลายปี นอกจากนั้นมีความยุ่งยากในการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างลำบาก เสี่ยงต่อการถูกจับดำเนินคดี และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และฝ่ายปกครองในท้องที่ให้ไปขึ้นทะเบียนใหม่ ว่าหมายเลขเดิมไม่สามารถดำเนินการให้สัญชาติไทยได้ จึงมีการดำเนินการจดทะเบียนใหม่เป็นกลุ่มเลข “0” กลุ่มนี้พบทั่วไป ทั้งที่อำเภอเชียงแสนและอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กับอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก อำเภอเขาค้อและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มบุคคลที่เกิดในประเทศไทย และได้ใช้พื้นฐานของมารดาที่มีเลข “6” ได้แจ้งเกิดโดยได้รับการกำหนดเลขประจำตัวเป็นประเภทเลข 7 (7-1996-00012-55-1) บางคนสถานะเลขประจำตัวยังเป็นปกติ หมายถึงยังใช้ดำเนินการได้ แต่บางคนถูกระงับเหมือนพ่อและแม่

กลุ่มที่ 6 เป็นกลุ่มบุคคลไร้รัฐ ไม่มีเลขประจำตัว ไม่เคยได้รับการจดทะเบียนจัดทำทะเบียนประวัติบุคคล บางคนเกิดในประเทศไทย บางคนเกิดที่ประเทศเพื่อนบ้าน มีทั้งคนที่อยู่อาศัยในประเทศไทยมายาวนานและต่อเนื่องจากการที่ศูนย์อพยพตามชายแดนไทย-ลาวได้ปิดตัวลง มีทั้งคนที่เคยได้รับการสำรวจจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก ขณะที่บางคนได้เข้ามาใหม่จาก

ประเทศเพื่อนบ้าน โดยการแต่งงาน ซึ่งยังไม่ได้มีการสำรวจอย่างชัดเจนว่ามีลักษณะและสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้กลายเป็นคนตกสำรวจ

กล่าวโดยสรุป แม้จะมีการสำรวจชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกสามครั้งในปี พ.ศ. 2536 ปี พ.ศ. 2537 และ 2541 มีการแยกประเภทอย่างชัดเจนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกจัดให้เป็นกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มชาวม้งที่ฝ่ายทหารเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง มีจำนวน 1,839 คน (252 ครอบครัว) สภาพความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 ให้กำหนดสถานะบุคคลให้ม้งกลุ่มที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคยทำคุณประโยชน์ให้ประเทศชาติเป็นกรณีพิเศษได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้รับสัญชาติไทย

ขณะเดียวกัน เมื่อระหว่างวันที่ 21-29 พฤศจิกายน 2539 กรมการปกครองร่วมกับสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพระพุทธบาท ทำทะเบียนประวัติชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกทั้งหมด จำนวน 13,800 กว่าคน (800 กว่าครอบครัว) เพื่อประโยชน์ในการแจ้งเกิดและตาย การควบคุม และเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาให้ชุมชนม้งหมดไปจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกแต่ในระดับปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่นั้นยังไม่ได้ดำเนินการในขณะเดียวกัน ในระดับรัฐบาลกลับมีนโยบายสลายชุมชนม้งที่ถ้ากระบอก ทำให้พวกเขาต้องแยกย้ายกระจัดกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ ความสับสนอลหม่านและความซับซ้อน

ในด้านสถานะบุคคลได้เกิดขึ้นตามมากับชาวม้งดังกล่าวที่ปลายทางบางส่วนได้ขึ้นร่นต่อสู้อย่างได้รับสัญชาติไทยแล้ว ขณะที่ส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาการไม่มีสัญชาติ แต่ด้วยสถานะบุคคลที่แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มมีในปัจจุบัน ทำให้ต้องขึ้นร่นต่อสู้อย่างช่องทางและกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป

ลูกหลานของกลุ่มม้งช่วยรบที่ได้รับสัญชาติไทย อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

บทเรียนการจัดการปัญหา สถานะบุคคลของกลุ่มม้งช่วยรบ

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะบุคคลแก่กลุ่มม้งช่วยรบที่อพยพมาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ซึ่งปัจจุบันได้กระจายกันไปอาศัยอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในจังหวัด เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และจังหวัดเลย เนื้อหาในบทนี้จึงเน้นการนำเสนอบทเรียนกรณี ตัวอย่างของการจัดการปัญหาสถานะบุคคลของอดีตกลุ่มม้งช่วยรบและม้งที่อพยพออกมาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกซึ่งได้ขึ้นบรรพตสู่ชนได้รับสัญชาติไทยแล้ว

กลุ่มอดีตม้งช่วยรบในจังหวัดน่าน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มอดีตม้งช่วยรบที่ชุมชนห้วยขาม ซึ่งเป็นห้วยหมู่บ้านย่อยของหมู่บ้านตะเวน ตำบลเรื่องอำเภอมะนัง จังหวัดน่าน เล่าให้ฟังว่า เดิมพวกเขาเป็นคนม้ง

ที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2518 แต่ได้กระจายกันไปอยู่ตามหมู่บ้านม้งในภาคเหนือ ไม่มีสัญชาติ เริ่มต้นทำงานช่วยประเทศชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2524-2525 สังกัดหน่วย 654 ในพื้นที่ดอยผาหม่น ช่วงปี พ.ศ. 2526-2527 ถูกทางกองทัพจัดวางให้ตั้งฐานที่มั่นอยู่ที่บ้านห้วยนา อำเภอยางตลาด และถูกส่งไปร่วมรบที่สามหมู่บ้านในจังหวัดอุดรติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2527-2534 สังกัดหน่วยรบพิเศษ 185 ในเขตอำเภอยางตลาด และปี พ.ศ. 2531-2534 สังกัด บก. 3091 รับการฝึกที่ค่ายกองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน ระหว่างที่ทำงานให้ประเทศชาติในแต่ละที่และสังกัดข้างต้น ได้รับการออกบัตรประจำตัวเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางจากทางกองทัพ

การช่วยเหลือประเทศชาติครั้งสำคัญคือเมื่อปี พ.ศ. 2531 เกิดสงครามที่บ้านร่มเกล้า อำเภอน้ำหนาว จังหวัดพิษณุโลก ทางทหารที่จังหวัดน่านได้มาชักชวนแกนนำของพวกตนให้เกณฑ์ชายฉกรรจ์จำนวน 215 คน เข้ารับการฝึกหลักสูตรเร่งรัดที่กองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน เป็นระยะเวลาสั้นๆ คือเพียงสามสัปดาห์ เพื่อจัดตั้งเป็นหน่วย บก. 3091 ระหว่างการฝึก ผู้นำม้งกับหัวหน้าฝ่ายทหารของทางกองทัพได้ไปสัญญากันว่าวัดพระธาตุแช่แห้ง ว่า “หากชาวม้งช่วยรบแล้วได้รับชัยชนะ ก็จะส่งเสริมให้ได้ไปเป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีดินแดนของตนเอง แต่หากไม่สำเร็จก็จะให้สัญชาติไทยกับจะจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในประเทศไทยให้พวกเรา”

(สัมภาษณ์จางเต็ง ท่อ – นามสมมุติ อดีตแกนนำชาวม้งช่วยรบ
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พ.ศ. 2559)

หลังจากฝึกด้วยหลักสูตรเร่งรัดแล้วจึงถูกส่งไปเป็นหน่วยรบ โดยมีนายทหารไทยยศพันเอกคนหนึ่งเป็นคนบัญชาการ เข้าทางด้านจังหวัดน่าน ข้ามไปยังฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อตัดเส้นทางหมายเลข 1 ที่เป็นเส้นทางลำเลียงอาวุธ และโอบเข้าโจมตีด้านหลังของฝ่ายข้าศึกที่เข้ามาเผชิญหน้ากับทหารไทยที่บ้านร่มเกล้า ส่งผลให้ฝ่ายข้าศึกเกิดความสูญเสียอย่างหนักและต้องรีบหันมาเจรจากับทางรัฐบาลไทย แต่หลังจากสงครามที่บ้านร่มเกล้าจบลง และรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เปลี่ยนนโยบายให้ทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มม้งช่วยรบของตนยังคงถูกใช้ให้ทำงานอยู่ที่ชายแดนด้านจังหวัดน่านเพื่อเกลี้ยกล่อมกลุ่มกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ยังคงหลบซ่อนอยู่ในป่าให้เข้ามาปรับตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เป็นเวลายาวนานถึงสามปี จึงถูกสลายโดยหน่วยงานอื่นของกองทัพไทย แต่พวกตนก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือตามที่ได้สัญญากันไว้ เมื่อไร้ที่พึ่ง จึงต่างแยกย้ายกันไป บางส่วนยังคงอาศัยอยู่ที่จังหวัดน่าน บางส่วนจึงเข้าไปอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก บางส่วนกระจัดกระจายไปอยู่ที่จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์และอื่น ๆ ดังนั้น แกนนำจึงมีการร้องเรียนไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อทวงสัญญาตามที่นายทหารของกองทัพได้ทำเอาไว้กับแกนนำชาวม้งช่วยรบเมื่อปี พ.ศ. 2531

สำหรับกลุ่มที่ยังอาศัยอยู่ที่จังหวัดน่าน เมื่อได้พยายามประสานกับนายทหารของกองทัพที่เคยร่วมงานถึงเรื่องที่ดิน

สำหรับอยู่อาศัยและที่ทำกินแล้วไม่มีความชัดเจนที่จะได้ตามที่เคยสัญญาไว้ แขนงจึงต้องช่วยเหลือตัวเองด้วยการออกหาพื้นที่ทำกินแล้วมาพบที่หมู่บ้านนี้ จึงเริ่มรวมตัวกัน รวบรวมเงิน แล้วนำมาซื้อที่ดินที่ชุมชนห้วยขาม ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2530 เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน จากนั้นจึงมีครัวเรือนอื่นๆทยอยเข้ามาสมทบมากขึ้น ปัจจุบันมีประมาณ 70 กว่าหลังคาเรือน

ด้านของสถานะบุคคล ตอนแรกทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนของอำเภอเมืองน่าน บอกว่าเนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงควรจะเข้ากับมาตรา 7 ทวิ สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเริ่มได้รับการทำบัตรเหลืองและบัตรชั่วคราว แต่เมื่อทางราชการทราบว่าเป็นม้งกลุ่ม 1 (ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ) และมีคำสั่งจากนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ให้รีบดำเนินการรวบรวมรายชื่อและเตรียมความพร้อมภายใน 24 ชั่วโมง แล้วท่านได้เดินทางมาเป็นประธานในการแจกเอกสารให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มชาวม้งดังกล่าว เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2547 เพื่อเป็นการนำร่อง โดยปรารถนาจะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการกับส่วนที่เหลือของม้งกลุ่มที่ 1 ที่ได้กระจายไปยังจังหวัดอื่นต่อไป แต่ภายหลังจากนั้นก็ไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด ยังคงปล่อยให้แต่ละกลุ่มดินรนด้วยตนเองมาจนถึงทุกวันนี้

เท่าที่แกนนำทราบ กลุ่มที่อยู่จังหวัดน่าน ยังคงค้างอยู่อีกประมาณ 20 กว่าคนที่อาศัยอยู่ที่บ้านแม่สะน่าน ในพื้นที่อำเภอสันติสุข ที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ส่วนที่เหลือของม้งกลุ่มที่ 1 ที่ยัง

นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี
เป็นประธานแจกสัญชาติแก่ชาวม้งที่จังหวัดน่าน วันที่ 7 สิงหาคม 2547

ไม่ได้รับสัญชาติ ได้กระจายกันไปอยู่ตามหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ตาก และเพชรบูรณ์

ตามความเห็นของแกนนำชาวม้งกลุ่มดังกล่าว แม้ปัจจุบันกลุ่มที่อยู่ในชุมชนนี้จะได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่ปัญหาการใช้ชีวิตก็ยิ่งยากลำบาก เพราะไม่มีที่ดินเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก เนื่องจากต่างคนต่างมาซื้อที่ดินใหม่ ตามความสามารถของตัวเองเท่านั้น ไม่ได้ได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ทำกินตามที่ฝ่ายทหารได้ให้สัญญาไว้ตั้งแต่แรก จึงอยากเรียกร้องให้ทางส่วนราชการที่เกี่ยวข้องช่วยพิจารณาเรื่องการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้แก่กลุ่มของตนด้วย

กลุ่มที่อำเภอแมริมและอำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มนี้ไม่ได้ย้ายออกมาจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกในช่วงที่มีการกีดกันจากทางราชการในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2545 แต่ย้ายออกมาช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการสำรวจชาวม้งที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศจะรับเอากลุ่มชาวม้งที่ตกค้างอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกไปอยู่ที่อเมริกา แต่กลุ่มดังกล่าวไม่สมัครใจที่จะเดินทางไป จึงได้ลักลอบหลบหนีออกมา โดยมีแกนนำที่เป็นชาวม้งซึ่งเคยพาพวกเขาไปช่วยรบกับทางกองทัพไทยในยุคต้นทศวรรษ 2530 ที่ร่วมมือกับอดีตนายทหารไทยและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คณะกรรมการมูลนิธิชาวไทยภูเขาชุดใหม่ โดยจัดตั้งเป็นคุ้มเนตรวร ขึ้นที่เอราวัณริสอร์ท ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ แต่ต่อมาถูกตำรวจภูธรในท้องที่จับกุมดำเนินคดีและไล่ที่โดยเจ้าของเอราวัณริสอร์ท จึงต้องย้ายออกจากเอราวัณริสอร์ทและแยกย้ายกันไปคนละทาง บางส่วนไปอยู่ที่อำเภอแม่วง บางส่วนได้ออกไปเข้าบ้านและห้องแถวของคนในพื้นที่บ้านโป่งแยงนอกอยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์แกนนำที่อยู่ที่บ้านโป่งแยงนอก พวกเขาเล่าย้อนกลับไปถึงตอนที่ยังอยู่ที่ศูนย์อพยพบ้านวินัย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ทางทหารจากกองทัพได้เข้ามาติดต่อกับผู้นำม้งให้ชักชวนชายฉกรรจ์ชาวม้ง จากจำนวนทั้งหมดประมาณ 300 ครอบครัว ให้ไปช่วยรบที่ชายแดน เมื่อปี พ.ศ. 2531 ซึ่งตอนนั้น

มีปัญหาการสู้รบระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเกิดขึ้นที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

เช่นเดียวกับกลุ่มที่ปัจจุบันอยู่ที่จังหวัดน่านและที่อื่น ๆ กลุ่มนี้ได้เข้ารับการฝึกทหารเร่งด่วนเพียงสามสัปดาห์ที่ค่ายกองพันทหารม้าที่ 15 จังหวัดน่าน ระหว่างการฝึกนั้น แกนนำของกลุ่มนี้คือนายประชา โกษา (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) กับแกนนำม้งอื่นอีกสามถึงสี่คน ได้ร่วมสาบานกับนายทหารระดับนายพันสามนายของจังหวัดน่านที่ดูแลพวกเขา โดยสัญญากันว่าวัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ว่าทางทหารไทยจะสนับสนุนให้พวกเขาได้ช่วยเหลือประเทศไทย หากรบชนะก็จะได้มีดินแดนเป็นของตัวเอง แต่หากไปรบแล้วพ่ายแพ้ในที่สุดทางราชการไทยก็จะให้สัญชาติไทยและจัดสรรที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยกับการทำมาหากินในแผ่นดินไทยให้

ด้วยความชำนาญในการเดินป่าของชายฉกรรจ์ชาวม้งกับเพื่อเป็นการปกปิดหลักฐานไม่ให้ฝ่ายข้าศึกรู้ว่าเป็นกองกำลังของกองทัพไทย กองกำลังม้งช่วยรบดังกล่าวได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็น บก. 3091 มีนายทหารไทยยศระดับนายพันคนหนึ่งเป็นผู้ควบคุมและนำพาพวกเขาออกไปทางจังหวัดน่าน เข้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อตัดทำลายเส้นทางกำเลียงอาวุธและทหารของฝ่ายข้าศึกกับทั้งโจมตีค่ายทหารของฝ่ายตรงข้าม เพื่อทำลายการเผชิญหน้าที่บ้านร่มเกล้าในจังหวัดพิษณุโลก ตลอดการสู้รบดังกล่าว สามารถทำลายฐานที่มั่นของฝ่ายข้าศึก ฆ่าทหารของฝ่ายศัตรูและแย่งชิงอาวุธสงครามได้เป็นจำนวนมาก แต่พวกตนก็เกิดความสูญเสีย

ทั้งชีวิตและบาดเจ็บไม่น้อยเช่นกัน เมื่อทหารของฝ่ายตนมีการเสียชีวิตเกิดขึ้น ทางกองทัพได้ทำลายหลักฐานทุกอย่างทันที ไม่ให้นำศพกลับมาทำพิธีกรรม ส่วนกรณีที่บาดเจ็บใกล้ชายแดนไทย ก็ได้นำมารักษาที่โรงพยาบาลน่าน โดยนายทหารยศพันเอก ดังกล่าวเป็นผู้ประสานเรื่องค่ารักษา

ทหารของกองกำลังมังช่วยรบที่เสียชีวิตจากการสู้รบ

หลังศึกกรมเกล้าส่งบลงในปี พ.ศ. 2532 พวกตนถูกส่งไปทำงานต่อที่ชายแดนไทยในพื้นที่อำเภอแม่จริมของจังหวัดน่าน สามารถชักชวนแกนนำของกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ยังหลงเหลืออยู่ในป่า ให้ออกมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พรท.) กับทางรัฐบาลไทย แต่อยู่ได้เพียงสามถึงสี่ปีก็ถูกปลดอาวุธและสลายกองกำลัง ภายหลังจากนั้นกลุ่มของตนจึงเดินทางเข้าไปสมทบกับ

ลูกและภรรยาที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก โดยมีแกนนำคือ นายประชา
โกษา เข้าไปอยู่ที่นี่ด้วยกัน

แกนนำกลุ่มทหารมั่งช่วยรบชักชวนให้แกนนำกองกำลังคอมมิวนิสต์
ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในจังหวัดน่าน เข้ามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ระหว่างปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2548 สหรัฐอเมริกาเริ่ม
เปิดรับมั่งลาวที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก เพื่อเดินทางไปตั้งถิ่นฐาน
ในอเมริกา พวกตนจึงเริ่มทยอยออกจากถ้ำกระบอก มาอยู่ที่
เอราวัณริสอร์ท ที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
โดยเป็นการติดตามนายประชา โกษา ที่มีเพื่อนเป็นนายทหารไทย
ยศพลเอกคนหนึ่ง กับมีเพื่อนอีกคนหนึ่งที่เป็นชาวตะวันตก
ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการชุดใหม่ของมูลนิธิชาวไทยภูเขา
เพื่อช่วยเหลือกลุ่มมั่งที่อพยพออกมาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

จากการสัมภาษณ์แกนนำคนหนึ่งถึงเหตุผลที่ตัดสินใจย้ายออกจากถ้ำกระบอกมาอยู่ที่โป่งแยง โดยไม่เลือกที่จะไปประเทศสหรัฐอเมริกา เขาให้เหตุผลว่า

อย่างแรกคือ เราไม่ชอบที่จะไปอยู่ในประเทศตะวันตก เราอายุมากแล้ว ไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม หากไปถึงก็จะประสบปัญหาการปรับตัวอย่างมาก ทำมาหากินอะไรไม่ได้ อย่างที่สอง เนื่องจากพวกเราได้เคยช่วยเหลือรัฐบาลไทยรบที่ชายแดน เคยทำคุณงามความดีแก่ประเทศชาติ เคยได้รับการสัญญาจากทางทหารว่าจะช่วยเหลือให้ได้รับสัญชาติไทย กับจะจัดสรรที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินให้ ช่วงนั้นทำให้สมาชิกในครอบครัวต่างแตกแยกกันทางความคิด บางคนตัดสินใจอยู่ บางคนตัดสินใจไปอเมริกา ทุกวันนี้พวกเราหลายคนที่นี่ล้วนแล้วแต่มีลูกและภรรยาอยู่ที่อเมริกา ทั้งนั้น (สัมภาษณ์นายต่ง - นามสมมุติ 2558)

บางครอบครัวได้ย้ายจากถ้ำกระบอกมาเมื่อกลางปี พ.ศ. 2546 บางส่วนได้ย้ายมาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 มาอยู่ที่คุ้มมนเรศวร ในเอราวัณริสอร์ท ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วรม อยู่ได้ 8 ปี ระหว่างนั้นเกิดปัญหาคือถูกตำรวจในท้องที่เข้ามาปิดล้อม จับตัวไปส่งฟ้องศาลถึงสองครั้ง ด้วยคดีไม่มีสัญชาติหรือเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือผู้นำม้งที่พา

พวกตนมาคือ นายประชา โกษา ได้เสียชีวิตลง กับมีปัญหาที่ผู้บริหารของมูลนิธิชาวไทยภูเขาขัดแย้งกันเองเรื่องผลประโยชน์ ในที่สุดจึงถูกเจ้าของเอราวัณรีสอร์ททฟ่องร้องและไล่ให้ออกจากพื้นที่ จากจำนวนหนึ่งร้อยกว่าคนตอนนั้น บางส่วนจึงได้ทยอยออกไปอยู่ในหมู่บ้านม้งที่ต่างอำเภอและต่างจังหวัด เหลือแต่พวกตนเพียง 9 ครอบครัว ที่ยังคงอยู่ที่นี้ในปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคลอธิบายเอกสารของกลุ่มม้งที่อำเภอแม่ริม

จากการที่ถูกไล่ออกจากค้มนเรศวรในเอราวัณรีสอร์ท พวกตนได้ย้ายไปอยู่ชั่วคราวที่โรงเรียนได้ 1 เดือน ถูกไล่ออกจากโรงเรียน ไปอยู่บ้านร้างที่อยู่ติดถนนใหญ่สายแม่ริม-สะเมิง อยู่ได้เพียงหนึ่งสัปดาห์จึงถูกไล่ให้ไปเข้าบ้านหลังใหญ่ อยู่ได้เพียงไม่กี่วันก็ถูกไล่ออกอีก เฉพาะในโป่งแยงนี้ย้ายมาประมาณ

10 ที่แล้ว ปัจจุบันมาอยู่ที่นี่ ต้องมาเช่าห้องแถวและบ้านสำหรับอยู่อาศัย มาอยู่ที่นี่ได้ 4 ปีแล้ว เหตุผลที่กลุ่มของตนตัดสินใจอยู่ที่นี่ต่อไปเพราะต้องการต่อสู้ เพื่อให้รู้แน่ชัดก่อนว่าจะได้สัญชาติไทยหรือไม่ เนื่องจากเคยได้รับการสำรวจจากทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนของอำเภอแมริม มีเอกสารต้นฉบับทุกอย่างอยู่ที่อำเภอแมริมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงไม่อยากย้ายออกไปที่อื่น เพราะหากย้ายไปที่อื่นก็ต้องไปเริ่มต้นดำเนินเรื่องใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอที่อื่นก็ไม่มีรู้จักพวกตน

เมื่อถามถึงปัญหาและความวุ่นวายในชีวิต ได้รับคำตอบจากแกนนำว่า

ชีวิตของพวกเรานี้ล้นแล้วแต่เผชิญกับปัญหา มาโดยตลอด อย่างแรกคือปัญหาจากเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ถูกทางกองทัพเอาไปใช้ทำการสู้รบที่ชายแดน การไม่มีความจริงใจในการช่วยแก้ไขปัญหาจากทหารภายหลังจากนั้น รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในท้องที่ที่ไม่ได้ใส่ใจกับการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติ ปัญหาอย่างที่สองคือความแตกแยกของสมาชิกในครอบครัว ที่เกิดความวุ่นวายในการตัดสินใจแต่ละครั้ง อย่างการไปประเทศสหรัฐอเมริกาหรือไม่ไป ปัญหาอย่างที่ยี่สามคือปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากิน ซึ่งเดือดร้อนที่สุดในปัจจุบัน แต่ที่เดือดร้อนและลำบากใจที่สุดคือ ก่อนหน้านั้นมีสมาชิกสองคนของครอบครัวหนึ่งประสบอุบัติเหตุแล้วเสียชีวิต

ไม่มีแม้แต่สถานที่ที่จะจัดพิธีศพและที่ดินสำหรับฝังศพ ต้องไปขออาศัยพื้นที่ของม้งในหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ผู้นำของหลายหมู่บ้านก็ปฏิเสธที่จะช่วยเหลือ เพราะ พวกเราเป็นกลุ่มม้งที่ไม่มีสัญชาติ (สัมภาษณ์นายท้อ – นามสมมุติ 2559)

กระเป๋าเก็บเอกสารของกลุ่มม้งที่อำเภอแมริม

ในส่วนของการสำรวจราชการและสถานะบุคคล แกนนำเล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. 2548 ย้ายมาจากถ้ำกระบอก ทั้งหมด 42 คน มีการสำรวจและลงชื่อกับหนังสือส่งตัวจากอำเภอพระพุทธบาท แต่ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนของอำเภอแมริมไม่ได้ดำเนินการ รับแจ้งย้ายเข้า เมื่อปี พ.ศ. 2549 กรมการปกครองได้ส่งเจ้าหน้าที่ มาร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอแมริม ทำการสำรวจ ไปแล้วครั้งหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการเสนอเพื่อเร่งรัดการให้สัญชาติ แต่อย่างใด ปัจจุบันกลุ่มที่ยังคงอยู่ที่นี้ซึ่งมีจำนวน 9 ครอบครัว

รวม 46 คน มีคำร้องอยู่ที่อำเภอแม่ริมทั้งหมดแล้ว ในจำนวนนี้มีเพียงคนเดียวที่ได้รับอนุมัติ แต่อยู่ระหว่างรอการออกเลขประจำตัวจากกรมการปกครอง

ในกลุ่มของเด็กที่ยังเรียนหนังสืออยู่ ซึ่งมีสถิติบัตรอย่างถูกต้องของทางราชการ พวกตนก็ได้ยื่นผ่านผู้ใหญ่บ้านไปยังอำเภอ แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการเพื่อออกสัญชาติให้แต่อย่างใด ดังนั้น

“ทุกวันนี้อยู่อย่างไรความหวังและไร้อนาคต พวกเรานี้อายุมากแล้ว อีกไม่นานก็จะตายไป แต่ที่เป็นห่วงก็คือลูกหลานที่กำลังเติบโตขึ้นมา พวกเขาจะต้องประสบปัญหาอีกมากมาย หากพวกเราที่เป็นพ่อแม่ไม่รีบดำเนินการให้ได้มาซึ่งสัญชาติ” (สัมภาษณ์ นายลี – นามสมมุติ 2559)

สำหรับที่อำเภอแม่วาง ช่วงปี พ.ศ. 2553-2554 ที่ชาวม้งถูกไล่ออกจากคุ่มนเรศวรในเอราวัณริสอร์ท มีสามครอบครัวที่ได้ย้ายออกจากโป่งแยงไปอยู่ที่นั่น โดยไปเช่าบ้านร้างของชาวบ้านอยู่กับขอสร้างบ้านชั่วคราวในที่ดินของคนรู้จัก

ความเดือดร้อนเรื่องสัญชาติและที่ดินสำหรับอยู่อาศัยกับที่ทำกิน บวกกับความหวังที่ทางราชการ (ทหาร) ได้เคยสัญญากับพวกตนในสมัยที่ขอให้ไปรบที่จังหวัดน่าน ทำให้เมื่อปี พ.ศ. 2557 นายว่าง (ชื่อสมมุติ) ได้เขียนจดหมายฉบับที่หนึ่งด้วยลายมือของตัวเอง ทูลเกล้าฯ ถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอให้

ทางราชการจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในพื้นที่ศูนย์อพยพเก่า
อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

ในปีเดียวกันนั้นเอง นายว่าง (นามสมมุติ) ได้เขียนจดหมาย
ฉบับที่สอง ทูลเกล้าฯ เพื่อขอ 1) ที่ดินอยู่อาศัยและที่ทำกิน
ในพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของบ้านน้ำโป่ง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

จดหมายฉบับที่สามที่เขียนทูลเกล้าฯ ได้เล่าถึงความเป็นมา
ว่าตามที่มีนายทหารของกองทัพหลายคน กับผู้นำชาวม้ง
ได้สัญญากันที่วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน ว่าหากชนะแล้วได้เข้าไปปกครองประเทศเพื่อนบ้าน
ก็จะให้คนม้งกับคนไทยเป็นพันธมิตรกัน ส่วนการสู้รบและ
เกลี้ยกล่อมกองกำลังคอมมิวนิสต์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในพื้นที่
จังหวัดน่านนั้น ถ้าชนะฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ครอบครองพื้นที่ชายแดน
ก็จะจัดสรรพื้นที่ในรัศมี 6 กิโลเมตรติดชายแดนไทยและเพื่อนบ้าน
ให้ชาวม้งอาศัยอยู่และทำมาหากิน แต่เนื่องจากตอนนั้นหน่วย
เฉพาะกิจของทางกองทัพได้ถอนตัวออกจากพื้นที่สู้รบ ทางราชการ
(ทหาร) ได้เคยพยายามจัดสรรพื้นที่ที่อำเภอเขาค้อ จังหวัด
เพชรบูรณ์ กับพื้นที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัด
พิษณุโลก ให้ชาวม้งช่วยรบอยู่อาศัยและทำกิน แต่ก็ไม่บรรลุผล

เมื่อตอนที่ยังอยู่ที่ถ้ำกระบอก อดีตนายฯ ทักษิณ ชินวัตร
ได้ให้เจ้าหน้าที่มาสำรวจเพื่อเตรียมการทำบัตรประจำตัวประชาชนให้
พร้อมกับจะจัดสรรที่ดินทำกินให้ครอบครัวละ 5 ไร่ แต่ก็ไม่
บรรลุผล ทางหน่วยเฉพาะกิจฯ ได้เข้ามาสำรวจและจำแนกม้ง
ในถ้ำกระบอกออกเป็น 4 กลุ่ม พวกตนเป็นกลุ่มที่ทำคุณประโยชน์

ให้กับประเทศไทย เมื่อต้องเดินทางออกจากถ้ากระบอก ทางหน่วยเฉพาะกิจฯ ได้ยืนยันว่าชาวม้งกลุ่มที่ 1 ซึ่งทำประโยชน์ให้กับประเทศไทย สามารถเดินทางไปอยู่ได้ใน 20 จังหวัดทางภาคเหนือ หากมีปัญหา ทางหน่วยเฉพาะกิจฯ ค่อยตามไปแก้ปัญหาให้ แต่เมื่อย้ายมาอยู่ที่คุ้มนเรศวร ในพื้นที่เอราวัณริสอร์ท ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ มีท่านประชา โกษา (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เป็นผู้ดูแลชาวม้งกลุ่มที่ 1 ที่ย้ายมาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ แม้จะมีประธานและรองประธานมูลนิธิการกุณาอยู่ด้วย แต่ก็ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่จับกุมและนำขึ้นฟ้องศาล ถูกจำคุกอย่างไม่เป็นธรรมยาวนานถึง 7 ปี ทางกองทัพได้ส่งคนมาเป็นทนายความให้ เพื่อพิสูจน์ว่าคนม้งที่อยู่ที่นี่เป็นกลุ่มที่เคยทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติจริง ซึ่งมีทั้งหมด 17 ครอบครัว รวมจำนวน 92 คน จึงเรียนมาเพื่อทรงทราบกับขอความเป็นธรรมต่อไป

ทางสำนักราชเลขาธิการ ได้ทำจดหมายตอบกลับมา ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557 ตามที่นายว่าง (นามสมมุติ) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ลงวันที่ 19 เมษายน 2557 นั้น ขอให้นายว่างโทรศัพท์ชี้แจงรายละเอียดมากกว่านี้ให้กับเจ้าหน้าที่กลุ่มงานช่วยเหลือทางกฎหมายและพัฒนาสังคม กองนิติกร สำนักราชเลขาธิการ

หลังจากที่นายว่างโทรศัพท์ชี้แจงเพิ่มเติมกับเจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการ นายว่างกล่าวว่า

“ได้รับคำตอบว่าทางสำนักกราชเลขานุการจะประสาน
กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ในพื้นที่ ให้เข้ามาดูแลและช่วยเหลือในการแก้ไข
ปัญหาความเดือดร้อน แต่จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2559)
ก็ยังไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด”

ที่หมู่บ้านในเขตอำเภอแม่วาง นายว้างได้ขอสร้างบ้าน
หลังเล็ก ๆ เพื่ออาศัยอยู่ในที่ดินของชาวม้งครอบครัวหนึ่งที่
ตัวเองรู้จัก อาศัยน้ำและไฟฟ้าจากบ้านเจ้าของที่ดิน ด้านรายได้
ต้องออกไปรับจ้างกับชาวม้งในหมู่บ้านและคนพื้นราบในหมู่บ้าน
ใกล้เคียง กับมีบางครั้งที่ญาติที่อยู่ที่สหรัฐอเมริกาได้ส่งเงินมา
ช่วยเหลือบ้าง นายว้างเล่าว่าปัญหาหลักจากการไม่มีสัญชาติไทย
คือ ลูกไม่ได้รับการช่วยเหลือตามที่ควรจากการไปเรียนหนังสือ เช่น
ค่าอาหารกลางวัน ทุนการศึกษา การกู้เงินเพื่อการศึกษา ตอนแรก
ครูก็ไม่ให้เรียนเพราะลูกไม่มีสัญชาติไทย แต่ตอนหลังได้พยายาม
ชี้แจงจึงสามารถเรียนจนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่สามารถ
ไปเรียนต่อในระดับมัธยม นอกจากนั้นแล้วยังประสบปัญหา
การเดินทางออกนอกพื้นที่อำเภอและจังหวัด เพราะตัวเองต้องไป
เยี่ยมญาติในต่างจังหวัด ส่วนลูกที่อยู่ในวัยทำงานก็ต้องเดินทาง
ข้ามอำเภอกับข้ามจังหวัด ซึ่งมีหลายครั้งที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ
จับกุมและถูกปรับเป็นเงิน

กลุ่มที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก กลุ่มชาติพันธุ์ม้งอาศัยอยู่ในเขตตำบลเชียงทอง กับตำบลนาโบสถ์ โดยมีประชากรร่วมหลายพันคน หมู่บ้านที่ชาวม้งอาศัยอยู่ประกอบด้วยบ้านเชียงทอง บ้านผาผึ้ง บ้านนาโบสถ์ บ้านท่าทองแดง บ้านวังน้ำเย็น ม้งในหมู่บ้านดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับม้งในเขตอำเภอคลองลานและอำเภอโกสัมพี จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอพบพระ และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และจังหวัดใกล้เคียงอีกหลายจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยแล้ว แต่ก็มีบางส่วนที่ยังไม่มีสัญชาติ กล่าวโดยรวมแล้วปัญหาด้านสถานะบุคคลของม้งในพื้นที่นี้คือ การที่ไม่ได้แจ้งเกิด การแจ้งเกิดเกินกำหนด บางคนอยู่ระหว่างการดำเนินการขอลงรายการสัญชาติ การขอสัญชาติ ฯลฯ แต่ก็มีบางคนที่ยอพยพมาจากอำเภอภายในจังหวัดตาก และมาจากต่างจังหวัด นอกจากนั้นยังมีบางส่วนที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน

อำเภอวังเจ้า เป็นอีกหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายที่คนม้งจากเดิมที่อาศัยอยู่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้เลือกมาตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยบางคนได้ย้ายจากถ้ำกระบอกมาอยู่ที่นี่โดยตรง ขณะที่บางคนเคยย้ายไปอยู่ที่อื่นก่อน แล้วจึงมาอยู่ที่นี่ การย้ายมาอยู่ที่นี่นั้นก็ด้วยเหตุผลของการมีญาติพี่น้อง และที่ทำมาหากินที่ยังพอรองรับได้ บางคนมีหนังสือส่งตัวมา โดยระบุที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่แถบนี้ บางคนหนังสือส่งตัวไปอยู่ที่อื่น แต่ไม่

สามารถไปอยู่ตามหนังสือส่งตัว จึงได้อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอวังเจ้า ด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเหมือนกัน การนับเครือญาติตามสายแซ่สกุลและด้วยภาษาวัฒนธรรมเดียวกัน ก็อยู่ได้ด้วยกันอย่างกลมกลืน บางคนได้มาอาศัยอยู่ในที่ดินของญาติ บางคนอาศัยอยู่กับนายจ้าง บางคนพอมีเงินก็ขอแบ่งซื้อที่ดินทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำกินจากคนม้งด้วยกัน

กลุ่มคนม้งจากถ้ำกระบอกอพยพมาอยู่ในหมู่บ้านผาผึ้ง ตำบลเชียงทอง และหมู่บ้านวังน้ำเย็นกับหมู่บ้านท่าทองแดง ตำบลนาโบสถ์ รวมประมาณ 698 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า 2557) จากกลุ่มคนไร้สัญชาติเท่าที่ปรากฏที่คนภายนอกเข้าใจว่าเป็นกลุ่มม้งถ้ำกระบอกทั้งหมด แต่เมื่อได้ทำการสอบถาม พบว่าบางคนอพยพมาจากที่อื่น โดยที่ไม่ได้เข้าไปอยู่ถ้ำกระบอกแต่อย่างใด เพราะบางคนถึงแม้จะมาจากถ้ำกระบอกแต่ไม่ได้ผ่านศูนย์อพยพ แต่ส่วนใหญ่แล้วพบว่าก่อนที่จะเข้าไปอยู่ถ้ำกระบอกนั้นได้อาศัยอยู่ในศูนย์อพยพ ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ก็ต้องสอบถามเป็นรายคน รายครอบครัว เพราะความเป็นมาของแต่ละคนค่อนข้างหลากหลาย แตกต่างกันไป ซึ่งมีการต่อสู้ดิ้นรนของแต่ละคนเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดี บางครอบครัวที่ได้มีการตรวจสอบทะเบียนประวัติซึ่งสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกได้ดำเนินการสำรวจเอาไว้ให้ พบว่ามีบางคนได้อพยพไปอยู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา บางคนเป็นหัวหน้าครอบครัว มีชื่อปรากฏในทะเบียนประวัติของครอบครัว แต่ตัวเองอยู่กับอีกครอบครัวหนึ่ง ทั้งนี้ สถานะทางทะเบียนราษฎรของกลุ่มคนม้ง

ถ้ากระบอกที่อำเภอวังเจ้า ในเบื้องต้นพอจะจำแนกได้ตามหลักฐานที่ปรากฏในปัจจุบันได้ดังนี้

1. ได้สัญชาติไทย ได้รับการอนุมัติสัญชาติไทยตามมาตรา 23 และบางคนได้รับการเพิ่มชื่อตามบิดาหรือมารดา เพราะเป็นลูกของกลุ่มตามมาตรา 23 โดยเฉพาะที่มีการดำเนินการช่วยเหลือร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า ในช่วงปี 2557-2558 จำนวน 107 คน

2. ทะเบียนประวัติระบุกลุ่มมั่งถ้ากระบอก ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชาวเขา (ถ้ากระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี) มีเลขประจำตัวประชาชน 6-1909-68xxx-xx-x ซึ่งได้รับการสำรวจเมื่อช่วงปี 2539 โดยสำนักงานการบริหารทางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง โดยที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ประเภท ท.ร.13 แต่ไม่ปรากฏบัตรทะเบียนประวัติตัวจริง ซึ่งบางคนได้ถ่ายเอกสารไว้ และยังไม่เคยทำบัตรประจำตัวบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย จึงทำให้ในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร จะปรากฏรายการแต่ไม่มีรูปเจ้าตัว

3. กลุ่มที่เคยมีทะเบียนประวัติ แต่ปรากฏว่ารายการบุคคลรวมถึงเลขประจำตัวประชาชน ประเภทเลข “6-1909-68xxx-xx-x” แต่ไม่ปรากฏทะเบียนประวัติตัวจริง ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ประเภท ท.ร.13 แต่ตรวจสอบในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรพบว่า รายการบุคคลถูกจำหน่ายหรือระงับความเคลื่อนไหวด้วย ท.ร.97 ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องมาแสดงตัวพร้อมกับพยานหลักฐานเพื่อจะดำเนินการขอรายการบุคคลคืนจากกรมการปกครอง

4. บุคคลประเภทเลข “7” พร้อมกับมีสูติบัตร ประเภท ท.ร.13 ซึ่งได้เกิดในประเทศไทยหลังจากที่บิดา-มารดาได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติหรือเป็นบุคคลที่มีเลขประจำตัวเป็นเลข “6” ซึ่งปรากฏว่ารายการบุคคลดังกล่าว บางคนยังมีความเคลื่อนไหวดำเนินการทางทะเบียนราษฎร แต่บางคนถูกจำหน่ายหรือระงับความเคลื่อนไหวทางทะเบียนราษฎรตามบิดา-มารดา

5. บุคคลประเภทเลข “0” กลุ่ม 89 ซึ่งได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 ได้พบว่ามีสองกลุ่มใหญ่คือกลุ่มเด็กนักเรียนและกลุ่มเครือญาติของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่และเข้าเมืองผิดกฎหมายก่อนวันที่ 30 กันยายน 2542 ได้รับการสำรวจช่วงปี พ.ศ. 2550-2551

6. กลุ่มบุคคลไร้รัฐ มีบางคนยังไม่เคยได้รับการจดทะเบียนในระบบทะเบียนประวัติบุคคล ซึ่งมีทั้งที่ย้ายมาจากที่อื่นและเกิดที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

7. บุคคลที่มีเลขประจำตัวซ้ำซ้อน บางคนได้รับการสำรวจหลายครั้ง โดยเฉพาะที่พบมากจะเป็นบุคคลที่ได้รับการสำรวจเป็นกลุ่มม้งถ้ากระบอกที่มีเลขประจำตัวประชาชน 6-1909-68xxx-xx-x แต่รายการบุคคลในระบบทะเบียนราษฎรถูกจำหน่าย จึงได้มาขอดำเนินการสำรวจเป็นประเภทบุคคลเลข “0” กลุ่ม 89 อีกครั้ง ทำให้รายการบุคคลซ้ำซ้อน

กระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มม้งจากถ้ำกระบอกที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอวังเจ้าได้พยายามติดต่อประสานงาน ดำเนินการเพื่อให้ตนเองและครอบครัวได้มีสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย เริ่มตั้งแต่การติดตามการแจ้งย้ายจากอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้ทำการแจ้งย้ายและมีทะเบียนประเพณี ท.ร.13 ที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก โดยใช้เลขประจำตัวเดิมของตนเองที่เคยได้รับการสำรวจไว้แล้วเป็นกลุ่มม้งถ้ำกระบอก ประเภทเลข “6” กลุ่ม “68” แต่จะทำได้เฉพาะบุคคลที่มีสำเนาทะเบียนประวัติเท่านั้น เพราะสามารถตรวจสอบในระบบฐานข้อมูลกรมการปกครองได้ว่ามีสถานะทางทะเบียนราษฎร และมีชื่อของที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน โดยผู้นำหมู่บ้านมารับรอง จึงทำให้สำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า ดำเนินการออกทะเบียนบ้านให้ การดำเนินการแจ้งเกิดให้กับลูก มีการแจ้งเกิดและให้ออกหลักฐานการเกิด ทำให้เด็กที่เกิดหลังจากย้ายมาอยู่ที่นี่ ส่วนใหญ่มีหลักฐานการเกิดโดยมีสูติบัตรเกือบทุกคน นอกจากนั้นการดำเนินการสำรวจบุคคลที่ตกหล่น มียุทธศาสตร์สำรวจบุคคลประเภทบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน มีบุคคลที่ตกเป็นคนไร้รัฐ รวมถึงบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการจำหน่ายหรือระงับความเคลื่อนไหวทางทะเบียน ได้มาแสดงตัวและยื่นคำร้องขอสำรวจไว้ด้วย ทำให้ได้มีเลขประจำตัวประเภทเลข “0” กลุ่ม “89” นอกจากนั้นยังมีบุคคลที่พยายามจะดำเนินการขอลงรายการบุคคลพร้อมกับเลขประจำตัวชุดเดิมที่เคยถูกจำหน่ายหรือ

ระจับความเคลื่อนไหวคืน แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ดังกรณีศึกษา “นายปลง แซ่ว่าง” เกิดวันที่ 12 มิถุนายน 2551 อายุ 37 ปี เกิดที่บ้านอุ่มเปี่ยม ตำบลศิรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก (ตามหนังสือรับรองการเกิด) แต่ได้ย้ายไปอาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ในขณะที่ยังไม่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนราษฎรใดๆ ต่อมาได้รับการสำรวจตามแบบพิมพ์ประวัติชาวเขา (ถ้ากระบอกที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี) พร้อมกับครอบครัว โดยมีเลขประจำตัว 6-1909-68035-98-0 ได้พยายามดำเนินการ แต่ก็ยังไม่สำเร็จ จึงมีคำถามจากผู้ทรงสิทธิ์ว่า แล้วจะให้ทำอย่างไรต่อ

การจัดการปัญหาคนไร้สัญชาติที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ภายใต้ความร่วมมือของที่ทำกรปกครองจังหวัด โดยสำนักทะเบียนจังหวัดตาก สำนักทะเบียนอำเภอ ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหามูลนิธิไร้สัญชาติจังหวัดตาก ประจำปี 2556 เฉลิมพระเกียรติ 86 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2556 ได้ร่วมจัดกิจกรรมประกอบด้วย 1) คลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ร่วมกับจังหวัดเคลื่อนที่ 2) การติดตามแก้ไขปัญหามูลนิธิเด็กนักเรียนไร้สัญชาติ 3) โครงการตรวจ DNA ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติปกป้องสิทธิผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจน และคนไร้สัญชาติ สู่พลเมืองอาเซียน วุฒิสภา ร่วมกับกรมการปกครอง และ 4) การแต่งตั้ง

คณะทำงานแก้ไขปัญหามูลนิธิไต้หวันในพื้นที่จังหวัดตาก โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายสุริยะ ประสาทบัณฑิตย์ (ผู้ว่าราชการ ในขณะนั้น)

สำหรับกลุ่มม้งที่มาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ก่อนหน้านั้น มีกลุ่มหนึ่ง จำนวน 31 คนได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 หลังจากนั้นได้มีการกำหนดเลขประจำตัว 13 หลัก มายังสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า แต่ได้ตรวจสอบกับเอกสารชุดที่ ยื่นคำร้อง ปรากฏว่าคำร้องหายไป จึงไม่สามารถดำเนินการ จัดทำบัตรให้กับกลุ่มดังกล่าวได้จำนวน 31 คน³ ทางจังหวัดจึงได้ แต่งตั้งชุดเฉพาะกิจเข้ามาช่วยแก้ไขปัญห เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีความเป็นกลาง ช่วยสนับสนุนนายอำเภอวังเจ้า ในการตรวจสอบข้อมูล นอกจากการแนะนำให้ชาวบ้านแจ้งความว่า เอกสารสูญหายแล้ว คณะทำงานชุดเฉพาะกิจได้ดำเนินการภายใน ระยะเวลา 2 วัน แล้วได้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตากทราบ กับทั้งได้เชิญผู้ว่าฯ มาเป็นประธานมอบบัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนบ้าน ภายใต้นโยบายการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน ของประชาชน “พิธีคืนคนตาก” ตามมาตรา 23 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. 2551 และมอบบัตรประจำตัวประชาชนแก่ราษฎรชาวเขา เผ่าม้ง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก แต่ระหว่างการดำเนินการสอบ คำร้อง ได้มีราษฎรที่มีปัญหาลักษณะเดียวกันได้มาดำเนินการ

³ เอกสารหายโดยไม่ทราบสาเหตุ อยู่ระหว่างแต่งตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงของ จังหวัดตาก

ร้องเรียนอีกจำนวน 57 คน จึงได้มีการรับเรื่องร้องทุกข์ บันทึกเสนอ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดตากต่อไป

หลังจากมีการดำเนินการช่วยเหลือชาวบ้านกลุ่มแรกจนได้รับการอนุมัติสัญชาติไทยจำนวน 31 คน ด้วยความรวดเร็ว ทันใจ และไม่มีการเรียกเงินแต่อย่างใด จึงมีการหารือกันถึงชุดข้อมูล ที่ทางสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้าได้จัดทำไว้เบื้องต้น ซึ่งมีจำนวน 698 คน เป็นคำถามจากคนทำงาน ทั้งเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนอำเภอ ปลัดอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน หลังจากนั้นได้มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน นำโดย นายสืบศักดิ์ เอี่ยมวิจารณ์ ปลัดจังหวัดตาก นายไกรวัชร ทินโสม นายอำเภอวังเจ้า ปลัดอำเภอ องค์กรพัฒนาเอกชน ทหาร ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่า มีข้อมูลและสภาพการดำรงชีวิตจริงอย่างไร ในพื้นที่หมู่บ้านวังทอง บ้านท่าทองแดง บ้านวังน้ำเย็น มีราษฎรชาวม้งได้มาแสดงตัว พร้อมกับเอกสารเท่าที่มี จำนวน 387 คน ซึ่งปรากฏว่าบางคน มีเอกสารครบทุกอย่าง ทั้งทะเบียน บัตรประจำตัว แต่บางคน มีทะเบียนประวัติ บางคนก็ไม่มีเอกสารแสดงตัว มีแต่แบบสำรวจ ที่ชุมชนได้รับสำรวจโดยผู้ใหญ่บ้าน ทำให้เห็นความหลากหลาย ของเอกสาร และเห็นการตื่นตัวของกลุ่มคนเป้าหมายที่ให้ความสนใจ ให้ความสำคัญ บางคนได้แจ้งให้ญาติพี่น้องที่ออกไปทำงานต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ให้กลับมาแสดงตัวภายหลัง จากที่ทราบว่าจะมีหน่วยงานเข้ามาสำรวจข้อมูล ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลในรอบนี้ ได้ตรวจสอบเบื้องต้นว่ามีบุคคล

บางกลุ่มมีคุณสมบัติที่จะขอสัญชาติไทยตามมาตรา 23 และได้รวบรวมเอกสารครบถ้วนตามระเบียบ พร้อมกับมีพยานบุคคลรับรองความประพฤติ จึงได้มีการนัดหมายให้มาดำเนินการยื่นคำร้องในช่วงที่จะมีการจัดอบรมการดำเนินการยื่นคำร้องเพื่อกำหนดสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายของจังหวัดตาก ที่มีแผนการนัดปฏิบัติการที่อำเภอวังเจ้า จึงได้มีการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมจำนวน 51 ราย ได้มายื่นคำร้องตามวันที่ได้นัดหมายกับพยานบุคคล

กระบวนการเสริมศักยภาพให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการทะเบียนราษฎรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปลัดอำเภอและเจ้าหน้าที่ทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครูในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างที่ทำการปกครองจังหวัดตาก เครือข่ายองค์กรด้านสถานะบุคคล 32 องค์กร และได้รับการสนับสนุนจากสำนักบริหารการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีแผนปฏิบัติการไปด้วย โดยได้ปฏิบัติงานรับคำร้องที่อำเภอวังเจ้า มีกระบวนการดังนี้

- 1) มีการตรวจสอบเอกสารและพยานบุคคล
- 2) การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเพื่อกำหนดการยื่นคำร้องแต่ละประเภท
- 3) การยื่นคำร้องพร้อมทั้งการสอบสวนพยานบุคคล

4) การบันทึกคำร้องเสนอเพื่อพิจารณาอนุมัติ/ถูกต้องตามกฎหมาย

5) ติดตามผลการพิจารณาอนุมัติ

6) แจ้งผลการพิจารณาจำนวน 45 ราย ให้เจ้าตัวมาดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนและทำบัตรประจำตัวประชาชน

7) ดำเนินการมอบทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน นายอำเภอวังเจ้า ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานอีกชุดหนึ่งของจังหวัดตาก คือคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนกรณีขอลงรายการสัญชาติไทยในระบบทะเบียนราษฎรในพื้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก โดยผู้ว่าราชการจังหวัดตาก (นายสมชัยรัฐ หทยะตันย์ติ สมัยนั้น) ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2557 และมีคำสั่งอำเภอวังเจ้า แต่งตั้งคณะทำงานชุดปฏิบัติการเพื่อรับคำร้องและตรวจข้อเท็จจริงการขอลงรายการสัญชาติตามโครงการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานะบุคคล (ขอลงรายการสัญชาติไทย) สำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

การดำเนินการแก้ไขปัญหาของคนไร้สัญชาติ สำหรับกลุ่มม้ง ถ้ากระบอกที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภายใต้คณะทำงานสองคณะที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและอีกหนึ่งคณะที่นายอำเภอวังเจ้าแต่งตั้งสามารถอนุมัติสัญชาติไทยไปจำนวน 107 คน สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ยังคงค้างอีกหลายร้อยหรืออาจถึงหนึ่งพันคนที่ยังไม่มีความชัดเจนของข้อมูล ส่วนหนึ่งที่มาดำเนินการยื่นคำร้องไว้แล้ว

ที่สำนักทะเบียนอำเภอ บางส่วนได้รับบัตรคิวที่กำหนดวันที่จะมา ยื่นคำร้อง แต่ต้องรอรเวลา บางส่วนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะยังขาดหลักฐาน พยานบุคคล และมากกว่านั้น บางคน ต้องมาขอจดแจ้งในทะเบียนประวัติและบางคนต้องมาแก้ไข เอกสารที่ขัดแย้งกันให้ถูกต้อง ซึ่งจะต้องใช้เวลาและกระบวนการ ทำงานโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วพบว่า มีอุปสรรคปัญหาหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

1) ข้อเท็จจริงของบุคคลกับเอกสารที่ปรากฏ ตรวจสอบ ค่อนข้างยากเพราะไม่มีรูปถ่ายในระบบการทะเบียนราษฎร และ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งจะมีชื่อและนามสกุล (แซ่) ซ้ำกันค่อนข้างมาก จึงจำเป็นต้องสอบพยานบุคคลเพื่อยืนยันตัวบุคคลประกอบด้วย

2) เอกสารหลักฐานขัดแย้งกัน การเขียนชื่อ-สกุล เกิดจาก เจ้าหน้าที่ผู้บันทึกข้อมูลในทะเบียนประวัติ เพราะมีปัญหา ด้าน การสื่อสารที่เข้าใจไม่ตรงกัน

3) ขาดหลักฐานเอกสารที่สำคัญ อาทิ เลขประจำตัวผู้ยื่น คำร้อง ขาดหลักฐานเอกสารการเกิด ไม่มีบัตรประจำตัว เป็นต้น ซึ่งเอกสารดังกล่าวค่อนข้างมีความสำคัญที่จะนำมาประกอบการ กำหนดสถานะบุคคล

4) คนคนเดียวแต่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวเนื่องกับหลายสำนัก ทะเบียน ทำให้ดำเนินการล่าช้า เพราะต้องตรวจสอบข้อมูลกับ สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักทะเบียนอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นผู้ดำเนินการสำรวจกลุ่มม้งถ้ากระบอก ได้ย้าย

มาอยู่ที่เขตสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้า แต่ข้อมูลการเกิดระบุว่า
ได้เกิดที่เขตสำนักทะเบียนอำเภอบพพระ เป็นต้น

5) ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินงานของสำนักทะเบียน
อำเภอวังเจ้า เพราะมีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนอำเภอ
และนายอำเภอ กล่าวคือในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2559 มีการ
เปลี่ยนนายอำเภอถึงสามคน

บทเรียนจากการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ผลจากการที่คณะนักวิจัยและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน
ได้เข้าไปช่วยเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ดำเนินการสำรวจและแก้ไขปัญหา
เรื่องสัญชาติแก่กลุ่มอดีตม้งช่วยรบที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา พอจะสรุปเป็นบทเรียนได้ดังนี้

1) การแต่งตั้งคณะทำงานภายใต้ความร่วมมือระหว่าง
หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้ได้รับการยอมรับ
ซึ่งกันและกัน โดยมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่คำสั่งรองรับ ซึ่งอาจ
จะมีผลทางกฎหมายด้วย สามารถแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่ง
แต่ยังไม่มีความต่อเนื่อง เพราะการกำหนดบทบาท หน้าที่ หรือ
ภารกิจเฉพาะกิจ และขาดการวางแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
เห็นควรจะต้องมีการวางแผนแม่บททั้งในระดับอำเภอและจังหวัด
ซึ่งจะทำให้ผลของการทำงานต่อเนื่อง โดยไม่ยึดติดกับบุคคลและ
สามารถตั้งงบประมาณสนับสนุนจากอำเภอและจังหวัดได้ด้วย

2) ความรู้ ความเข้าใจของผู้ทรงสิทธิ จะมีความสำคัญมาก
ถ้าเขาได้เข้าใจถึงการเตรียมเอกสาร การยื่นคำร้อง รวมถึงเจ้าหน้าที่

สำนักทะเบียนด้วย เพราะเขาจะต้องเป็นผู้มาดำเนินการหลังจากที่คณะทำงานเสร็จภารกิจแต่ละช่วง ที่ผ่านมายังต้องรอเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานเป็นผู้ดำเนินการให้ เพราะถ้าคณะทำงานไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้ จำเป็นต้องรอคณะทำงานมาดำเนินการอีกครั้งหนึ่ง

ข้อเสนอแนะแนวทางการทำงานในอนาคต

แม้ในระยะที่ผ่านมาจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติให้กับกลุ่มอดีตม้งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอวังเจ้าได้จำนวนหนึ่ง แต่ก็ยังคงมีอีกส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาการไม่มีสัญชาติไทย ทั้งๆ ที่พวกเขามีคุณสมบัติเข้ากับหลักเกณฑ์การได้รับสัญชาติไทย ดังนั้นคณะนักวิจัยในโครงการนี้จึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหากแก่กลุ่มม้งดังกล่าว คือ

1) การดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มม้งถ้ากระบอก ควรจะต้องมีนโยบายเฉพาะ แล้วจะมีผลการดำเนินงานเหมือนกันทั่วประเทศ และควรจะต้องมีแผนปฏิบัติงานกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานพร้อมกับมีโครงสร้างคณะทำงานสนับสนุน เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ

2) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ทรงสิทธิถึงกระบวนการจัดการปัญหาให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

พร้อมกับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มม้งถ้ากระบอกกับกลุ่มอื่นๆ ทั่วประเทศ

3) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับผลกระทบการจัดการปัญหาม้งถ้ากระบอกที่เป็นผลจากการปิดศูนย์ผู้ลี้ภัยที่ไม่มีความสมบูรณ์ ได้ส่งผลต่อการทำให้คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และพลัดถิ่น ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์กลุ่มในประเทศไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา พร้อมกับการป้องกันปัญหาในอนาคตที่จะเกิดการปิดศูนย์ผู้ลี้ภัยชายแดนไทย-พม่า ไม่สมบูรณ์อีกในอนาคต

กลุ่มที่บ้านธารทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ที่มาและสาเหตุที่กลายเป็นคนไร้สัญชาติ

ม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกที่ย้ายมาอาศัยอยู่ในบ้านธารทอง หมู่ที่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นกลุ่มม้งกลุ่มที่ 1 ที่ทางราชการแยกออกเป็น 4 กลุ่มในขณะที่ยังอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เมื่อประมาณช่วงปี พ.ศ. 2542-2545 เป็นกลุ่มที่ทำงานสนองต่อนโยบายรัฐบาล สมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) ที่รัฐบาลใช้ปกป้องอาณาจักรไทย ในสงครามบ้านร่มเกล้า บนเนิน 1428

ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2530-2531 ซึ่งรัฐบาลได้นำกลุ่มชาวม้งที่ไม่มีสัญชาติไทย เข้าฝึกที่กองพันทหารม้าที่ 15 อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยให้เหตุผลว่า “หากเอาบุคคลที่มีสัญชาติไทยไปช่วยรบในรูปแบบ กองโจรเร่งด่วน ถ้าทางการลาวจับกุมตัวได้ระหว่างการสู้รบ และรู้ว่าบุคคลนั้นถือสัญชาติไทย ก็จะมีมติสัญญาว่าด้วยการสู้รบ และ จะเกิดปัญหาบานปลายตามมา แต่ถ้านำบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ไปช่วยในการสู้รบกับทหารไทยในรูปแบบกองโจรเร่งด่วน แล้วทหาร ฝ่ายตรงข้ามจับได้ก็จะมีผลกับความมั่นคงของประเทศไทย” (สัมภาษณ์นายดังหลู่ – นามสมมุติ 2558)

กลุ่มม้งช่วยรบดังกล่าวมาโดยนายประชา โกษา หรือ ชื่อม้งว่า เยียงล่ง หมั่ว ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วย บก. 3091 ทำงานภายใต้สังกัดหน่วยข่าวกรองของกองทัพบกที่ 3 ของไทย โดยผู้นำทหารที่ชวนชาวม้งเข้าเป็นกองกำลังช่วยรบดังกล่าว ได้สัญญากับหัวหน้าม้งกลุ่มที่ 1 (นายประชา โกษา) ว่า “เมื่อสถานการณ์สงบและยุติแล้วจะให้สัญชาติไทยพร้อมกับ ที่อยู่อาศัย และที่ทำกินเป็นการตอบแทน” หลังจากผ่านการฝึกอบรม เป็นระยะเวลาสั้นๆ แล้วกองกำลังช่วยรบชาวม้งดังกล่าวถูกส่งผ่าน เส้นทางบ้านน้ำปูน อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน เข้าสู่ชายแดน ประเทศเพื่อนบ้าน เป็นหน่วยกองโจรเร่งด่วน เพื่อตัดเส้นทาง ลำเลียงอาวุธและกองกำลังของฝ่ายข้าศึก กองกำลังช่วยรบชาวม้ง ดังกล่าวสามารถทำลายฝ่ายตรงข้ามจนสำเร็จ ส่งผลให้เกิดการ เจริญสงบศึกที่บ้านร่มเกล้าในจังหวัดพิษณุโลกในที่สุด

นอกจากนั้นแล้วในปี พ.ศ. 2532 กองกำลังชาวมั่งช่วยรบยังได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเจรจาเกลี้ยกล่อมให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลุ่มล่าสุด นำโดยนายสัมพันธ์ และนายเยี่ยจำ ช่งในพื้นที่อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน นำประชาชนจำนวน 50 ครอบครัว สมาชิกกว่า 400 คนที่ยังฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เข้ามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พรท.) ต่อนายทหารยศพันเอกที่เป็นผู้รักษาการ บก. 3091 โดยปัจจุบันกลุ่มที่เข้ามอบตัวดังกล่าวได้สัญชาติไทยแล้วและอาศัยอยู่บ้านสว่างและบ้านน้ำตวง ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

ช่วงเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2533 เมื่อสถานการณ์การสู้รบยุติลง ไม่มีการดำเนินการตามข้อตกลงแต่อย่างใด ในทางกลับกันทางรัฐบาลไทยได้สั่งการให้ทหารหน่วยอื่นมาผลักดันกองกำลังชาวมั่งให้ออกจากฐานที่มั่น โดยไม่คำนึงถึงสัญญาที่ให้ไว้ เป็นผลให้กลุ่มมั่งที่ช่วยรบต้องแยกย้ายกันไปอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ในแถบภาคเหนือ รวมทั้งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

การที่ชาวมั่งไปรวมตัวกันอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกเป็นจำนวนมาก รัฐบาลได้กดดันให้มีการสลายชุมชนมั่งดังกล่าวช่วงปลายทศวรรษ 2530 ถึงต้นทศวรรษ 2540 ทางกรมการปกครองและสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกได้ทำการสำรวจและทำทะเบียนประวัติชั่วคราวให้ชาวมั่งที่นั่นเพื่อเตรียมดำเนินการพิสูจน์ตัวบุคคลและให้สัญชาติไทยต่อไป อย่างไรก็ตามท่ามกลางสถานการณ์การถูกกดดันจากฝ่ายนโยบายดังกล่าว ชาวมั่งที่นั่นจึงทยอยย้ายออกด้วยการไปอาศัยอยู่ตามชุมชนมั่งในภาคเหนือ ระหว่างช่วงปี

พ.ศ. 2540-2545 รองอธิบดีปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมการปกครอง ได้ลงนามในหนังสือที่ มท 0310.1/ ว 2506 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2542 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน พะเยา ตาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิชณุโลก เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ให้อำนวยการอำนวยความสะดวกและรับเรื่องการแจ้งย้ายเข้าของชาวม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก

กลุ่มที่ย้ายไปอยู่ที่บ้านธารทอง ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เริ่มเข้ามาอยู่เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2542 สามเดือนต่อมา คือเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่เดิมที่นั่น ซึ่งมีทั้งกลุ่มคนไทยและคนม้งได้ทำการประท้วงเนื่องจากไม่เห็นด้วยที่ทางฝ่ายปกครองของอำเภอเชียงแสน ปล่อยให้ชาวม้งจากถ้ากระบอกทะเล็กเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงแสนเป็นจำนวนมาก โดยอ้างเหตุผลในการประท้วงครั้งนี้ว่ากลุ่มชาวม้งจากถ้ากระบอกเข้ามาทำลายป่าไม้เพื่อสร้างถิ่นที่อยู่และที่ทำมาหากินใหม่ เป็นเหตุให้ม้งกลุ่มที่อพยพเข้าดังกล่าวบางส่วนได้ย้ายหนีกลับไปอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกเช่นเดิม

ส่วนกลุ่มนายเยียบาว แซ่ซ่ง และคนอื่นๆ จำนวน 25 ครอบครัว รวมประชากรทั้งหมด 176 คน ได้อาศัยอยู่ที่บ้านธารทองต่อ กลุ่มดังกล่าวเคยได้รับการสำรวจและมีชื่อในทะเบียนราษฎร (ท.ร.13) ตอนอยู่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก และได้ดำเนินการแจ้งย้ายเข้าที่สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน แต่ต่อมาทั้งหมดถูกจำหน่ายชื่อ

ออกจากรฐานข้อมูลทางทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนอำเภอ
เชียงใหม่

ข้อเท็จจริงด้านประเภทบุคคล

เมื่อปี พ.ศ. 2554 นายแสง แสงยาอรุณ และทีมงาน
ฝ่ายสถานะบุคคล มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง ได้รับ
การร้องขอจากนายเยี่ยงขาว แซ่ซ่ง ให้เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มม้งที่
บ้านธารทอง ซึ่งอพยพมาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จากการ
ดำเนินงานของมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง ที่ทำการ
สำรวจ รวบรวมเอกสารและวิเคราะห์สถานะบุคคลของกลุ่มม้ง
ดังกล่าว สามารถแยกออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บุคคลประเภท 6-xxxx-68xxx-xx-x มีสำเนา
ทะเบียนประวัติกลุ่มม้งถ้ำกระบอก มีสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร.13)
และรายการบุคคลในฐานะข้อมูลได้แจ้งย้ายออกจากสำนักทะเบียน
เทศบาลขุนไชลอน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และย้ายเข้า
ถิ่น สำนักทะเบียนอำเภอเชียงใหม่ที่เป็นภูมิลำเนาปัจจุบันแล้ว
แต่ไม่เคยได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย

กลุ่มที่ 2 บุคคลประเภท 6-xxxx-68xxx-xx-x มีสำเนา
ทะเบียนประวัติกลุ่มม้งถ้ำกระบอก มีสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร.13)
แต่รายการบุคคลในฐานะข้อมูลไม่ได้แจ้งย้ายจากสำนักทะเบียน
เทศบาลขุนไชลอน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ให้มาอยู่
ถิ่น สำนักทะเบียนที่ชาวบ้านมีภูมิลำเนาปัจจุบัน ชาวบ้านอพยพ
โยกย้ายมาแค่ตัวบุคคล โดยข้อมูลทางทะเบียนของบางคนยัง

อยู่ที่สำนักทะเบียนเทศบาลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี แต่บางคนถูกจำหน่ายรายการทางทะเบียนราษฎร

กลุ่มที่ 3 บุคคลที่มีเอกสารตามกลุ่มที่ 2 หรือ 3 แต่ปัจจุบันบุคคลกลุ่มนี้ได้รับการสำรวจแบบ 89 และถือบัตรประจำตัวบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข 0)

กลุ่มที่ 4 ไม่มีเอกสารทางราชการ มีเพียงเอกสารที่ออกให้โดยสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก

หากพิจารณาตามลักษณะของสภาพปัญหา สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ

1) กลุ่มที่มีทะเบียนประวัติที่อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ได้มีการแจ้งย้ายฐานข้อมูลมาที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นภูมิลำเนา ณ ปัจจุบัน แต่ไม่เคยได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ที่ผิดปกติก็คือชาวบ้านไม่มีทะเบียนประวัติฉบับจริง ณ สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน

2) กลุ่มที่เคยมีทะเบียนประวัติที่อำเภอพระพุทธรบาท บางคนมีหนังสือแจ้งย้าย แต่ไม่ได้ย้ายข้อมูลทางทะเบียน หรือบางคนไม่มีหนังสือแจ้งย้าย และไม่ได้ย้ายข้อมูลทางทะเบียน แต่ปัจจุบันรายการบุคคลในฐานข้อมูล (ที่อำเภอพระพุทธรบาท) ถูกจำหน่ายชาวบ้านกลายเป็นบุคคลที่ไม่มีเอกสาร ในทางปฏิบัติจึงมีปัญหาข้อติดขัดในการไปขอคืนรายการบุคคล คือชาวบ้านไปขอคืนรายการบุคคล ณ สำนักทะเบียนที่มีรายการ (อำเภอพระพุทธรบาท) แต่เจ้าหน้าที่ทะเบียนที่นั่นแจ้งว่าได้ย้ายไปหมดแล้ว ไม่เกี่ยวข้องกันแล้ว ขณะที่สำนักทะเบียนที่ชาวบ้านมีภูมิลำเนาปัจจุบัน

(อำเภอเชียงแสน) ก็ได้รับการแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่าไม่มีรายการในสำนักทะเบียนนี้ จึงไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ กลายเป็นปัญหาใหญ่สำหรับชาวบ้าน

3) กลุ่มที่เคยมีทะเบียนประวัติชุมชนวัดถ้ำกระบอก ที่อำเภอพระพุทธบาท (6-xxxx-68xxx-xx-x) ไม่ได้แจ้งย้ายมาที่ปลายทางคืออำเภอเชียงแสน รายการบุคคลก็ถูกจำหน่าย และปัจจุบันได้รับการสำรวจเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (0-89) โดยมีรายการต่างๆ ตรงกันกับทะเบียนประวัติที่สำรวจ ณ วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี (6-xxxx-68xxx-xx-x) และมีหลายคนที่ข้อมูลตามแบบสำรวจ 89 ไม่ตรงกัน เช่น วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด (มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง 2559)

การดำเนินการช่วยเหลือด้านสถานะบุคคล

1) สำรวจข้อเท็จจริงทางบุคคล รวบรวมเอกสารและวิเคราะห์สถานะบุคคลของชาวบ้านธารทอง ทั้งหมด 334 คน ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

- กลุ่มที่มีเลข 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 6 55 คน
(6-xxxx-68xxx-xx-x)
- กลุ่มที่มีเลข 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 0 229 คน
(เดิมเป็นเลข 6 แต่เปลี่ยนเป็นเลข 0)
- กลุ่มที่ไม่มีเลข 13 หลัก (คนไร้รัฐ) 50 คน
- รวมทั้งหมด 334 คน**

2) ประสานสำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และสำนักทะเบียนกลางฯ โดยเสนอคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของบุคคล เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติชุมชนวัดถ้ากระบอก ทดแทนต้นฉบับที่สูญหาย

3) ประสานสำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อจัดทำบัตรประจำตัวผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

4) ประสานนายอำเภอ อำเภอเชียงแสน (นายอำเภอ วีระศักดิ์ ศิริสิทธิ์) เพื่อร่วมหาแนวทางในการช่วยเหลือการพัฒนาสถานะบุคคลของกลุ่มม้งจากถ้ากระบอก บ้านธารทอง

5) วันที่ 21 สิงหาคม 2557 เจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาพัฒนา ประชาชนบนที่สูง ประสานสำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนเพื่อ รับฟังปัญหาด้านสถานะบุคคล และแผนการดำเนินงานของการ รับคำร้องอำเภอเคลีอื่นที่ ศึกษาสภาพปัญหาและข้อเท็จจริง ณ บ้านธารทอง อำเภอเชียงแสน

6) วันที่ 27 สิงหาคม 2557 เจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาพัฒนา ประชาชนบนที่สูงลงพื้นที่หมู่บ้านธารทอง เพื่อตรวจสอบข้อมูล และเตรียมความพร้อมกลุ่มที่มีสิทธิยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 ก่อนที่จะลงรับคำขอจริง จัดเวทีทำความเข้าใจกับ ผู้นำ แกนนำกลุ่มม้งจากถ้ากระบอก และบุคคลไร้สัญชาติม้ง จากถ้ากระบอกที่บ้านธารทอง

7) วันที่ 28-31 สิงหาคม 2557 เจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาพัฒนา ประชาชนบนที่สูง ประสานเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่ ดำเนินงานด้านสถานะบุคคล จำนวน 7 องค์กรคือ มูลนิธิศึกษา

พัฒนาประชาชนบนที่สูง (พปส.) จังหวัดเชียงราย องค์การแพนอินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย มูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา (พชภ.) จังหวัดเชียงราย มูลนิธิกระจกเงา จังหวัดเชียงราย องค์การยูนิเซฟนานาชาติ (IJM) จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาเครือข่ายเด็กและชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และมูลนิธิศูนย์ชีวิตใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมช่วยเหลือในการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 (ฉบับที่ 4) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551

8) วันที่ 4 กันยายน 2557 มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง ได้รับความร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายสถานะบุคคล 7 องค์กร ร่วมรับคำร้องในการลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ดังนี้

วันที่

กิจกรรม

4 กันยายน 2557

มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ ลงพื้นที่รับคำร้อง มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 กลุ่มบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) จำนวน 54 ราย จาก 8 ครอบครัว สอบ ป.ค.14 ผู้ยื่นและพยาน ตรวจคัดกรองเอกสาร พร้อมกันนั้นทีมสำนักทะเบียนกลางลงมาทำแบบพิมพ์ทะเบียนประวัติชาวเขา (ถ้ากระบอก อำเภอ พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี) ของกลุ่ม

- (เลข 6) บ้านธารทอง หมู่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อทดแทนฉบับเดิมที่สูญหาย ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- 5 กันยายน 2557 วันที่สองของการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ที่ถือบัตรเลข 6
- 8-10 กันยายน 2557 รับคำร้องมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 กลุ่มบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข 0) สอบ ป.ค.14 ผู้ยื่นและพยานตรวจคัดกรองเอกสาร คนกลุ่มเลข 6 ที่หมู่บ้านธารทอง หมู่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- 11 กันยายน 2557 มุลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ เข้าพบนายอำเภอเชียงแสน เพื่อหารือทิศทางการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติ ตามมาตรา 23 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551
- 12 กันยายน 2557 มุลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ รับคำร้องมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4)

- พ.ศ. 2551 กลุ่มคนหัว 0 ทำการสอบ
ป.ค.14 ผู้ยื่นและพยาน ตรวจคัดกรองเอกสาร
คนกลุ่มหัว 6 ที่หมู่บ้านธารทอง
- 15-19 กันยายน 2557 มุลงนิตศึกษำพัฒนำประชำชนบนที่สูงและ
ตัวแทนเครือข่ำยฯ รับคำร้องมำตรำ 23
แห่งพระรำชบัญญัติสัญชำติ (ฉบับที่ 4)
พ.ศ. 2551 สอบ ป.ค.14 ผู้ยื่นและพยำน
ตรวจคัดกรองเอกสร กลุ่มหัว 6 และ
กลุ่มคนหัว 0 ที่หมู่บ้านธารทอง
- 25 กันยายน 2557 มุลงนิตศึกษำพัฒนำประชำชนบนที่สูง
ลงพื้นที่บำนธารทอง เพื่อนำเอกสรที่สอบ
ป.ค.14 เสร็จสมบุรณ์แล้วนำไปให้พยำน
และผู้ใหญ่บำนลงนอำรับรองเอกสร และ
รับเอกสรเพิ่มเติมในส่วนของรำยกำรที่
เอกสรไม่ครบถ้วน
- 26 กันยายน 2557 มุลงนิตศึกษำพัฒนำประชำชนบนที่สูง
ตรวจสอบเอกสร และทำบันทิกข้อควำม
- 29 กันยายน 2557 มุลงนิตศึกษำพัฒนำประชำชนบนที่สูง
และตัวแทนเครือข่ำยฯ ยื่นคำร้อง จำนวน
131 รำย ให้กับนอำยวิระศักดิ์ ศิริสิทธิ
นอำยอำเภอเชียงแสนขณะนั้น โดยมี
ข้อตกกลงก่อนว่ำขอให้ทำนนอำยอำเภอ
วิระศักดิ์ ศิริสิทธิ ลงนอำให้สัญชำติไทย

ตามมาตรา 23 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 นำร่อง 1 ครอบครัว แต่ผลสุดท้ายท่านนายอำเภอวีระศักดิ์ ศิริสิทธิ์ ไม่ได้ลงนาม จึงไม่มีผู้ได้รับการอนุมัติแม้แต่รายเดียว

30 กันยายน-

3 ตุลาคม 2557

มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง ทำบันทึกข้อความ คำร้อง กลุ่มที่เหลื่อ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข 0) และกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) พร้อมกับทำรายการแก้ไขกลุ่มที่เอกสารมีปัญหา เช่นคำร้องที่เอกสารยังไม่ครบถ้วนหรือเอกสารขัดแย้งกัน

7 ตุลาคม 2557

มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ ได้ประชุมและชี้แจงทำความเข้าใจปัญหาที่พบในระหว่างดำเนินการรับคำร้อง และชี้แจงถึงความคืบหน้าของคำร้อง ตามมาตรา 23 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 จำนวน 131 คน ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข 0) และกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) ที่ส่งมอบให้สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2557 พร้อมกับชี้แจงกลุ่มชาวบ้าน

ที่เอกสารขัดแย้งกันเพื่อทำการแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งคนกลุ่มนี้ยังไม่ได้ยื่นคำร้องต้องรอแก้ไขเอกสาร เช่นกลุ่มคนที่เคยมีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) แต่ไปทำบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข 0) ระหว่างการดำเนินการรับคำร้องของชาวบ้านส่วนที่เหลือ และการรอความคืบหน้าจากสำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย นายแสงแสงยาอรุณ เป็นตัวแทนคณะทำงานได้นำประเด็นปัญหาของกลุ่มมั่งที่มีสถานะบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชุดใหม่แทนชุดที่ทำการสำรวจเมื่อปี 2542 ที่หายไป และยังไม่ได้รับการถ่ายบัตรประจำตัว ไปพูดคุยเร่งรัด และผลักดัน ในเวทีคณะทำงานเพื่อให้เร่งดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) แก่กลุ่มมั่งจำนวน 54 คน

4 ธันวาคม 2557

กรมการปกครอง มีคำสั่งถึงสำนักทะเบียนเชียงแสน ให้กลุ่มมั่งบ้านธารทองที่เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) ไปดำเนินการถ่ายบัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

จำนวน 54 คน ต่อเนื่องจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้มาจัดทำแบบพิมพ์ทะเบียนประวัติชาวเขา ของชาวบ้านใหม่ แทนอันเดิมที่สูญหายไป

- 21 มกราคม 2558 มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน และตัวแทนหน่วยงานทหารหัวหน้าชุด ชบช. ที่ 3203 กอ.รมน. ภาค 3 สย.2 ได้ร่วมพิธีมอบบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (เลข 6) ให้กับชาวบ้าน ณ หอประชุมบ้านธารทอง หมู่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้น จำนวน 52 คน
- 22 มกราคม 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้แจ้งข่าวให้มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนทางเครือข่ายฯ ทราบถึงความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 แก่นายปี แซ่ทอร์ และนางไมเยะ แซ่ทอร์ ซึ่งทั้งสองคนได้ฟ้องศาลปกครองร่วมกับเพื่อนชาวม้งทั้งหมด 17 คน ก่อนที่เครือข่ายสถานะบุคคล จังหวัดเชียงราย

- จะเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือรับคำร้อง
การขอสัญชาติไทย
- 28 มกราคม 2558 มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและ
ตัวแทนเครือข่ายฯ เข้าพบท่านพิณิจ
แก้วจิตคงทอง นายอำเภอเชียงแสน หรือ
เรื่องการทำงานด้านสถานะบุคคลในพื้นที่
อำเภอเชียงแสน และส่งมอบคำร้องขอ
ลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่ง
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551
เพิ่มอีกจำนวน 49 ราย ของกลุ่มชาวม้งจาก
ถ้ากระบอกที่บ้านธารทองให้สำนักทะเบียน
อำเภอเชียงแสน
- 3 กุมภาพันธ์ 2558 เครือข่ายฯ นำโดยนางเตือนใจ ดีเทศน์
นายแสง แสงยาอรุณ และนายวีระ อยู่รัมย์
เข้าพบนายอำเภอเชียงแสน หรือในประเด็น
แนวทางการทำงานและความร่วมมือกัน
ทางนายอำเภอได้แจ้งว่าเพิ่งเดินทางเข้ามา
รับตำแหน่งใหม่ ขอศึกษาเอกสาร รายละเอียด
ต่างๆ เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการทำงาน
ต่อไป
- 10-12 กุมภาพันธ์
2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้ประสาน
มายังมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง
เพื่อแก้ไขคำร้อง กลุ่มที่ฟ้องศาลปกครอง

จำนวน 16 ราย เตรียมเสนอให้กับนายอำเภอ
พิจารณาการอนุมัติ

13 กุมภาพันธ์ 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้แจ้งถึง
ความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทย
ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มายังมูลนิธิศึกษา
พัฒนาประชาชนบนที่สูง จำนวน 10 คน

24 กุมภาพันธ์ 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้แจ้งถึง
ความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทย
ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มายังมูลนิธิศึกษา
พัฒนาประชาชนบนที่สูง จำนวน 1 คน

3 มีนาคม 2558 ตัวแทนชาวบ้านธารทอง มูลนิธิศึกษาพัฒนา
ประชาชนบนที่สูง และตัวแทนเครือข่ายฯ
เดินทางมายังศาลากลางจังหวัดเชียงราย
เพื่อยื่นร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรม เพื่อ
ขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการดำเนินการ
ขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา 23
แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4)
พ.ศ. 2551 ของสำนักทะเบียน ที่มีความล่าช้า
นานเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีจำนวน
ทั้งหมด 48 คน

- 16 มีนาคม 2558 ชาวบ้านธารทอง จำนวน 48 คน ยื่นฟ้องศาล การปกครอง เนื่องจากทางอำเภอเชียงแสน ดำเนินการพิจารณาคำร้องขอลงรายการ สัญชาติไทย ตามมาตรา 23 ล่าช้า โดยมี เครือข่ายฯ เป็นผู้ช่วยร่างคำฟ้องและเป็น ที่ปรึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
- 7 เมษายน 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้ประสาน มาয়്മูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง เพื่อไปรับรองคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แก่ชาวบ้านธารทอง จำนวน 9 คน ซึ่งมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชน บนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ ร่วมลงนาม รับรองคำร้องให้แก่ชาวบ้าน
- 10 เมษายน 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้แจ้งถึง ความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 จำนวน 11 คน
- 28 เมษายน 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้ประสาน มาয়്മูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง เพื่อไปรับรองคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 ของชาวบ้านธารทอง จำนวน 30 คน ซึ่งมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชน

- บนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ ร่วมลงนาม
รับรองคำร้องให้แก่ชาวบ้าน
- 29 เมษายน 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงใหม่ได้แจ้งถึง
ความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทย
ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มายังมูลนิธิศึกษา
พัฒนาประชาชนบนที่สูง จำนวน 10 คน
- 1 พฤษภาคม 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงใหม่ได้แจ้งถึง
ความคืบหน้าในการอนุมัติสัญชาติไทยตาม
มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มายังมูลนิธิศึกษา
พัฒนาประชาชนบนที่สูง จำนวน 15 คน
- 11 พฤษภาคม 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงใหม่จัดเวทีหารือ
ถึงการถอนคำฟ้องศาลปกครอง ของชาวบ้าน
ธารทอง จำนวน 48 คน โดยมีข้อสรุปคือ
ชาวบ้านยินยอมถอนคำฟ้อง
- 18 พฤษภาคม 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงใหม่ได้ประสาน
มายังมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง
เพื่อไปรับรองคำร้องขอลงรายการสัญชาติ
ไทย ตามมาตรา 23 ของชาวบ้านธารทอง
จำนวน 36 คน ซึ่งมูลนิธิศึกษาพัฒนา
ประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ
ร่วมลงนามรับรองคำร้องให้แก่ชาวบ้าน

25 มิถุนายน 2558 สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสนได้ประสานมายังมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงเพื่อไปรับรองคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 ของชาวบ้านธารทองจำนวน 45 คน ซึ่งมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูงและตัวแทนเครือข่ายฯ ร่วมลงนามรับรองคำร้องให้แก่ชาวบ้าน (มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง. 2559. สรุปบทเรียนการดำเนินงานกลุ่มม้งถ้ำกระบอกบ้านธารทอง หมู่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย)

สรุปผลการยื่นคำร้อง

รายการ	จำนวนคำร้อง
ยื่นคำร้องครั้งที่ 1	จำนวน 131 ราย ให้สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง. 2557. หนังสือส่งมอบคำร้องฯ เลขที่ พปส.31/ 2557 ลงวันที่ 29 กันยายน 2557)
ยื่นคำร้องครั้งที่ 2	ยื่นคำร้องรอบที่สอง จำนวน 4 ราย (มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง. 2557. หนังสือส่งมอบคำร้องฯ เลขที่ พปส.07/ 2558 ลงวันที่ 21 มกราคม 2558)

ยื่นคำร้องครั้งที่ 3 ยื่นคำร้องรอบที่สาม จำนวน 48 ราย (มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง. 2557. หนังสือส่งมอบคำร้องฯ เลขที่ พปส.08/2558 ลงวันที่ 21 มกราคม 2558)

รวมทั้งหมด

183 คำร้อง

ผลลัพธ์จากการดำเนินงานในกรณีของกลุ่มมั่งช่วยรบที่บ้านธารทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จนถึงปัจจุบัน (มีนาคม 2560) คือมีการลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 จำนวน 183 คำร้อง ได้รับการอนุมัติ และได้สัญชาติไทยทุกคน

โดยสรุปแล้ว กลุ่มอดีตมั่งช่วยรบ หรือมั่งกลุ่มที่ 1 ที่ทางกองทัพบกเคยใช้ให้พวกเขาทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ซึ่งมีทั้งส่วนที่ไม่ได้เข้าไปอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก กับกลุ่มที่เคยเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกในจังหวัดสระบุรี ในระยะที่ผ่านมานั้นบางส่วนได้รับสัญชาติไทยแล้ว ขณะที่ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย กลุ่มที่ได้รับสัญชาติไทยกลุ่มแรกคือชาวม้งที่ชุมชนห้วยขาม เป็นหย่อมบ้านย่อยของหมู่บ้านตะเวน ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งไม่เคยเข้าไปอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกในจังหวัดสระบุรี กลุ่มนี้ได้รับสัญชาติไทยเมื่อปี พ.ศ. 2547 จากคำสั่งและการเดินทางมาแจ้งสัญชาติไทยของนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

ส่วนกลุ่มที่สองที่ได้รับสัญชาติไทยเป็นกลุ่มใหญ่คือกลุ่มบ้านธารทอง ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ชาวบ้านต้องดิ้นรนด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการฟ้องศาลปกครอง ประกอบกับการเข้าไปช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสิทธิและสถานะบุคคล กับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง จนทางอำเภอเชียงแสนได้ทยอยดำเนินการอนุมัติสัญชาติไทยให้

และกลุ่มที่สามคือที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ที่ชาวบ้านแต่ละคนและแต่ละครอบครัวต้องหาวิธีการในการประสานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียนของอำเภอเอาเอง กับมีการตั้งคณะทำงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัดตากและนายอำเภอวังเจ้า โดยในกระบวนการดังกล่าวมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปช่วยทั้งชาวบ้านและเจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียนอำเภอเป็นครั้งคราว ส่งผลให้มีการอนุมัติให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มมั่งจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกเป็นบางราย

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังคงมีกลุ่มมั่งที่ออกมาจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก แต่ได้กระจายกันไปอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน แพร่ เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และจังหวัดเลย ซึ่งมีบุคคลที่ส่งเอกสารมาขอคำปรึกษากับมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง จำนวน 338 คน (รวมลูกหลานในครอบครัว) บุคคลเหล่านี้ต่างดิ้นรนแสวงหาแนวทางในการ

ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทยด้วยตนเอง แต่กระบวนการดังกล่าวไม่ได้ง่ายนัก เพราะชาวบ้านเองก็มีความรู้ ความพร้อม และความเข้าใจในกฎหมายที่แตกต่างกัน บางส่วนก็มีสำเนาของเอกสารที่ทางราชการเคยออกให้ ขณะที่บางส่วนก็ไม่มี นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแต่ละคนก็มีความเข้าใจและความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาแก่กลุ่มมั่งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ ถ้ากระบอกดังกล่าวในระดับที่แตกต่างกันด้วย

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลพื้นฐานที่ได้นำเสนอโดยละเอียดแล้วในสามบทก่อนหน้านี้ คือที่มา สถานะทางทะเบียน และบทเรียนการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของกลุ่มม้งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก เนื้อหาในบทนี้คณะผู้วิจัยต้องการเน้นให้เห็นถึงสามประการด้วยกัน คือการสรุปย่อทั้งสามส่วนที่ได้นำเสนอไปแล้วก่อนหน้านี้ กับนำเสนอแนวทางที่ควรจะเป็นในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุป

กลุ่มม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกที่ทำการศึกษานี้เป็นกลุ่มที่ในอดีต คือต้นทศวรรษ 2530 จนถึงต้นทศวรรษ 2540 เคยอาศัยอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่ช่วงกลางถึงปลายทศวรรษ 2540 ได้แยกย้ายจาก

สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกไปยังจุดหมายปลายทางในชุมชนต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย คือจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน แพร่ ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และจังหวัดเลย ซึ่งปัจจุบันมีประชากรประมาณ 300 กว่าคน (รวมสมาชิกทุกคนในครอบครัวของอดีตทหารมั่งช่วยรบ) ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ทั้งๆ ที่ครั้งหนึ่งพวกเขาเคยทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติด้วยการเป็นกลุ่ม “มั่งช่วยรบ” ให้กับทางกองทัพไทย

การเป็น “มั่งช่วยรบ” แก่กองทัพไทยเกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2533 โดยเฉพาะในช่วงสงครามบ้านร่มเกล้า ที่อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2531 ที่นายทหารจากหน่วยงานของกองทัพไทยได้ร้องขอให้แกนนำของชาวม้งนำชายฉกรรจ์ ทั้งจากศูนย์อพยพและนอกศูนย์อพยพ จำนวนเกือบ 500 คน เข้ารับการฝึกด้วยหลักสูตรเร่งรัดที่ค่าย กองพันทหารม้าที่ 15 ในตัวจังหวัดน่าน แล้วจัดตั้งเป็นกองกำลัง บก. 3091 เพื่อส่งไปรบกับฝ่ายซ้ายศึกในเหตุการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว ระหว่างเริ่มการฝึกทหาร ทางผู้แทนของกองทัพร่วมกับแกนนำของกลุ่มมั่งช่วยรบได้ร่วมกันสาบานปากเปล่าที่วัดพระธาตุแช่แห้งในตัวจังหวัดน่าน ว่าภายหลังจากการสู้รบแล้วทางรัฐบาลจะช่วยให้พวกเขาได้รับสัญชาติไทย กับจะหาที่ดินสำหรับอยู่อาศัยและทำมาหากินให้

ภายหลังจากที่ได้รับการฝึกด้วยหลักสูตรเร่งรัด กองกำลังมั่งช่วยรบบดงกล่าวถูกส่งไปปฏิบัติการในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดน่าน และเข้าไปตัดทำลายเส้นทางลำเลียงอาวุธและกำลังพลในดินแดน

ของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งทหารของฝ่ายตรงข้ามและทหารของกลุ่มชาวมังช่วยรบดังกล่าว จนในที่สุดฝ่ายคู่ขัดแย้งจึงยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธในระดับพื้นที่ แล้วหันมาใช้วิธีการเจรจากันในระดับนโยบาย

เมื่อรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เปลี่ยนแปลงนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ด้วยการ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ในปลายปี พ.ศ. 2531 ตามมาด้วยการเจรจาสงบศึกที่บ้านร่มเกล้าในปี พ.ศ. 2532 กลุ่มมังช่วยรบดังกล่าวยังได้ถูกใช้ให้ทำหน้าที่เกลี้ยกล่อมกลุ่มที่เข้าร่วมกับกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดน่านให้เข้ามาปรับตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยด้วย

เข้าสู่ปี พ.ศ. 2533 กองกำลังมังช่วยรบดังกล่าวถูกปลดอาวุธและสลายโดยหน่วยงานอื่นของกองทัพไทย ชายฉกรรจ์ชาวมังดังกล่าวจึงแยกย้ายกันกลับไปหาครอบครัว กลุ่มหนึ่งได้อาศัยอยู่ในชุมชนห้วยขาม อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ขณะที่กลุ่มใหญ่ได้ตามไปสมทบกับสมาชิกของครอบครัวที่อาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ระหว่างปี พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2541 มีการสำรวจประชากรมังที่ถ้ำกระบอกสามครั้ง คัดกรองและแยกมังที่ถ้ำกระบอกออกเป็นสี่กลุ่ม ทั้งนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่กองทัพเคยใช้ประโยชน์ในราชการ ซึ่งทางกองทัพก็ได้ประสานกับสภามันคงแห่งชาติเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 โดยอนุมัติ

ให้ม้งกลุ่มที่ 1 ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยได้รับสัญชาติไทยตามมาด้วยการประสานงานกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อดำเนินการให้สัญชาติไทยแก่ม้งกลุ่มนี้ นอกจากนั้นแล้วในปี พ.ศ. 2539 กรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนประวัติและถ่ายรูปครอบครัวกับรูปสมาชิกรายบุคคลของกลุ่มม้งที่ถ้ากระบอกเอาไว้ด้วยรวมจำนวนทั้งหมด 800 กว่าคน ประชากร 13,800 กว่าคน โดยไม่ได้แยกเป็นประเภทตามที่หน่วยงานด้านความมั่นคงทำ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้น กระบวนการดำเนินการเพื่อให้สัญชาติไทยแก่ม้งกลุ่มที่ 1 ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2547 ทางรัฐบาล โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงได้กดดันให้มีการสลายชุมชนม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก โดยเฉพาะคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2546 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาม้งในพื้นที่พักสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก กับคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาม้งในพื้นที่พักสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาม้งในพื้นที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546 ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยการหาพื้นที่รองรับกลุ่มม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกได้ ทำให้ชาวม้งที่นั่นต้องแยกย้ายกันไปอาศัยอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในจังหวัดทางภาคเหนือ โดยในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถดำเนินการแจ้งย้ายออกจากสำนักทะเบียนท้องที่อำเภอพระพุทธบาทกับแจ้งย้ายเข้าที่สำนักทะเบียนอำเภอท้องที่ที่ปลายทางได้ แต่ในระดับ

นโยบายได้มีหนังสือสั่งการจากกรมการปกครองถึงผู้ว่าราชการจังหวัดใน 20 จังหวัดที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ให้ดำเนินการรับการแจ้งย้ายเข้าของชาวม้งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก

ปัญหาการไม่มีสถานะบุคคลและไม่ได้รับสัญชาติไทยยังคงเกิดขึ้นกับอดีตชาวม้งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกที่ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ในภาคเหนือ ทั้งเป็นปัญหาที่เกิดจากการมีเอกสารหลายชุดจากหลากหลายหน่วยงาน แต่ว่าเอกสารแต่ละอย่างไม่สามารถใช้ได้ตามกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนทั้งที่ต้นทางและปลายทางไม่สามารถดำเนินการแจ้งย้ายแก่ชาวบ้านได้ตามระเบียบราชการ ขณะที่ชาวบ้านบางคนไม่มีเอกสารของทางราชการเลย นอกจากนั้นแล้วยังเป็นปัญหาที่ชาวบ้านไม่รู้และเกิดความสับสนในขั้นตอนการดำเนินการ

ที่มากกว่านั้นคือในระดับนโยบาย ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553 ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีทั้งหมด 17 มติที่มีต่อ 14 กลุ่มคนที่รัฐถือว่าเป็นกลุ่มที่หลบหนีเข้าเมือง ซึ่งคณะรัฐมนตรีเคยมีมติเฉพาะต่อแต่ละกลุ่มมาก่อนหน้านี้ รวมถึงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 เรื่องการพิจารณาแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก จังหวัดสระบุรี ด้วยเหตุผลว่ามีมติคณะรัฐมนตรีมากเกินไปและก่อให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2553 ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มม้งถ้ากระบอกที่เคยทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ (กลุ่ม 68) จำนวน 914 คน กลายเป็น 1 ใน 14 กลุ่มของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

ซึ่งกระบวนการในการยื่นคำร้องและดำเนินการเพื่อให้ได้รับสัญชาติไทยกลายเป็นสิ่งที่ยุ่งยากและล่าช้ามากขึ้นสำหรับกลุ่มอดีตมั่งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกดังกล่าว

แม้ในหลายพื้นที่จะได้ดำเนินการด้วยวิธีการและช่องทางที่แตกต่างกันไปจนนำมาสู่การได้รับสัญชาติไทยของกลุ่มมั่งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก อย่างกลุ่มที่อำเภอเมืองในจังหวัดน่าน กลุ่มที่อำเภอเชียงแสนในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มที่อำเภอวังเจ้าในจังหวัดตาก แต่ปัจจุบันยังคงค้างอยู่อีกประมาณ 300 กว่าคนที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย กลุ่มมั่งจากถ้ากระบอกดังกล่าวอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอแมริมและอำเภอแม่วงของจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอวังเจ้าและอำเภออื่นๆ ในจังหวัดตาก กับในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและจังหวัดเลย

แนวทางที่ควรจะเป็นในการแก้ไขปัญหา

จากที่มาและสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มมั่งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ปัจจุบันยังคงขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ ว่ากลุ่มคนเหล่านี้ได้กระจายตัวไปอยู่ในจังหวัดใดหรืออยู่ในความรับผิดชอบของสำนักทะเบียนใดบ้าง และตามข้อเท็จจริงยังมีกลุ่มมั่งจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกที่ยังคงเป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ โดยมีภูมิลำเนาตามจังหวัดต่างๆ อีกจำนวนเท่าไร คนเหล่านี้นั้นมีสถานะทางทะเบียนราษฎร

เป็นอย่างไร มีเอกสารประเภทใดบ้าง ซึ่งยังไม่มีองค์กรใดทราบอย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางที่ควรจะเป็นดังต่อไปนี้

แนวทางแรก ขอให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ออกหนังสือชักซ้อมแนวทางปฏิบัติให้กับสำนักทะเบียนท้องถิ่น และสำนักทะเบียนอำเภอที่มีกลุ่มม้งจากถ้ำกระบอกซึ่งปัจจุบันยังคงเป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติอาศัยอยู่ ตามหนังสือ ที่ มท 0309.1/ว 37 ลงวันที่ 28 กันยายน 2558 พร้อมกับกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการและใช้ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวด้วย

แนวทางที่สอง มีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลและจำแนกให้ชัดเจน โดยเฉพาะบัญชีรายชื่อกลุ่มม้งที่เคยทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติ เพื่อจะนำไปสู่การขอให้มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรี โดยให้นำการทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้สถานะบุคคลแก่กลุ่มดังกล่าว

แนวทางที่สาม การคืนเลขประจำตัวของบุคคลที่ถูกจำหน่ายหรือระงับอันเนื่องมาจากไม่มีการเคลื่อนไหวทางทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. 2552 หลังจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว⁴ ให้มีระบบ

⁴ ในส่วนของคนที่ได้เดินทางไปยังประเทศที่สามแล้ว ย่อมสามารถทำการตรวจสอบได้จากหน่วยงานของรัฐบาลไทยและองค์กรระหว่างประเทศที่ร่วมกันคัดกรองและสัมภาษณ์ โดยเฉพาะข้อมูลจากสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่รับชาวม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกไปมากที่สุดในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548

การคืนทั้งหมด โดยที่ไม่ต้องรอให้ชาวบ้านมาดำเนินการขอคืนเป็นรายบุคคล เพราะมีความซับซ้อนและล่าช้า

บทเรียนที่ผ่านมาคือ ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้มีหนังสือสั่งการ ที่ มท 0309.1/ ว 37 ลงวันที่ 28 กันยายน 2558 เรื่อง การแก้ไขปัญหาให้แก่ชนกลุ่มน้อย กลุ่มม้งถ้ากระบอก ถึงนายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัด ให้รับคำร้องขอคืนสถานภาพรายบุคคลสำหรับมั่งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ ถ้ากระบอกที่เคยได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้ที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่ต่อมารายการบุคคลถูกจำหน่าย ด้วยการแจ้งให้ชาวบ้านทราบ และดำเนินการรับคำร้อง แล้วรวบรวมส่งให้สำนักทะเบียนกลาง แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและขาดความเข้าใจใส่จากเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนในระดับท้องถิ่น จึงไม่ได้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มม้งดังกล่าวแต่อย่างใด

แนวทางสุดท้ายให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จัดการปัญหา กลุ่มมั่งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก พร้อมกับการแต่งตั้งคณะทำงานในระดับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยร่วมมือกับภาคขององค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลและปัญหาด้านอื่นๆ ของกลุ่มดังกล่าวอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดการปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคล โดยยึดหลักของความสมดุลระหว่าง “ความมั่นคงของชาติ ความมั่นคงของมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชน” ถ้าประเทศไทยมีกฎหมาย นโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมกับมีหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการปัญหาได้ตามความเหมาะสม อันทำให้คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติหรือเรียกว่าผู้ทรงสิทธิ ได้มีสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้รับการคุ้มครองสิทธิ จะทำให้ปัญหาดังคมด้านอื่นลดลง ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงงาน การค้าประเวณี หรือแม้แต่ปัญหาการค้ามนุษย์ ย่อมหมายถึงความสง่างามของประเทศไทยในสายตาของนานาชาติด้วย ในส่วนประเด็นกลุ่มม้ง ถ้ากระบอกก็เช่นเดียวกัน ควรจะต้องเร่งรัดจัดการพร้อมกับแลไปข้างหน้า ในส่วนการปิดค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนไทย-พม่า ก็จะต้องมีมาตรการที่ดีพอเพื่อป้องกันปัญหาคนไร้รัฐ พลัดถิ่นในอนาคต จึงมีข้อเสนอดังนี้

ประการแรก เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ และกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งถึงเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนในท้องที่ให้ดำเนินการสำรวจและเร่งรัดกระบวนการพิจารณาให้สัญชาติแก่กลุ่มม้งช่วยรบจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอก โดยอ้างตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2546 ที่ถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553

ประการที่สอง ปัญหาการไม่มีสถานะบุคคลของกลุ่มคนที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มิได้มีเฉพาะกลุ่มชาวม้งที่เป็นอดีตผู้อพยพลี้ภัยในยุคสงครามเย็นช่วงหลังปี พ.ศ. 2518 และถูกทางกองทัพไทยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคงของชาติ อันนำมาสู่การจัดประเภทเป็นม้งกลุ่มที่ 1 เท่านั้น หากแต่ยังคงมีกลุ่มของอดีตผู้อพยพจากประเทศกัมพูชาและลาวที่เข้ามายังประเทศไทยในยุคเดียวกัน แต่คนเหล่านี้ไม่ได้ไปตั้งรกรากในประเทศที่สามกับไม่ได้เดินทางกลับประเทศต้นทาง หากแต่ได้ออกจากศูนย์อพยพไปอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในชายแดนไทย-กัมพูชาและชายแดนไทย-ลาวอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น รัฐบาลจึงควรจะมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งตกค้างมายาวนานกว่า 40 ปี

ประการที่สุดท้าย เช่นเดียวกับชายแดนฝั่งตะวันออกที่เกิดปัญหากลุ่มอดีตผู้ลี้ภัยสงครามที่ไม่มีสถานะบุคคลมายาวนานกว่า 40 ปี ทางด้านชายแดนตะวันตกของประเทศไทย ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัยสงครามบางส่วนในศูนย์พักพิงชั่วคราวตามแนวชายแดนไทย-พม่า ได้เริ่มทยอยออกมาปักหลักอยู่อาศัยและทำมาหากินในชุมชนต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก และราชบุรี อันเนื่องมาจากความพยายามในการผลักดันให้เดินทางกลับประเทศต้นทางโดยฝ่ายรัฐบาลไทย ร่วมกับรัฐบาลพม่าและองค์กรระหว่างประเทศ แต่ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและโอกาสในการประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงเมื่อเดินทางกลับประเทศเมียนมาร์ ยังคงไม่มีคำตอบที่ชัดเจนสำหรับพวกเขา (ดูในชยันต์ วรรณะภุติ และมาลี

สิทธิเกรียงไกร 2559) ดังนั้น รัฐบาลจึงควรจะมีนโยบายที่ชัดเจน และมีความรัดกุมในการจัดการกับกลุ่มผู้ลี้ภัยสงครามดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยดังกรณีของอดีตผู้ลี้ภัยสงคราม จากประเทศกัมพูชาและลาวอีกต่อไป

บรรณานุกรม

บทความและหนังสือ

- ชยันต์ วรรณะภูติ และมาลี สิทธิเกรียงไกร. 2559. *ทางเลือกเชิงนโยบาย การแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยในค่ายพักพิงชั่วคราว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- นิพัทธ์ ทองเล็ก, พลเอก. 2554. “การส่งชาวม้งลาวบ้านห้วยน้ำขาว และชาวม้งลาวหนองคายกลับประเทศ” ใน *ม้งลาวในประเทศไทย: นโยบายและการดำเนินการของภาครัฐไทย (2518-2552)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์. หน้า 115-146.
- เนชั่นสุดสัปดาห์. 2540. <http://www.nationgroup.com/natwk/natwk.html> (ค้นเมื่อปี พ.ศ. 2540)
- พอล ราเบ้. 2533. *การกลับถิ่นฐานเดิมโดยสมัครใจของชาวม้ง: ศึกษากรณีบ้านวินย*. อังคณา กมลเพชร (แปล). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง. 2559. สรุปบทเรียนการดำเนินงานกลุ่มม้งถ้ำกระบอก บ้านธารทอง หมู่ที่ 11 ตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.

สิทธิเดช วงศ์ปรีชาญา, พลตรี. 2554. “ม้งลาวถ้ำกระบอกกับปัญหาความมั่นคงและการไปตั้งถิ่นฐานในสหรัฐอเมริกา”ใน *ม้งลาวในประเทศไทย: นโยบายและการดำเนินการของภาครัฐไทย (2518-2552)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์. หน้า 81-106.

เอกสารการกำหนดสถานะตามกฎหมาย (มติคณะรัฐมนตรี 7 ธันวาคม 2553). ม.ป.ป. รวบรวมโดยศูนย์ประสานงานด้านสถานะและสิทธิของบุคคล.

BBC NEWS. 2004. “Hmong ordered from Thai camp: Soldiers have ordered about 1,500 ethnic Hmong people to leave a refugee camp in central Thailand”. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/3598380.stm>

Bleser, Heidi Jo. 2004. Continuity and Change in Hmong Cultural Identity: A Case Studies of Hmong Refugees from Laos in Wat Thamkrabok, Saraburi, Thailand. MA Thesis, Chulalongkorn University.

Grigoleit, G. 2006. “Coming Home? The Integration of Hmong Refugees from Wat Thamkrabok, Thailand into American Society”, *Hmong Studies Journal*, 7: 1-22.

- Kubitz, Michelle. 2004. "Newest wave of Hmong refugees due this month". http://www.wisinfo.com/heraldtimes/news/archive/local_16488295.shtml. (accessed on June 13, 2004).
- Lor, Pao. 2009. "A Photo Essay of the Hmong Experience at Wat Thamkrabok in Thailand". *Hmong Studies Journal*, 10: 1-41.
- Lynch, David J. 2004. "Hmong get last chance to immigrate to USA". http://www.usatoday.com/news/world/2004-06-14-hmong-last-chance_x.htm. (accessed on June 14, 2004).
- Mydans, Seth. 1997. "Nomads of Laos: Last Leftover of Vietnam War", *The New York Times*. March 12.
- Star Tribune. 2004. "Hmong refugees depart Thailand for United States". <http://www.startribune.com/stories/468/4838637.html>. (accessed on June 21, 2004).
- Wassana Nanuam. 2005. "Hmong Refugee Camp Official Closure Thursday". *Bangkok Post*. May 24.
- Wisconsin Information. 2004. "Soldiers detain 1,500 Hmong in Thai camp". <http://www.wisinfo.com/dailytribune/wrdtlocal/284704894798698.shtml>. (accessed in August 26, 2004).

หนังสือและบันทึกของทางราชการ (เรียงตามลำดับเหตุการณ์)
จดหมายส่วนตัว จากนายประชา โกษา ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2541
เรื่อง ขอกการยืนยัน เพื่อบรรองอดีตนักบวชถึง พลเอกสนั่น
เศวตเศรณี

ที่ มท 0310.1/ ว 2506 จาก กรมการปกครอง ลงวันที่ 8 ตุลาคม
2542 เรื่อง การแจ้งย้ายเข้าของมิ่งวัดถ้ำกระบอก ถึง ผู้ว่า
ราชการจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน
พะเยา ตาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิจิตรโลก
เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี
เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ที่ กท 0320.11/ 50 จาก กรมยุทธการทหาร สำนักงานเลขานุการ
คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหายาชาวม้งในที่พักสงฆ์
ถ้ำกระบอก ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 เรื่อง ขอให้พิจารณา
ให้สถานะชาวม้ง กลุ่มที่ 1 ถึง อธิบดีกรมการปกครอง

จดหมายส่วนตัว จากนายทหารนอกประจำการ จทบ. ลำปาง
ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2545 เรื่อง ขอรับการสงเคราะห์ฯ ถึง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ผ่านท่านเลขานุการฯ)

ที่ มท 0310.1/ ว 4208 จาก กรมการปกครอง ลงวันที่ 20 มิถุนายน
2545 เรื่อง ขอให้พิจารณาให้สถานะชาวม้งกลุ่มที่ 1 ถึง
ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ น่าน เชียงราย และตาก

ที่ นน 0018/ ว 13 จาก ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ลงวันที่ 22
กรกฎาคม 2545 เรื่อง ขอให้พิจารณาให้สถานะชาวม้ง
กลุ่มที่ 1 ถึง นายอำเภอเมืองน่าน นายอำเภอทุ่งช้าง และ
นายอำเภอท่าวังผา

จดหมายส่วนตัว จากนายทหารนอกประจำการ จทบ. ลำปาง
ลงวันที่ 4 กันยายน 2546 เรื่อง ขอส่งบัญชีรายชื่อผู้ช่วย
เจ้าพนักงานในการป้องกันราชอาณาจักรไทย ชาวม้ง ถึง นน.
ฝกพ. ศปก. ทบ.

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 193/ 2546 เรื่อง แต่งตั้ง
คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์
ถ้ากระบอก ลงวันที่ 10 กันยายน 2546

คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์
ถ้ากระบอก ที่ 1/ 2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไข
ปัญหาชาวม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน
2546

ที่ รล 0009.5/ 9625 จาก สำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ 30 มิถุนายน
2548 เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ 1 ถึง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ที่ รล 0009.5/ 9626 จาก สำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ 30 มิถุนายน
2548 เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ 1 ถึง
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ที่ รล 0009.5/ 9627 จาก สำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2548 เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ 1 ถึง เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ที่ รล 0009.5/ 9629 จาก สำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2548 เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ 1 ถึง ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

ที่ มท 0309.1/ ว 37 จาก ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ 28 กันยายน 2558 เรื่อง การแก้ไขปัญหาให้แก่ชนกลุ่มน้อย กลุ่มม้งถ้ากระบอก ถึง นายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัด

ที่ ชม 0018.1/ ว 41246 จาก ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2558 เรื่อง การแก้ไขปัญหาให้แก่ชนกลุ่มน้อย กลุ่มม้งถ้ากระบอก ถึง นายทะเบียนอำเภอท้องถิ่น ทุกแห่ง บันทึกลงของนายทหารนอกราชการประจำ จทบ. ลำปาง อดีต รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกอุดรดิตถ์ (ส่วนแยกน่าน) ไม่ลงวันที่

สัมภาษณ์

นายช่ง (นามสมมุติ) อายุ 68 ปี แก่นนำอดีตชาวม้งช่วยรบ บ้านโป่งแยงนอก อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 19 พฤศจิกายน และวันที่ 7 ธันวาคม 2558

นายต่ง (นามสมมุติ) อายุ 65 ปี อดีตทหารม้งช่วยรบ บ้านโป่งแยงนอก อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2558

นายตั้งลี (นามสมมุติ) อายุ 64 ปี แกนนำอดีตชาวมั่งช่วยรบ
บ้านธารทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย วันที่ 24
สิงหาคม 2559

นายตั้งหลู่ (นามสมมุติ) อายุ 53 ปี อดีตทหารมั่งช่วยรบ บ้านธารทอง
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สัมภาษณ์ วันที่ 10
พฤษภาคม 2558

นายท้อ (นามสมมุติ) อายุ 62 ปี แกนนำอดีตกลุ่มมั่งช่วยรบ
บ้านห้วยขาม ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน วันที่
24 ตุลาคม 2558

นายยี เฮ่อ (นามสมมุติ) อายุ 62 ปี สมาชิกอดีตกลุ่มมั่งช่วยรบ
บ้านโป่งแยงนอก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 10
เมษายน 2559

นายว่าง (นามสมมุติ) อายุ 65 ปี แกนนำอดีตชาวมั่งช่วยรบ
บ้านห้วยเนียม อำเภอแม่ว่าง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 2
กุมภาพันธ์ และวันที่ 15 เมษายน 2559

นายหาร (นามสมมุติ) อายุ 67 ปี แกนนำอดีตชาวมั่งช่วยรบ
บ้านโป่งแยงนอก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 19
พฤศจิกายน และวันที่ 7 ธันวาคม 2558

นายเฮ่อ (นามสมมุติ) อายุ 45 ปี สมาชิกอดีตกลุ่มมั่งช่วยรบ
บ้านห้วยขาม ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน วันที่
24 ตุลาคม 2558

ภาคผนวก

รายละเอียดการอภิปรายในรัฐสภา เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

ปัญหาด้ากระบอ

กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม พันธ์ เทพสุริยานนท์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดตาก กระผมขอตั้งคำถามท่านรองนายกรัฐมนตรีในวันนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแผนการของรัฐบาลที่จะย้ายชาวม้งประมาณ 300 ครอบครัวที่จะย้ายเข้ามาอยู่ที่ชายแดนจังหวัดตาก อันนี้สืบเนื่องมาจากที่ได้ยินข่าวจากทางหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2545 รายงานข่าวว่าทางกระทรวงกลาโหมท่านนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ให้ความเห็นชอบว่าในการที่จะย้ายชาวม้งดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ที่วัดด้ากระบอ จังหวัดสระบุรี จำนวนประมาณ 200 ครอบครัวหรือประมาณ 1,200 คน ย้ายเข้าไปอาศัยยังพื้นที่แห่งใหม่ในอำเภอท่าสองยาง หรือพบพระ และอำเภออุ้มผาง ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ริกกทางตะวันตกของจังหวัดตาก ส่วนที่เหลือ 13,617 คนให้ย้ายไปอยู่ที่ศูนย์อพยพเก่า บ้านนาโพ จังหวัดนครพนม โดยที่จะใช้งบประมาณในการดำเนินการ 10 ล้านบาทและให้เร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 6 เดือนนั้น ปรากฏว่าหลังจากที่ราษฎร ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอดังกล่าวในจังหวัดตาก ได้ทราบแผนการนี้ จากการที่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ออกสำรวจความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่แล้ว ราษฎรในแถบนั้นมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก ว่าชาวม้งที่จะย้ายมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของตน จะก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของตน จนก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่สงบตามชุมชนชายแดนจังหวัดตากได้ และได้มายื่นหนังสือร้องเรียนต่อกระผม กระผมในฐานะวุฒิสภาจังหวัดตาก ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้ารัฐบาลมีนโยบายและแผนการดังกล่าวจริง จะไม่อาจเห็นพ้องกับนโยบายและแผนการดังกล่าวได้ เพราะว่าขณะนี้จังหวัดตากเองก็มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนจากประเทศพม่า ก็อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในเขตจังหวัดตาก โดยเฉพาะในเขตจังหวัดตากในทิศตะวันตกก็มีจำนวนมากมาอยู่แล้ว และก่อให้เกิดปัญหาราษฎรในพื้นที่เป็นอันมาก เพราะฉะนั้นถ้าหากว่ายังมีการอพยพชาวม้งจากด้ากระบอ เข้ามาอยู่ในพื้นที่อีก ก็เกรงว่าปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ถึงวิถีความเป็นอยู่ของราษฎรและความสงบเรียบร้อยภายในจังหวัดตากเป็นอันมาก จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง จึงต้องขอกราบเรียนถามว่า 1. รัฐบาลมีนโยบายและเหตุผลอย่างไร ที่จะย้ายชาวม้งซึ่งเคยอาศัยอยู่ที่วัดด้ากระบอ จังหวัดสระบุรี ให้ไปอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ในเขตชายแดนจังหวัดตาก 2. รัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงกลาโหม กำลังศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างละเอียดและรอบคอบแล้วหรือไม่ว่าการย้ายชาวม้งให้ไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากในขณะนี้ จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่นปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหารากหญ้าพื้นที่ทำกิน แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ระหว่างชาว

มั่งที่ย้ายไปอาศัยอยู่ใหม่ กับราษฎรชาวไทย และชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แต่เดิม ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อน แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากแต่เดิมนั้นได้ และหากผลการศึกษาปรากฏว่าการย้ายชาวมั่งในครั้งนี้ เกิดผลกระทบปัญหาทางด้านต่าง ๆ มากแล้วรัฐบาลมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านมีแผนการณที่จะจัดทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจชัดแจ้งโดยทั่วไป ภายในจังหวัดตากหรือไม่ ข้อที่ 3. ข้อสุดท้าย การย้ายชาวมั่งในครั้งนี้ส่วนใหญ่จำนวนประมาณ 13,617 คน ย้ายไปอยู่ที่ศูนย์อพยพเก่า บ้านนาโพ จังหวัดนครพนมแล้ว เหตุใดรัฐบาลจึงไม่ย้ายชาวมั่งทั้งหมด ซึ่งตามความเข้าใจคิดว่า ชาวมั่งเหล่านี้ที่มาจากอาศัยอยู่ที่วัดถ้ำกระบอกนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวมั่งที่มาจากประเทศลาว แล้วไปอยู่ที่อเมริกาแล้วถูกส่งตัวกลับมา ให้ไปอาศัยอยู่ที่ศูนย์อพยพดังกล่าว เหตุใดจึงต้องแยกชาวมั่งอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนประมาณเพียง 1,200 คน ให้มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากด้วย แล้วนอกเหนือไปจาก 1,200 นี้แล้วเนี่ย ท่านคิดว่าจะมีการอพยพเพิ่มเติมในภายหลังอีกหรือไม่ จึงขอความกระจ่างจากท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ได้กรุณามาประชุมในวันนี้ด้วย

พลเอกชวลิต ตอบ : กระผมพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี ขออนุญาตเพื่อความเข้าใจอันดี ขออนุญาตใช้เวลาสักนิดหนึ่งเพื่อตอบคำถาม 3 ข้อ พร้อมกันไป เรื่องแรกคือต้องเล่าถึงเรื่องความเป็นมาก่อนเพื่อให้ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้กรุณาได้รับทราบ ถึงความเป็นมาจริง ๆ เมื่อปี 2500 ผมยังมีแม่ชีคนหนึ่งชื่อแม่ชีเมี้ยน ปานจันทร์ เป็นผู้ที่อยู่ถ้ำสงฆ์ วัดถ้ำกระบอก ได้สุดศัไปในภาคเหนือก็ได้ไปช่วยเหลือคนในภาคเหนือคือผู้ที่เป็นชาวเขา โดยอย่างยิ่งเผ่ามั่งให้หายจากการติดยาเสพติดเป็นจำนวนมากก็เป็นทีไว้วางใจและเป็นทีเชิดถือของชาวมั่ง แม่ชีเมี้ยนมีครอบครัวมีลูกเป็นพระอยู่ 2 รูปด้วยกัน คือพระจำรูญ ปานจันทร์ กับพระเฉลิม ปานจันทร์ พระจำรูญ ปานจันทร์ และพระเฉลิม ปานจันทร์ ก็ได้ดำเนินการในลักษณะอย่างนี้มา ใช้ที่พักสงฆ์ วัดถ้ำกระบอก เป็นที่บำบัดยาเสพติด แล้วก็ให้มีอาชีพแก่พวกชาวมั่ง ก็ดำเนินการอย่างนี้มาเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้รับรางวัลแมกไซไซ เป็นต้น ชาวมั่งก็รับทราบก็หลงใหลกันมาในพื้นที่นี้ ในปี 2535 – 2536 ได้มีการปิดค่ายอพยพที่เป็นค่ายอพยพซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขาหรือชาวมั่ง ที่จังหวัดเลย (ที่ปากชุม) จังหวัดพะเยา

มีการตรวจสอบชาวมั่งที่พักสงฆ์ ถ้ำกระบอก มีด้วยกันทั้งสิ้น 6,000 คนเท่านั้น และอีก 5 ปีให้หลัง คือปี 2541 ปรากฏว่าชาวมั่งที่วัดถ้ำกระบอกได้เพิ่มเป็น 13,800 กว่าคน จะเห็นได้ว่าเพียง 5 ปี จำนวนมั่งที่ถ้ำกระบอกเพิ่มขึ้น และผมขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานและสมาชิกผู้ทรงเกียรติว่าถึงปัจจุบันนี้ชาวมั่ง ที่ถ้ำกระบอกไม่ได้เพิ่มขึ้น ยังมีตัวเลขอยู่ที่ 13,000 กว่า เรื่องที่ 2 คือเรื่องการดำเนินการของรัฐบาล หลังจากที่เกิดเหตุที่มีการหลั่งไหลของชาวมั่งเข้ามาอยู่ชองในศูนย์กลางของประเทศ ถือว่าเป็นศูนย์กลางของประเทศ และเป็นอันตรายมาก และมีการบวนการ

3

ต่าง ๆ ที่เข้าไปแอ่นแอ่ง แล้วก็ดำเนินการกันในที่พักสงฆ์ ถ้ากระบอกลง อย่างมาก ไม่ว่าเป็นกระบวนการค้าผู้หญิง ค้ายาเสพติด กระบวนการค้าแรงงานเถื่อน และเรื่องอะไรต่าง ๆ อีกมากมาย มีปัญหาหนัก และรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามแก้ไขมา ในปี 2537 ท่านนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้มีมติคณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงมหาดไทยให้โยกย้ายม้งทั้งหมดที่มีจำนวน 13,000 กว่าคน จากที่พักสงฆ์ วัดถ้ากระบอกลง ไปอยู่ที่บ้านนาโพ จังหวัดนครพนม แต่การโยกย้ายนั้นไม่สามารถกระทำได้ งบประมาณที่ขอตอนนั้นหรือที่ให้อีกตอนนั้นประมาณ 75 ล้านบาท สำนักงานประมาณก็ไม่มีงบประมาณให้ ให้ได้เพียงครึ่งเดียว แต่ปัญหาที่มีก็คือว่า ที่บ้านนาโพ จังหวัดนครพนมนั้น ยังมีคนลาวอพยพเหลืออีก 6,000 คน พื้นที่มีเพียง 200 กว่าไร่เท่านั้นเอง ก็เลยติดค้างกันมาจนถึงทุกวันนี้ วันนี้เมื่อปี 2543 อีกครั้งหลังจาก 6 ปีให้หลัง ท่านนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นคนเดิมนั่นเอง คือคุณชวน หลีกภัย ก็ได้ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับม้งที่พักสงฆ์ ถ้ากระบอกลง โดยให้ท่านผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานในการดำเนินการ โดยมีกรรมการดำเนินการกันมา จนกระทั่งเมื่อปี 2544 ซึ่งรัฐบาลใหม่ไม่ได้เข้ามา ก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ และมีที่ว่ามีลักษณะว่าจะเกิดปัญหาทวีมากขึ้นมากขึ้น ก็เกิดความหนักใจกับพี่น้องชาวสระบุรี และปรากฏว่าม้งที่พักสงฆ์ ถ้ากระบอกลง ก็ได้ขยายตัวออกไปในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ อีกมาก คงจะเห็นว่าเป็นอันตรายมาก ตรงนี้เป็นศูนย์กลางของประเทศ และเมื่อรัฐบาลใหม่เข้า

กระบวนการในฐานะที่เป็นรองนายกรัฐมนตรี ดูแลเรื่องความมั่นคง ก็เห็นว่าปัญหาดังนี้ถ้าจะมอบให้กองบัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ดำเนินการไปตามคำสั่งท่านนายกรัฐมนตรี 43 คงไม่บรรลุผลสำเร็จแน่ ก็เลยได้ก้าวเข้ามาเพื่อดำเนินการในเรื่องพวกนี้เอง เรื่องนี้ก็ได้มีการประชุมกัน 4-5 ครั้งด้วยกัน ครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณเดือนกันยายนที่ผ่านมา ปี 2545 และกำหนดนโยบายละเอียดเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ ข้อที่ 1 คือว่าเราแบ่งคนม้งที่อยู่ในที่พักสงฆ์ ถ้ากระบอกลงออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน เพื่อให้สะดวกต่อการดำเนินการและจัดการต่อไป

ประเภทที่ 1 เป็นม้งซึ่งเคยถูกใช้งานโดยหน่วยความมั่นคงของชาติ เป็นม้งที่พูดกันง่าย ๆ ว่ากองทัพก็ตี ตำรวจก็ตี ได้เคยใช้ม้งพวกนี้มา มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 200 ครอบครัว มีอยู่อยู่ 1,441 คน ม้งพวกนี้เป็นม้งซึ่งเข้าอยู่ในชายงานที่จะได้รับการช่วยเหลือให้มีสถานภาพ พุดง่าย ๆ คือให้เป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย นี่ก็เป็นม้งประเภทที่ 1

ม้งอีกประเภทหนึ่ง เป็นม้งประเภทที่ 2 คือม้งไทย ที่หนีมาจากทางภาคเหนือและเป็นคนไทย วันนี้จากการสำรวจเหลือคนเดียว ก็คงจะไม่ต้องไปดำเนินการอะไรมา

ม้งกลุ่มที่ 3 ตรงนี้เป็นม้งที่มีปัญหาหนัก คือม้งที่มาจากลาว รวมด้วยกันทั้งสิ้นประมาณ 12,000 คน แล้วก็มีม้งที่ลาวก็ไม่ยอมรับ ไม่มีใครรับ UNHCR ที่เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพก็ไม่ยอมรับ ไม่มีประเทศไหนรับเลย ประเทศไทยต้องแบกภาระอยู่ตรงนี้ อันนี้หมายถึงถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาจนถึงวันที่ 6 กันยายน 2545 ที่ผ่านมา

และม้งประเภทที่ 4 คือม้งที่เรียกตัวเองว่าม้งแต่ไม่ใช่ม้ง คือผู้ที่แอบแฝงเข้าไปในนั้นและก็ทำมาหากินทุกอย่าง จากการสำรวจและลงทะเบียนไว้ทั้งหมด 207 คน ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ทั้งหมดนี้คือข้อที่ 1 คือการแบ่งสภาพคนม้งทั้งต้นที่อยู่ในที่พักสงฆ์ ถ้ากระบอก และแบ่งเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ต้องมีการดำเนินการ และการดำเนินการกลุ่มที่ 1 จำเป็นที่จะต้องหาที่อยู่ให้อาศัยให้เขา เพราะว่าท่านประธานที่เคารพก็รู้ว่าอยู่ที่สระบุรีก็คงจะไม่ได้แน่ อยู่กันมานาน และสะสมกันเป็นอิทธิพลที่ค่อนข้างจะรุนแรงมาก ในกลุ่มที่ 1 ก็มีการคิดกันว่าจะไปอยู่ที่ไหนดี ก็เลยมอบให้กองทัพบกเป็นหน่วยที่ดูแลเรื่องพวกนี้ โดยไปหาที่โดยที่เราเองว่าย่างทางด้านตะวันตกของประเทศนี่น่าจะเป็นพื้นที่ที่พอจะมีอยู่บ้าง และใช้ได้ไหม และพื้นที่อื่น ๆ ด้วย ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะพื้นที่ด้านตะวันตกของประเทศ หรือในพื้นที่จังหวัดตากเท่านั้นเอง กองทัพบกก็ออกไปดำเนินการ โดยร่วมกับกองทัพอากาศที่ 3 ก็ดี ทั้งนายอำเภอในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพบพระ อุ้มผาง ท่าสองยาง และก็ไม่พูดกันรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของป่าไม้ด้วย และไปดูกันเมื่อปลายเดือนตุลาคมที่ผ่านมาเอง ไปดูและไปถามที่น้องประชาชนต่าง ๆ วันนี้กองทัพบกรายงานมาว่าพื้นที่อยู่ 3 พื้นที่พื้นที่แรกที่สุดเราเรียกพื้นที่บริเวณถ้ำอุลู่ อยู่อำเภอท่าสองยาง

ท่านประธานคงดูแล้วคงนึกออก ถนนจากตากไปทางตะวันตกไปแม่สอดถ้าเลี้ยวไปเป็นท่าสองยาง และลงมาเป็นพบพระ และอุ้มผาง ก็มีพื้นที่อยู่ 3 พื้นที่คือ ถ้ำอุลู่ บ้านมอเกอ แล้วอีกพื้นที่หนึ่งก็คือบ้านหนองหลวงเราเห็นว่าพื้นที่ 3 พื้นที่นี้น่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม การพิจารณาหรือการไปตรวจสอบ และการตรวจสอบกับพี่น้องประชาชนยังอยู่ในระดับนี้เท่านั้นเอง ก็แน่นอนที่สุดว่าจะทำอะไรนั้นต้องถามผ่านพี่น้องประชาชนว่าเขาคิดกันอย่างไรแล้วก็ต้องทำความเข้าใจ ถ้าทำความเข้าใจกันไม่ได้ก็ต้องมีการปรับการในเรื่องของแผน เดียวนี้ยังอยู่ในขั้นตอนของการตรวจสอบและอยู่ในขั้นตอนของการทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชน

เหตุที่ไม่สามารถที่จะเอาไปอยู่ที่บ้านนาโพได้รวมกับที่เหลือน้อยอีก 12,000 คนได้นั้นเพราะว่าประเทศลาวหรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวข้ออ้างที่จะหวังให้รวมมากต่อกระบวนการหรือต่อสมอบกลุ่มนี้ก็เลยมีความจำเป็นจริง ๆ ที่เราควรจะต้องมาดำเนินการเพราะสถานการณ์เราก็กำหนดยากอีกกลุ่มที่เป็นม้งลาว 12,000 คนที่เป็นม้งลาวแล้วก็ดำเนินการกัน และก็มีมีความจำเป็นที่จะต้องออกจากสระบุรี ถามว่าจะไปไหนมีทางเดียวก็คือกลับไปบ้านนาโพ กลับไปอยู่ตรงนั้นเพื่อทำให้ประเทศลาวประเทศอื่น ๆ นั้นไม่ต้องรับผิดชอบอย่างใดกรณีได้ติดต่อกับประเทศลาวแล้วโดยผ่านการประชุมคณะกรรมการ JC หรือคณะกรรมการร่วมระหว่างประเทศไทยกับลาวเมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา มีการเสนอเรื่องนี้ในคณะกรรมการ JC ซึ่งเป็นการเป็นการประชุมที่เวียนจันทน์ เค้ายอมรับว่าเป็นเรื่องภายในของประเทศไทย และไม่ยอมรับว่าพวกนี้เป็นคนลาว นั่นก็คือสิ่งที่เราได้รับ แต่ว่าเมื่อเค้ายอมรับว่าเป็นเรื่องเป็นกิจการภายในของเรา เราก็ต้องเอาไว้ตรงนั้น

5

การเข้าไปให้ทรงงานก็มีปัญหา บ้านนาโพธิ์ไม่ไปพื้นที่ใหญ่โตมีแค่ 200 กว่าไร่ และก็ยังมีปัญหาที่ต้องต้องเกรงใจเขาที่น้องจังหวัดนครพนมด้วยให้มีความเข้าใจ และก็มีเรื่องของการดำเนินงานกันมาจนถึงวันนี้ วันที่ 13 ธันวาคมที่จะถึงนี้จะมีการหารือกัน กระผมจะพบกับ ท่านเอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำประเทศไทย เพื่อจะเจรจากันในเรื่องนี้ ผมจะพยายามทำให้ได้ภายในวันนี้ เพราะเป็นสิ่งที่มีความจริงจังอยู่นั่นก็คือสิ่งที่เราทำโดยเปิดเผย และสามารถจะโยกย้าย 200 ครอบครัว 1,441 คน ไปตรงนี้ได้ แต่จะไปอยู่ตรงไหนนั้นต้องขอทราบเรียนท่านประธานและสมาชิกผู้ทรงเกียรติว่าเจ้าหน้าที่ของเรา กำลังดำเนินการกันอย่างเร่งรีบ ทั้งหมดนี้ก็จะเป็นการตอบคำถามทั้ง 3 ข้อของท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ เว้นแต่ท่านจะมีปัญหาอื่นที่จะ ชักถาม

พี่ตูนท่าน ส . ว พนิต ตอบ : ท่านประธานที่เคารพ ต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรองนายกรัฐมนตรี และต้องกราบขออภัยด้วยที่เมื่อกี้ได้กล่าวชื่อตำแหน่งของท่านผิดไป เพราะที่จริงแล้วสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ถึงอย่างไรก็ตามแต่ เท่าที่ผมได้ฟังจากท่านรองนายกฯ แล้ว ก็เกิดความสบายใจขึ้นมาได้เพียงแค่ระดับหนึ่งเท่านั้นเอง เพราะสาเหตุที่ท่านได้กรุณาชี้แจงได้รู้สึกรวยังอยู่ในระหว่างขั้นตอนของการศึกษาและยังจะต้องมีการดำเนินการต่อไป แสดงว่าทางรัฐบาลเองยังไม่ได้ตัดสินใจเด็ดขาด และจากความเข้าใจของผมที่ได้ฟังจากท่านนี้ คือว่า กลุ่มชาวม้ง จากถ้ำกระบอกที่ทางรัฐบาลได้ไปทางกระทรวงกลาโหม ท่านรองนายกฯ ดูแล้วรับผิดชอบ ตัวชี้ว่าจะเอาไปอยู่ที่ในเขตจังหวัดตาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือที่แม่ลู่ลู่ ที่ม่อเกอ ที่หนองหลวง 3 อำเภอในสี่กะวันตก จังหวัดตากอันนี้ท่านยังไม่ได้มีการตัดสินใจเด็ดขาดแน่นอนลงไปว่า จะเป็นไปที่ไหน และชาวจังหวัดตากใน 3 พื้นที่ ที่มาร้องเรียนกับผม เค้าจะได้สบายใจว่าทางรัฐบาลคงจะไม่ตัดสินใจโดยพลการ และคงจะได้มีการศึกษา และคงจะได้มีการปรึกษาหารือกับราษฎร ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีเสียก่อน อนึ่งกระผมอยากมีคำถามที่จะเรียนถามต่อไปว่า สำหรับ 1,441 คน ที่เป็นม้งประเภทแรกตามที่ท่านได้กรุณาเล่าให้ฟังดูแล้วเหมือนกับว่าชาวม้งเค้าได้ช่วยเหลือทางด้านความมั่นคง เพราะฉะนั้นจึงอยากเรียนถามตรง ๆ เลยก็คือว่า คนเหล่านี้คือทหารใช่หรือไม่ ของนายพลจันเป่า ในที่สุดแล้วหลังจากสงครามเวียดนามจบสิ้นลงแล้วคนเหล่านี้ได้ถูกอพยพไปอยู่ที่อเมริกา ตามข้อมูลเท่าที่กระผมทราบมา แต่พอไปแล้วอยู่ไม่ได้มีปัญหาต้องกลับมา ฉะนั้นจึงใคร่ขอเรียนถามว่าชาวม้งเหล่านี้โดยสถานภาพแล้วเค้าเป็นควมมีสัญชาติหรือไม่ แล้วจากการที่กลับมาจากอเมริกามาอยู่ที่ถ้ำกระบอกเนีย ใครเป็นผู้จัดแจง ให้เค้าอยู่ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ที่ท่านเองก็ให้เอชซี

ถึงไปแล้ว ก็คือ UNHCR ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการที่จะนำม้งจำนวน 1,441 คน อพยพไปอยู่ที่ จังหวัดตากแค่ไหนเพียงไร กระผมขอเรียนถามตรงนี้เพื่อความชัดเจน

พลเอกชวลิต ตอบ : ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ก่อนที่จะตอบปัญหาท่าน สมาชิกผู้ทรงเกียรติขออนุญาตเพื่อความสบายใจ ที่กระผมไม่ได้พูดอีกทางหนึ่งก็เพราะอย่างนี้ อยากให้ไปมีผลกระทบ ผมคิดว่าถ้าเราสามารถจะให้สถานภาพซึ่งเท่าเทียมกันที่จะให้สถานภาพ อย่างเช่นว่าจีนฮ่อในภาคเหนือที่เราเคยให้สถานภาพ ก็เคยช่วยเหลือทางด้านความมั่นคง ดังนั้น มันมีเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือ งบประมาณนี้ต้องเป็นมติคณะรัฐมนตรีเป็นพิเศษ ไม่สามารถ จะให้สถานภาพ โดยการให้กรมการปกครองกำหนดให้เป็นบุคคลที่อยู่ในที่สูง เพราะว่าการกำหนด ให้เป็นบุคคลที่อยู่ในที่สูงจะต้องทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้ล่วงหน้า แต่เนื่องจากเรา ไม่ได้เอง ก็ต้องไม่มีหลักฐานพอ เพราะฉะนั้นจึงต้องขอมติของคณะรัฐมนตรีเป็นพิเศษในการ กำหนดสถานภาพ ให้เป็นบุคคลต่างด้าวที่ได้ใบถูกต้องตามกฎหมาย ผมคิดว่าถ้าเราทำตรงนี้เสร็จ ซึ่งต้องทำให้ทัน คิดว่าพรุ่งนี้คงจะขอไปอยู่กับญาติพี่น้องของตนเอง ซึ่งวันนี้มีการกระจัดกระจาย ออกไปมากพอสมควรแล้ว คิดว่าเค้ามีญาติพี่น้องที่อยู่ในเมืองไทยมากพอสมควรเลย คิดว่ามี จำนวนน้อยมากที่ไม่สามารถแสวงหาหนทางไป ซึ่งคงจะแก้ไขปัญหา นี่ก็เป็นประเด็นที่กระผมไม่ได้ กราบเรียน หรือตอบคำถามของท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ท่านประธานที่เคารพ พวกนี้ไม่ได้เป็น ม้งที่มาจากสหรัฐว่า ส่วนใหญ่มาน้อยมากและมาประเดี๋ยวเดียวคงจะไม่มีใครจากสหรัฐาสหรัฐ อย่างดีและมาอยู่เมืองไทยที่ไม่มีสัญชาติ ส่วนใหญ่ก็มาเอาเงินทองมาช่วยเหลือกันบ้าง มาอยู่เพื่อ อบรมเค้าบ้างอะไรต่าง ๆ ซึ่งเราพยายามจะจัดอยู่ ไม่ให้สิ่งนี้เกิด เพราะฉะนั้นตอบคำถามว่ามี สัญชาติไหม กระผมดูแล้วส่วนใหญ่ไม่มีสัญชาติ อีกประเด็นหนึ่งก็คือการจัดการปัญหาที่ถ้า กระบอกกิติ การจะโยกย้ายไปอยู่ที่จังหวัดตากกิติ ตามว่า UNHCR มาเกี่ยวข้องไหม คำตอบคือไม่มี ไม่ได้มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องเลย

จดหมายจากนายประชา โกษา
ถึงพลเอกสนั่น เศวตเศรนี

วันที่ 23 สิงหาคม 2541

เรียน พลเอก สนั่น เศวตเศรนี

เรียน พลเอก สนั่น เศวตเศรนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีรายชื่อผู้ร่วมปฏิวัติไทย 41 ฉบับ

ข้าพเจ้า นายประชา โกษา พลเรือนสามัญ ได้เรียน
เพื่อขอทราบการ เพื่อดูความมั่นคงของประเทศไทย มาตั้งแต่ปี พ.ศ.
2538 - พ.ศ. 2539 ได้เรียนถึงคุณสร้อย อรรถสิทธิ์ ปรมาภรณ์
กองพัน เขาร่วมปฏิวัติไทยกับ คุณสร้อยที่พม่าครั้งที่ 3 สำหรับการปราบ
ปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งคุณสร้อยนำผู้ก่อการร้าย
มาลงยังค่ายทหารไทย เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยแล้ว ทางตำรวจ
สันติบาล พล.ต.อ. น. พ.ต.อ. จ. ปร. 5 เรียงแถว จ. เรียงแถว
เมื่อปี พ.ศ. 2524 และ เรียงแถวในกรมตำรวจ เป็นเหตุความขัดแย้งระหว่าง
ประเทศ กรณีส่งตำรวจ 3 คนมาที่ 0. บ้านโศก จ. อุตรดิตถ์ เมื่อปี
พ.ศ. 2527 และ กรณีส่งตำรวจ 3 คนมาที่ 0. บ้านโศก จ. อุตรดิตถ์ เมื่อปี
พ.ศ. 2531 จนต้องส่งตำรวจไปอยู่ในค่ายทหาร
นอกจากนี้ ข้าพเจ้า พลเรือนสามัญ ปฏิวัติไทยกับ จ. ปร.
กับฝ่ายของทหารไทย กระทำการไปเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศไทย
ไทย ยังขอส่งกับ แผนการปกครอง คอมมิวนิสต์ ซึ่งกำลังพยายาม
ลี้ภัยเข้าสู่อเมริกาและยุโรปโดยไม่เห็นด้วยไว้ เพื่อรักษาไว้
การปกครอง แบบระบอบประชาธิปไตยในทุกรัฐบาลเช่นเดียวกับที่มีอยู่ใน
ประเทศไทยทุกวันนี้

ในการนี้ ข้าพเจ้าขอเรียนขอให้คุณสร้อย เป็นผู้ร่วม
ยืนยันว่าตรงต่อหน้านี้เป็นอดีตผู้ร่วมปฏิวัติไทยจริง

นายประชา โกษา

ตามคำสั่งของกองบัญชาการ - ขอแสดงความนับถือ

พล.ต.อ. น. พ.ต.อ. จ. ปร. 5
(ชื่อ พล.ต.อ. น. พ.ต.อ. จ. ปร. 5)
23 ส.ค. 41

นาย
<ประชา โกษา>

หนังสือจากกรมการปกครอง ถึงผู้ว่าราชการจังหวัด 20 จังหวัด

ด่วนมาก

ที่ นท 0310.1/ว 2506

กรมการปกครอง

ถนนชัยวงศ์ โทร 10200

8 ตุลาคม 2542

เรื่อง การแจ้งย้ายเข้าของมิ่งวงศ์ดำรงะนอก

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน พะเยา ตาก
สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิจิตรโลก เพชรบูรณ์ เลย ชัยภูมิ กาฬสินธุ์
อุดรธานี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ด้วยในขณะมีรัฐบาลมีนโยบายที่จะให้มิ่งวงศ์ดำรงะนอกที่วัดดำรงะนอก จังหวัด
สระบุรี ย้ายกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิมตามที่เคยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ 20
จังหวัด โดยขณะมีสำนักทะเบียนที่ระดับเทศบาลตำบลพระบาทราชบุรี ได้จดทะเบียนแจ้งย้าย
(ท.ร. 7) ให้กับมิ่งวงศ์ดำรงะนอกเดินทางย้ายกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม แต่เมื่อมิ่งวงศ์ดำรงะนอกไป
ขอแจ้งย้ายเข้าในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่ไม่มีชาวเขาอาศัยอยู่ 20 จังหวัด บางอำเภอ / กิ่งอำเภอ
ไปขอรับการย้ายเข้าของมิ่งวงศ์ดำรงะนอก

กรมการปกครองขอเรียนว่า มิ่งวงศ์ดำรงะนอกที่อาศัยอยู่ที่วัดดำรงะนอก อำเภอ
พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ตัวเขาใหญ่จะเป็นชาวเขาที่เดิมเคยอาศัยอยู่ใน 20 จังหวัดที่เป็น
ที่ยากของชาวเขา แต่ได้กลับมาหาถิ่นหรือถูกผลักดันให้มาทำงานที่จังหวัดสระบุรีหรือใกล้เคียง
และมาอาศัยอยู่ที่วัดดำรงะนอกจนกลายเป็นชุมชนใหญ่ และก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทางการ
โดยจังหวัดสระบุรีมิได้เป็นจังหวัดที่อยู่อาศัยของชาวเขา และรัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ชาวเขา
หรือมิ่งวงศ์ดำรงะนอกกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม และแยกแยะมิ่งวงศ์ดำรงะนอกไปประเทศออกไป
เพราะฉะนั้นจึงให้จังหวัดแจ้งการให้อำเภอ / กิ่งอำเภอ / เทศบาล เมื่อได้รับการแจ้งย้ายเข้าของ

สำเนาถูกต้อง

(นายสมโภช จำปีเพ็ชร)

หัวหน้างานทะเบียนราษฎร

/ ถึงวัดดำรงะนอก ...

- 2 -

มีงัดคำกระบอกแล้วให้ดำเนินการรับย้ายเข้าไว้ทุกราย เพื่อให้มีทั้งที่อาศัยอยู่ที่วัดถ้ากระบอก
มาบอกไปจากเจ้าวัดสระบุรี
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้ท่านขอ / กิ่งอำเภอ / เทศบาล นือปฏิบัติ
โดยเคร่งครัด

ขอแสดงความนับถือ

(นายเอกชัย โมกษะเวส)
ปลัดอำเภอ ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

สำเนาถูกต้อง

(นายสมโภช จำปีเพ็ชร)
หัวหน้างานทะเบียนราษฎร

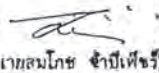
เรียน เจ้าหน้าที่ย้ายของ (ประจำตำบลท่าวาสุ)

-เนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะให้ชาวม้งย้ายออกจากจังหวัด
สระบุรี เพื่อกลับภูมิลำเนาเดิม (20 จังหวัด)

-หนังสือกรมการปกครองฉบับนี้ มีความหมายรวมถึง ให้ชาวม้ง
สามารถเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม 20 จังหวัด (ซึ่งจังหวัดดังกล่าว -
เป็นจังหวัดที่หักออกของบุคคลบนพื้นที่สูง ความประกาศของกระทรวงมหาดไทย
นอกเหนือจากภูมิลำเนาเดิมตามหนังสือรับรองการเดินทาง

-จึงเรียนมาเพื่อทราบ และเป็นการประสานงาน หากมีข้อขัดข้อง หรือ
สงสัย กรุณาติดต่อ ฝ่ายทะเบียนชนกลุ่มม้ง สำนักทะเบียนกลาง
กรมการปกครอง โทร. 02-2813121 หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาล -
ตำบลสระบุรี โทร. 036-267111-3

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนราษฎร
โทร/โทรสาร (02) 2813121

(นายสมโภช จำปีเพ็ชร)

ผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลสระบุรี

หนังสือจากสำนักกราชเลขธิการ ถึงนายอัศวิน เบิร์ด

ที่ รล ๐๐๐๙.๕/๑๖๒๒๑

ถึง นายอัศวิน เบิร์ด

ตามที่ท่านทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ความว่า อยู่ที่
มูลนิธิชาวไทยภูเขา ดันนเรศวร เลขที่ ๓๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับขามังกลุ่มที่ ๑ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักกราชเลขธิการได้รับเรื่องไว้แล้ว จึงแจ้งมาเพื่อทราบชั้นหนึ่งก่อน

กองนิติการ

โทร. ๐๒ ๒๒๕๓๕๕๗ ตีข ๓๔๐๕, ๓๔๐๖

⇒ มอบให้ดูแล ฝ่ายกฎหมาย

١١١

สำนักงานเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

$$\frac{1}{180} \left(2\pi^2 R^2 + 2\pi R^2 \ln \frac{R}{r_0} - \frac{\pi R^2}{2} \right) = \frac{\pi R^2}{90} \left(2 + 2 \ln \frac{R}{r_0} - \frac{1}{2} \right)$$

Der Qualitätsmanagementprozess

วันที่ ๒๕/๐๕/๖๕ ณ กรุงเทพมหานคร (๒๕/๐๕/๖๕) ลงนามที่ ๕๖ นิคมฯ ๒๕๔๔

ด้วย ฉะนั้นจึงมี **มัลล (Mallak Sinc)** ปะธานมูลนิธิธรรมาโฆฏะเวา ตั้งอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร เลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลโปงเลาะ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลาใหม่ มูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ความว่า โดยที่ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๖ เห็นชอบให้ชาวม้งกลุ่มที่ ๑ ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้รับสัญชาติไทย ต่อมาชาวม้ง กลุ่มที่ ๑ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จก. ทตท. พระพุทธบาท ผลักดันให้ออกจากที่พักถล่มมีถ้ำกระบอกมาอาศัยอยู่ชั่วคราว ที่ภูมิลือ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแมริจจับกุมและตรวจค้นมุลลิสเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัสจำนวนมาก เห็นว่าชาวม้งกลุ่มดังกล่าวทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยและสังคมไทย จึงมีมติให้พิจารณาสถานะและดูแลเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และ ๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐. ๑๐๑. ๑๐๒. ๑๐๓. ๑๐๔. ๑๐๕. ๑๐๖. ๑๐๗. ๑๐๘. ๑๐๙. ๑๑๐. ๑๑๑. ๑๑๒. ๑๑๓. ๑๑๔. ๑๑๕. ๑๑๖. ๑๑๗. ๑๑๘. ๑๑๙. ๑๒๐. ๑๒๑. ๑๒๒. ๑๒๓. ๑๒๔. ๑๒๕. ๑๒๖. ๑๒๗. ๑๒๘. ๑๒๙. ๑๓๐. ๑๓๑. ๑๓๒. ๑๓๓. ๑๓๔. ๑๓๕. ๑๓๖. ๑๓๗. ๑๓๘. ๑๓๙. ๑๔๐. ๑๔๑. ๑๔๒. ๑๔๓. ๑๔๔. ๑๔๕. ๑๔๖. ๑๔๗. ๑๔๘. ๑๔๙. ๑๕๐. ๑๕๑. ๑๕๒. ๑๕๓. ๑๕๔. ๑๕๕. ๑๕๖. ๑๕๗. ๑๕๘. ๑๕๙. ๑๖๐. ๑๖๑. ๑๖๒. ๑๖๓. ๑๖๔. ๑๖๕. ๑๖๖. ๑๖๗. ๑๖๘. ๑๖๙. ๑๗๐. ๑๗๑. ๑๗๒. ๑๗๓. ๑๗๔. ๑๗๕. ๑๗๖. ๑๗๗. ๑๗๘. ๑๗๙. ๑๘๐. ๑๘๑. ๑๘๒. ๑๘๓. ๑๘๔. ๑๘๕. ๑๘๖. ๑๘๗. ๑๘๘. ๑๘๙. ๑๙๐. ๑๙๑. ๑๙๒. ๑๙๓. ๑๙๔. ๑๙๕. ๑๙๖. ๑๙๗. ๑๙๘. ๑๙๙. ๒๐๐. ๒๐๑. ๒๐๒. ๒๐๓. ๒๐๔. ๒๐๕. ๒๐๖. ๒๐๗. ๒๐๘. ๒๐๙. ๒๑๐. ๒๑๑. ๒๑๒. ๒๑๓. ๒๑๔. ๒๑๕. ๒๑๖. ๒๑๗. ๒๑๘. ๒๑๙. ๒๒๐. ๒๒๑. ๒๒๒. ๒๒๓. ๒๒๔. ๒๒๕. ๒๒๖. ๒๒๗. ๒๒๘. ๒๒๙. ๒๓๐. ๒๓๑. ๒๓๒. ๒๓๓. ๒๓๔. ๒๓๕. ๒๓๖. ๒๓๗. ๒๓๘. ๒๓๙. ๒๔๐. ๒๔๑. ๒๔๒. ๒๔๓. ๒๔๔. ๒๔๕. ๒๔๖. ๒๔๗. ๒๔๘. ๒๔๙. ๒๕๐. ๒๕๑. ๒๕๒. ๒๕๓. ๒๕๔. ๒๕๕. ๒๕๖. ๒๕๗. ๒๕๘. ๒๕๙. ๒๖๐. ๒๖๑. ๒๖๒. ๒๖๓. ๒๖๔. ๒๖๕. ๒๖๖. ๒๖๗. ๒๖๘. ๒๖๙. ๒๗๐. ๒๗๑. ๒๗๒. ๒๗๓. ๒๗๔. ๒๗๕. ๒๗๖. ๒๗๗. ๒๗๘. ๒๗๙. ๒๘๐. ๒๘๑. ๒๘๒. ๒๘๓. ๒๘๔. ๒๘๕. ๒๘๖. ๒๘๗. ๒๘๘. ๒๘๙. ๒๙๐. ๒๙๑. ๒๙๒. ๒๙๓. ๒๙๔. ๒๙๕. ๒๙๖. ๒๙๗. ๒๙๘. ๒๙๙. ๓๐๐. ๓๐๑. ๓๐๒. ๓๐๓. ๓๐๔. ๓๐๕. ๓๐๖. ๓๐๗. ๓๐๘. ๓๐๙. ๓๑๐. ๓๑๑. ๓๑๒. ๓๑๓. ๓๑๔. ๓๑๕. ๓๑๖. ๓๑๗. ๓๑๘. ๓๑๙. ๓๒๐. ๓๒๑. ๓๒๒. ๓๒๓. ๓๒๔. ๓๒๕. ๓๒๖. ๓๒๗. ๓๒๘. ๓๒๙. ๓๓๐. ๓๓๑. ๓๓๒. ๓๓๓. ๓๓๔. ๓๓๕. ๓๓๖. ๓๓๗. ๓๓๘. ๓๓๙. ๓๔๐. ๓๔๑. ๓๔๒. ๓๔๓. ๓๔๔. ๓๔๕. ๓๔๖. ๓๔๗. ๓๔๘. ๓๔๙. ๓๕๐. ๓๕๑. ๓๕๒. ๓๕๓. ๓๕๔. ๓๕๕. ๓๕๖. ๓๕๗. ๓๕๘. ๓๕๙. ๓๖๐. ๓๖๑. ๓๖๒. ๓๖๓. ๓๖๔. ๓๖๕. ๓๖๖. ๓๖๗. ๓๖๘. ๓๖๙. ๓๗๐. ๓๗๑. ๓๗๒. ๓๗๓. ๓๗๔. ๓๗๕. ๓๗๖. ๓๗๗. ๓๗๘. ๓๗๙. ๓๘๐. ๓๘๑. ๓๘๒. ๓๘๓. ๓๘๔. ๓๘๕. ๓๘๖. ๓๘๗. ๓๘๘. ๓๘๙. ๓๙๐. ๓๙๑. ๓๙๒. ๓๙๓. ๓๙๔. ๓๙๕. ๓๙๖. ๓๙๗. ๓๙๘. ๓๙๙. ๔๐๐. ๔๐๑. ๔๐๒. ๔๐๓. ๔๐๔. ๔๐๕. ๔๐๖. ๔๐๗. ๔๐๘. ๔๐๙. ๔๑๐. ๔๑๑. ๔๑๒. ๔๑๓. ๔๑๔. ๔๑๕. ๔๑๖. ๔๑๗. ๔๑๘. ๔๑๙. ๔๒๐. ๔๒๑. ๔๒๒. ๔๒๓. ๔๒๔. ๔๒๕. ๔๒๖. ๔๒๗. ๔๒๘. ๔๒๙. ๔๓๐. ๔๓๑. ๔๓๒. ๔๓๓. ๔๓๔. ๔๓๕. ๔๓๖. ๔๓๗. ๔๓๘. ๔๓๙. ๔๔๐. ๔๔๑. ๔๔๒. ๔๔๓. ๔๔๔. ๔๔๕. ๔๔๖. ๔๔๗. ๔๔๘. ๔๔๙. ๔๕๐. ๔๕๑. ๔๕๒. ๔๕๓. ๔๕๔. ๔๕๕. ๔๕๖. ๔๕๗. ๔๕๘. ๔๕๙. ๔๖๐. ๔๖๑. ๔๖๒. ๔๖๓. ๔๖๔. ๔๖๕. ๔๖๖. ๔๖๗. ๔๖๘. ๔๖๙. ๔๗๐. ๔๗๑. ๔๗๒. ๔๗๓. ๔๗๔. ๔๗๕. ๔๗๖. ๔๗๗. ๔๗๘. ๔๗๙. ๔๘๐. ๔๘๑. ๔๘๒. ๔๘๓. ๔๘๔. ๔๘๕. ๔๘๖. ๔๘๗. ๔๘๘. ๔๘๙. ๔๙๐. ๔๙๑. ๔๙๒. ๔๙๓. ๔๙๔. ๔๙๕. ๔๙๖. ๔๙๗. ๔๙๘. ๔๙๙. ๕๐๐. ๕๐๑. ๕๐๒. ๕๐๓. ๕๐๔. ๕๐๕. ๕๐๖. ๕๐๗. ๕๐๘

ที่ประชุมได้พิจารณาและเห็นชอบที่จะจัดตั้งคณะกรรมการขึ้น
ประกอบด้วย ๓ คน ดังนี้

22. 1997年10月1日起施行的《中华人民共和国行政处罚法》规定，行政处罚的种类有：警告、罚款、没收违法所得、没收非法财物、责令停产停业、暂扣或者吊销许可证、暂扣或者吊销执照、行政拘留等。其中，警告属于申诫罚，罚款属于财产罚，没收违法所得、没收非法财物属于没收罚，责令停产停业、暂扣或者吊销许可证、暂扣或者吊销执照属于资格罚，行政拘留属于人身罚。

[illegible]

(นายวิชาสา ภาวสิน) 30 มี.ย. 2543
 ราชเลขาธิการ

กองนิติการ
วันที่ ๐๖ มิถุนายน ๒๕๖๕
๒๕๖๕

รับ
พิมพ์/ทาน จิต
๑๕๖๖

ตัวหนา
ที่ รล ๐๐๐๙.๕/ ๑๖๒๖

สำเนาฉบับ

สำเนากระทรวงมหาดไทย

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๔

เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ ๑

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาฎีกาของ นายวิลลิส เบิร์ต (Mr. Willis Bird) ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๔

ด้วย นายวิลลิส เบิร์ต (Mr. Willis Bird) ประธานมูลนิธิชาวไทยภูเขา ตั้งอยู่ที่ คู่มวนเรศวร เลขที่ ๓๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ความว่า โดยที่ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบให้ชาวม้งกลุ่มที่ ๑ ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้ได้รับสัญชาติไทย ต่อมาชาวม้ง กลุ่มที่ ๑ วา.จำนำที่ตำรวจ จก. พตท. พระพุทธบาท นลัดต้นให้ออกจากที่พักสงฆ์ถ้ากระบอกมาอาศัยอยู่ชั่วคราว ที่มูลนิธิ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแมริมจับกุมและตรวจค้นมูลนิธิเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ทำให้ได้รับความเสียหายอย่างมาก เห็นว่าชาวม้งกลุ่มดังกล่าวทำคุณประโยชน์ให้แก่ ประเทศแต่กลับถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม อาหาร และ ยารักษาโรค ประสงค์ขอให้เร่งแก้ไขปัญหานี้ทุก ๆ ด้าน ความละเอียดดังกล่าวฎีกาที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นทางคลี่คลายปัญหาและมีข้อมูลหรือมีข้อคิดเห็น ประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง เพื่อจักได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อไป ทั้งนี้ ได้ส่งเรื่องให้ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง และสำนักข่าวกรอง แห่งชาติ พิจารณาดำเนินการแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาสา สารสิน)

ราชเลขาธิการ

30 ค.ย. 2548

กองนิติการ โทร. ๐๒ ๒๒๕๓๔๕๗ คห. ๓๔๐๕.๓๔๐๖

รับ
กษ./ชาน
คว
๒๕๔๘

ตำนานฉบับ
ตำนานมาก
ที่รล ๐๐๐๙.๕/ ๑๖๒๒

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๔

เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับชาวม้งกลุ่มที่ ๑

เรียน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาฎีกาของ นายวิลลิส เบิร์ด (Mr. Willis Bird) ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๔

ด้วย นายวิลลิส เบิร์ด (Mr. Willis Bird) ประธานมูลนิธิชาวไทยภูเขา ตั้งอยู่ที่ คัมในแควร์ เลขที่ ๓๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ความว่า โดยที่ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๒ เห็นชอบให้ชาวม้งกลุ่มที่ ๑ ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยได้รับสัญชาติไทย ต่อมาชาวม้ง กลุ่มที่ ๑ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จก. พลท. พระพุทธบาท ผลักดันให้ออกจากพื้นที่ลงม้งดำกระบอมาอาศัยอยู่ชั่วคราว ที่มูลนิธิ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่วังจับกุมและตรวจค้นมูลนิธิเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ทำให้ได้รับความเสียหายอย่างมาก เห็นว่าชาวม้งกลุ่มดังกล่าวทำคุณประโยชน์ให้แก่ ประเทศแต่กลับถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม อาหาร และ ยารักษาโรค ประสงค์ขอให้เร่งแก้ไขปัญหานี้ทุก ๆ ด้าน ความละเอียดดังสำเนาฎีกาที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากหน่วยงานคลี่คลายปัญหาและมีข้อมูลหรือมีข้อคิดเห็น
ประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง เพื่อจะได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

✓
(นายอาสา สารสิน) 30 ต.ย. 2548
ราชเลขาธิการ

กองนิติการ
โทร. ๐๒ ๒๒๕๓๔๕๗ ถึง ๓๔๐๕, ๓๔๐๖

รับ
รับ/ทราบ
ทูล
๒๕๔๔

কল্যাণকর

ตัวอักษร

අනුමතයෙන් යැයි

สำนักงานเขตบางกอก

ระบบบริหารงานฯ กษน, ๑๐/๒๐๐

୨୦ ଶିଶୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ

เรื่อง : ความยากจนและภัยพิบัติทางธรรมชาติกลุ่มที่ ๑

เขียน ผู้ชำนาญการด้านกิจการขององค์กร

ชื่อ: นางสาว ณัฏฐพร นามสกุล: นาค เลขที่: ๒๕ ปีที่: ๒๕ เดือน: ๒๕

ด้วย วอเลตสัน นีเวิร์ท (Mr. Willmet) ประธานมูลนิธิราชโอรสอูฐฯ ตั้งอยู่ที่ หัสนนครเว
เลขที่ ๑๑ หมู่ ๒ ตำบลโองมุง อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลนคร โดยที่
คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๖ เห็นชอบให้ราชโอรสอูฐฯ ๑ ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างจำ
เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรที่เกิดในประเทศไทยได้มีสัญชาติไทย ต่อมาราชโอรส กลุ่มที่ ๑
ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จก. ทต. พระพุทธบาท แฉกดันให้ออกจากที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอกมาอาศัยอยู่ชั่วคราว
ที่มูลนิธิ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแรมกันจุกและตรวจค้นมูลนิธิเมื่อวันที่ ๑๐
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ ทำให้ได้รับบาดเจ็บหลายอย่างมา เห็นว่าราชโอรสกลุ่มดังกล่าวทำคุณประโยชน์
ประเทศแล้ว จึงถูกปฏิบัติให้เสมือนว่าเป็นมิจฉาชีพ เนื่องจากมี ๒ มีวีรกรรมบาดเจ็บหนักจนต้องนั่งรถเข็น และ
ขาดโอกาสประกอบศาสนกิจในพระพุทธศาสนา ด้วย ความเลวร้ายดังกล่าวนี้สมควรที่หน่วยงานของรัฐมี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากพบการทุจริตการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น
โปรดกล่าวถึงคุณความดีให้ท่านได้รับ จนสมควรยกย่องที่จักได้กล่าวหาต่อท่านในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

உள்ளகத்திலிருந்து

(หมายเหตุ: สำหรับ)

ការស្រាវជ្រាវ

61 2.0. 2349

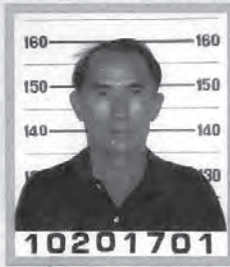
កងឯកតិការ

1977-80 ലെ ഇരുപതു വർഷത്തെ പട്ടിക കാണുക.

for
fixed/term rate
2000
Lester Off

ตัวอย่างบัตรที่ทางกองทัพบกออกให้ชาวม้งช่วยรบ

หน่วยเฉพาะกิจผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร
อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
บัตรประจำตัวชาวม้งในที่พักสงฆ์อำเภอกระบอก

เลขที่ 0034 ชื่อ นายเยี่ยซัว แซ่มัว เกิดวันที่ 1 มี.ค. 2486
ที่อยู่ 17 คุ่ม 2 บ้านลานตะไคร้ อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี

พันเอก.....
(กล้วย ลัวเที่ยง)

แผนกการหน่วยเฉพาะกิจผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร
อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

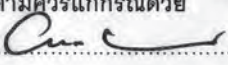
- 1.บัตรนี้สำหรับชาวม้ง เพื่อเป็นหลักฐานว่าพักอาศัยชั่วคราวอยู่ในพื้นที่
ที่พักสงฆ์อำเภอกระบอก
- 2.เมื่อพบชาวม้งผู้ถือบัตรนี้ เดินทางออกนอกพื้นที่อำเภอพระพุทธบาท
จังหวัดสระบุรี หรือผู้ใดเก็บบัตรนี้ได้ กรุณาติดต่อกับหน่วยเฉพาะกิจผสม
พลเรือน ตำรวจ ทหาร อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี โทร 036-227252
- 3.บัตรนี้หมดอายุ 31 ธันวาคม 2546

[บัตรรับรองตัวบุคคล]

ที่...๐๖๑/๒๕๓๒ ขอรับรองว่า

นายเยี่ยซือ แซ่มัว

เป็นผู้เคยช่วยเหลือการปฏิบัติการทางทหาร
กรณีการสู้รบที่บ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค
อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือตามควรแก่กรณีด้วย
ก็จักเป็นพระคุณยิ่ง พลเอก

(สนั่น เศวตเศรนี)

เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำแนะนำ

เลขที่บัตร...๐๖๑/๒๕๓๒

วันออกบัตร ...๔.../...ก.ค../๒๕๓๒

1. บัตรออกให้เพื่อรับรองว่า บุคคลผู้นี้ได้เคยช่วยเหลือการปฏิบัติการทางทหาร กรณีการสู้รบที่บ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
2. โปรดให้ความอนุเคราะห์ ☐ ในฐานะผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามควรแก่กรณีเท่านั้น

โปรดติดต่อหมายเลขโทรศัพท์ (๐๒) ๔๒๔-๑๒๖๑

หนังสือสั่งการจากสำนักทะเบียนกลาง ถึงผู้ว่าราชการจังหวัด

ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว จ ๗๖

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนสำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๖

๒๘ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง การแก้ไขปัญหาให้แก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มม้งตำบอง

เรียน นายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสรุปข้อมูลรายชื่อผู้ยื่นคำร้องขอคืนสถานภาพการบุคคลกรณีม้งตำบอง จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยสำนักทะเบียนกลาง ได้รับการร้องเรียนของกลุ่มม้งตำบอง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และบุตร ซึ่งได้ย้ายถิ่นที่อยู่กลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิมเป็นเวลานานแล้วตามนโยบายของรัฐบาล แต่เป็นการย้ายเฉพาะตัวบุคคลไม่ได้ส่งมอบทะเบียนประวัติให้สำนักทะเบียนปลายทางและไม่ได้ย้ายรายการทะเบียนราษฎร ทำให้รายการบุคคลซึ่งสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติให้อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ถูกเจ้าหน้าที่ออกจากรายการข้อมูลทะเบียนราษฎรเนื่องจากไม่มีความเคลื่อนไหวทางทะเบียน ทำให้ไม่สามารถย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน และก่อให้เกิดปัญหาต่อการกำหนดสถานะบุคคล นอกจากนี้ กลุ่มม้งส่วนใหญ่เมื่อพบว่ารายการบุคคลถูกเจ้าหน้าที่ออกจากรายการข้อมูลทะเบียนราษฎร ได้ไปดำเนินการตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ด้วยการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลขประจำตัวประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือไม่สามารถขอกำหนดสถานะและสิทธิได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้ ในขณะที่มีกลุ่มเดียวกันที่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๖ สามารถเข้าสู่กระบวนการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

สำนักทะเบียนกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่ากลุ่มม้งตำบองเป็นชนกลุ่มน้อยที่เคยได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและมีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ และมีนโยบายที่จะให้สถานะและสัญชาติไว้แล้ว แต่เมื่อมีการย้ายกลุ่มม้งตำบองกลับไปยังพื้นที่เดิมที่เคยอาศัยอยู่ใน ๒๐ จังหวัด ไม่ได้ดำเนินการแจ้งการย้ายทะเบียนประวัติและทะเบียนบ้านให้ตรงกับภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่จริง แต่กลับแนะนำให้กลุ่มม้งเข้าร่วมการสำรวจจัดทำทะเบียนในกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก เป็นเลข ๐ กลุ่ม ๘๙ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการกำหนดให้สถานะและสัญชาติได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อเป็นการเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่กลุ่มม้งให้สามารถเข้าสู่สิทธิในการขอมีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และขอมีสัญชาติไทยสำหรับบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทยได้ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว สำนักทะเบียนกลาง จึงจะคืนสถานภาพรายการบุคคลให้กับกลุ่มม้งที่เคยมีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ เลขประจำตัว ๑๓ หลัก เป็นบุคคลประเภท ๖ และ ๗ แต่ถูกเจ้าหน้าที่รายการบุคคลแล้วไปจัดทำทะเบียนประวัติให้ใหม่เป็นบุคคลประเภท ๐ ด้วยการคืนเลขประจำตัว ๑๓ หลักชุดเดิมให้ และจะดำเนินการย้ายรายการบุคคลไปยังสำนักทะเบียนที่เป็นภูมิลำเนาของผู้ยื่น

อนั้น เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความถูกต้อง จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่มีกลุ่มม้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ ให้ดำเนินการ ดังนี้

/๓. วันคล้ายวัน

๒ :

๓. รับคำร้องขอคืนสถานภาพรายการบุคคลสำหรับมีถิ่นที่อยู่นอกที่ที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้ที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แต่รายการบุคคลถูกจำหน่าย โดยเรียกตรวจเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย ทะเบียนบ้านบุคคลผู้มีสัญชาติไทย (ท.ร.๓๓) เอกสารซึ่งมีรูปถ่ายที่ทางราชการออกให้ ฯลฯ ตลอดจนสอบสวนผู้ร้องและบุคคลที่นำเชื่อถือ จำนวน ๓ คน เช่น บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้ปกครองท้องที่ กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ฯลฯ และเจ้าบ้านของบ้านหลังที่มีอาศัยอยู่ซึ่งจะต้องยินยอมให้ย้ายเข้า ให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของครอบครัวญาติ พี่น้องของผู้ร้อง ที่อยู่ปัจจุบันและเลขที่สำมะโนครัวปัจจุบัน ซึ่งเจ้าบ้านให้ความยินยอมให้ย้ายเข้า สาเหตุของการถูกจำหน่ายรายการบุคคล ได้รับการสำรวจเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลขประจำตัวประเภท ๐ กลุ่ม ๘๘ ที่สำนักทะเบียนโต เมื่อใด และได้เดินทางออกไปนอกประเทศไทยหรือไม่ ตลอดจนให้ถ้อยคำยืนยันตัวบุคคลและรับรองภาพถ่ายใบหน้าปัจจุบันของผู้ร้องด้วย

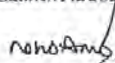
๒. กรณีบุคคลตามข้อ ๓ มีเลขประจำตัวประเภท ๐ กลุ่ม ๘๘ ซึ่งได้มาจากการสำรวจภายหลังการย้ายภูมิลำเนาไปจากสำนักสงฆ์ลำกระบอก ให้แจ้งบุคคลดังกล่าวดำเนินการยื่นคำร้องขอจำหน่ายรายการบุคคล ณ สำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๔ ก ก่อน แล้วจัดส่งเอกสารหลักฐานการจำหน่ายรายการบุคคลแนบมาพร้อมด้วย

๓. เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้สำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งนายทะเบียนรับรองสำเนาถูกต้อง รวมทั้งรวบรวมรายชื่อผู้ยื่นคำร้องจัดทำตามแบบสรุปข้อมูลส่งให้สำนักทะเบียนกลางเพื่อพิจารณาปรับปรุงรายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรต่อไป

๔. สำหรับบุคคลที่ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา ๒๓ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือกรณีอื่น และอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้มีอำนาจตามกฎหมายไม่จำเป็นต้องขอคืนสถานภาพรายการบุคคลเพื่อกลับไปใช้เลขประจำตัว ๑๓ หลัก หมายเลขเดิมก็ได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายคณเดช วัฒนรัฐ)

รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร. ๐-๒๗๔๑-๗๓๑๔-๒๐

โทรสาร ๐-๒๗๔๖-๔๕๐๖

แบบสำรวจข้อมูลรายเดือนผู้รับบริการสุขภาพจิตในจังหวัดขอนแก่น

สำหรับทะเล/ห้วงถิ่น

[illegible]

หมายเหตุ : สำนักระเบียงหลักภายในกรุงเทพมหานคร (พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง)

สงขลา

ผู้รายงาน

1

คำแถลง

คำสั่งจังหวัดตาก แต่งตั้งคณะกรรมการฯ

คำสั่งจังหวัดตาก

ที่ ๔๙๔/ ๒๕๕๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติในพื้นที่จังหวัดตาก

ด้วยจังหวัดตากร่วมกับมูลนิธิและองค์กรเอกชนต่างๆ นำโดยนายสันติพงษ์ มูลฟอง ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเครือข่ายเด็กและชุมชน ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของบุคคล ได้จัดประชุมเพื่อรับทราบสถานการณ์และร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งประกอบด้วย คนไทยดกสำรวจ ที่ไม่มีเอกสารหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน และบุคคลบนพื้นที่สูงที่เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข ๖ และเลข ๗ เพื่อให้ผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับสัญชาติไทย ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ หรือตามมาตรา ๗ ทวิ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติในพื้นที่จังหวัดตากบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงแต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะทำงาน ดังนี้

๑. คณะที่ปรึกษา

๑.๑ นางเดือนใจ ดีเทศน์	ประธานเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน
จัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล
จังหวัดเชียงราย	ประธานคณะที่ปรึกษา
๑.๒ นายมานะ งามเนตร์	คณะกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหา
สถานะและสิทธิของบุคคล
สิทธิเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ	ที่ปรึกษา
๑.๓ นายขุนทอง จอมประเสริฐ	ปลัดอำเภอ (จพง.ปค.ชำนาญการ)
อำเภอท่าสองยาง	ที่ปรึกษา
๑.๔ นายฉลองชัย อร่ามรุ่งโรจน์	ปลัดอำเภอ (จพง.ปค.ชำนาญการ)
อำเภอพบพระ	ที่ปรึกษา

๒. คณะทำงาน

๒.๑ ปลัดจังหวัดตาก	ประธานคณะทำงาน
๒.๒ นายสันติพงษ์ มูลฟอง	รองประธานคณะกรรมการโครงการคุ้มครอง
สิทธิเด็กไร้สัญชาติ
๒.๓ นายอินคำ ภูผาบุรุษย์	สารวัตรกำนัน หมู่ที่ ๓ ตำบลพระธาตุ
อำเภอแม่ระมาด
๒.๔ นายวิทยา ทิศทิพาพร	ผู้จัดการโครงการพัฒนาเด็กคริสตจักรพ่อนอ
หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด
๒.๕ นางสาวพรทิพย์ ชาวศิริ	ผู้จัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนชนคริสตจักร
ห้วยน้ำขุ่น หมู่ที่ ๘ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่ออด
๒.๖ นายทัพ ปาริฉัตรศิริ	เลขาธิการคริสตจักรเขตตาก

/๒.๗ นายสุทนต์ ...

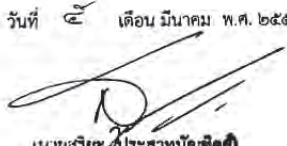
- ๒ -

๒.๗ นายสุพจน์ อริยะรุ่งโรจน์	ผู้จัดการโครงการพัฒนาเด็ก คริสตจักรเม่ออกฮู	คณะทำงาน
	ตำบลวาเลย์ อำเภอพบพระ	
๒.๘ นางสาวกนกชน เนตรนิรันตร	ผู้ประสานงานด้านเด็ก โครงการพัฒนาเด็ก	คณะทำงาน
	คริสตจักรห้วยน้ำกั ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ	
๒.๙ นายอาทิตย์ กันแจ๊ะ	ผู้ประสานงานพัฒนาคริสตจักรคูลัญญาเขตตาก	คณะทำงาน
	มูลนิธิศุภนิมิต	
๒.๑๐ นางจันทราภา จันทาทอง	นักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลอุ้มผาง	คณะทำงาน
	อำเภออุ้มผาง	
๒.๑๑ นางวิไลวรรณ สุดแสนไพร	เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเครือข่ายเด็กและชุมชน	คณะทำงาน
	องค์กรสาธารณประโยชน์	
๒.๑๒ นายทวี ม่อนทองตระกูล	เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาสิทธิในสังคม	คณะทำงาน
๒.๑๓ นายเชมชาติ คักดีสกุลมงคล	ผู้อำนวยการองค์การยุติธรรมนานาชาติ	คณะทำงาน
๒.๑๔ นายบุญมา วาเดชสกุล	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	คณะทำงาน
	ฝ่ายสิทธิในสัญชาติเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง	
	จังหวัดเชียงใหม่	
๒.๑๕ จ่าจังหวัดตาก		คณะทำงานและเลขานุการ
๒.๑๖ ผู้ช่วยจ่าจังหวัดตาก	ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑๗ นายไสว เจริญศรี	ผู้ช่วยจ่าจังหวัดตาก	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑๘ นางสาวพัชยานี ศรีนวล	ผู้จัดการโครงการคุ้มครอง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
	สิทธิเด็กไร้รัฐ ไร้สัญชาติ	

ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งมีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ รับคำร้อง ตรวจสอบเอกสาร สอบปากคำผู้ยื่นคำขอ และพยานบุคคล รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายอำเภอพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

นายเจริญ ประสาทบัลลังก์
ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

คำสั่งจังหวัดตาก แຕ่ตั้งชุดเฉพาะกิจ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

คำสั่งจังหวัดตาก

ที่ ๒๑๖๖ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งชุดเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กรณีของลงรายการสัญชาติไทย
ในระบบการทะเบียนราษฎร ในพื้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

พื้งจังหวัดตากได้รับแจ้งร้องเรียนร้องทุกข์จากประชาชนในอำเภอวังเจ้า ในการขอลงรายการสัญชาติไทย
ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้าได้นัดสอบสวน
พยานเพื่อรับรองคุณสมบัติและตัวบุคคลแล้ว แต่เนื่องจากสำนักทะเบียนอำเภอวังเจ้ามีเจ้าหน้าที่จำกัดจึงไม่สามารถ
ดำเนินการให้แล้วเสร็จทันตามความประสงค์ของประชาชนผู้เดือดร้อน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตาม
พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๑๙ และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่
๔๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม ในการแก้ไขปัญหาของประชาชนให้เสร็จ
สิ้นอย่างรวดเร็ว และคุ้มครองป้องกันหรือช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับความเป็นธรรม เกิดความสงบ
เรียบร้อยในสังคมตามนโยบายของรัฐบาล จึงแต่งตั้งชุดเฉพาะกิจเป็นคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่
ประชาชนชาวอำเภอวังเจ้าดังกล่าว ดังนี้

๑. นายไสร เจริญศรี	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ	หัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายสันติพงษ์ มุ่งห่อง	ประธานกรรมการมูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล (คลับ)	คณะทำงาน
๓. นายเชมชาติ ศักดิ์สีกุลมงคล	ผู้อำนวยการองค์การยูนิเซฟประเทศไทย (IJM)	คณะทำงาน
๔. นายอิทธิทธิ เกษศิริมงคล	เจ้าหน้าที่งานสถานะบุคคล (IJM)	คณะทำงาน
๕. นายประชาชาติ จันทน์คำ	เจ้าหน้าที่งานสถานะบุคคล (IJM)	คณะทำงาน
๖. นายชัยวัฒน์ มติมหาชน	เจ้าหน้าที่งานสถานะบุคคล (IJM)	คณะทำงาน
๗. นายนิวัฒน์ชัย ศักดิ์สีกุลมงคล	เจ้าหน้าที่งานสถานะบุคคล (IJM)	คณะทำงาน
๘. น.ส.พัชยาณี ศรีนวล	เลขานุการมูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล (คลับ)	คณะทำงาน
๙. น.ส.สละอ อู่แก้วเกษม	ผู้จัดการโครงการสถานะบุคคล (IJM)	คณะทำงาน
๑๐. น.ส.มิตา นาวานาด	นักกฎหมาย มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล (คลับ)	คณะทำงาน
๑๑. น.ส.บุญมาศ มาคำแก้ว	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ	คณะทำงาน/เลขานุการ

ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งมีหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนนายอำเภอวังเจ้า/นายทะเบียนอำเภอวังเจ้า ในการตรวจสอบ
ข้อมูล บันทึก และจัดทำเอกสารประกอบคำขอ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ตามระเบียบ
กฎหมายที่กำหนด ให้แล้วเสร็จโดยเร็วและรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตากทราบทันที

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗

(นายสมชัย ทยะตันย์ดี)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รักษาการในตำแหน่ง

ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย

หนังสือเล่มนี้เป็นผลจากความพยายามของคณะนักวิจัย
จากศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา ร่วมกับโครงการ
คุ้มครองสิทธิเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ และมูลนิธิเครือข่าย
สถานะบุคคลในการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับ
ความเป็นมา สถานะบุคคลในปัจจุบัน และบทเรียน
การจัดการปัญหาสถานะบุคคล กับทั้งข้อเสนอแนะ
ในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มม้งช่วยรบที่ในอดีตนั้น
ทางราชการเคยใช้ประโยชน์ด้านความมั่นคง แต่จนถึง
ปัจจุบันส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับสัญชาติไทย

ชัยนัต์ วารธนภุติ

องค์กรร่วมวิจัย

ดศบ.
มูลนิธิเครือข่ายสถานะบุคคล
Legal Status Network Foundation (LSNF)

องค์กรสนับสนุน

